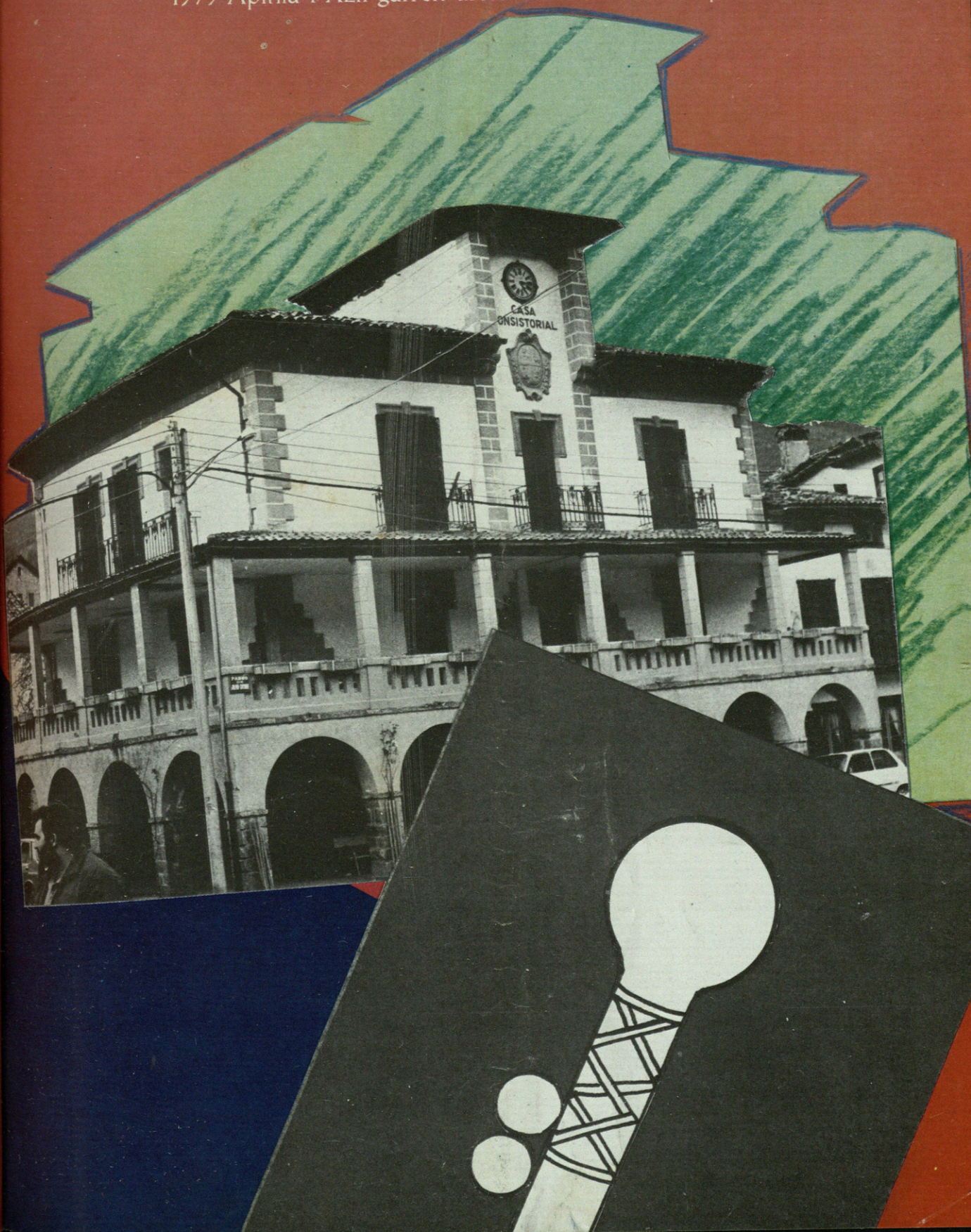

zeruko **ARGIA**

1979-Apirila-1-XLII garren urtea 825 zenbakia 60 peza

Euskara ikasi: Gurasoek haurrei, ala... haurrek gurasoei?

Eskolara lehen eta Ikastolara geroago, haurrak gurasoen eskutik joan izan dira.

Haurrak ikastolan EUSKARA eta EUSKAL KULTURA ikasten ditu.

Baina gero, etxean, zer? Haurrok gurasoak baino trebeago direla askotan. Nola landuko dute ordea euskara, gurasoak etxean erdaraz hitzegiten badiete? Ez al da ba etxea lehenbiziko eskola?

Gurasoak, hurrekiko erantzukizun bazter ezina du gure herrian: euskalduntze, alfabetatzea...

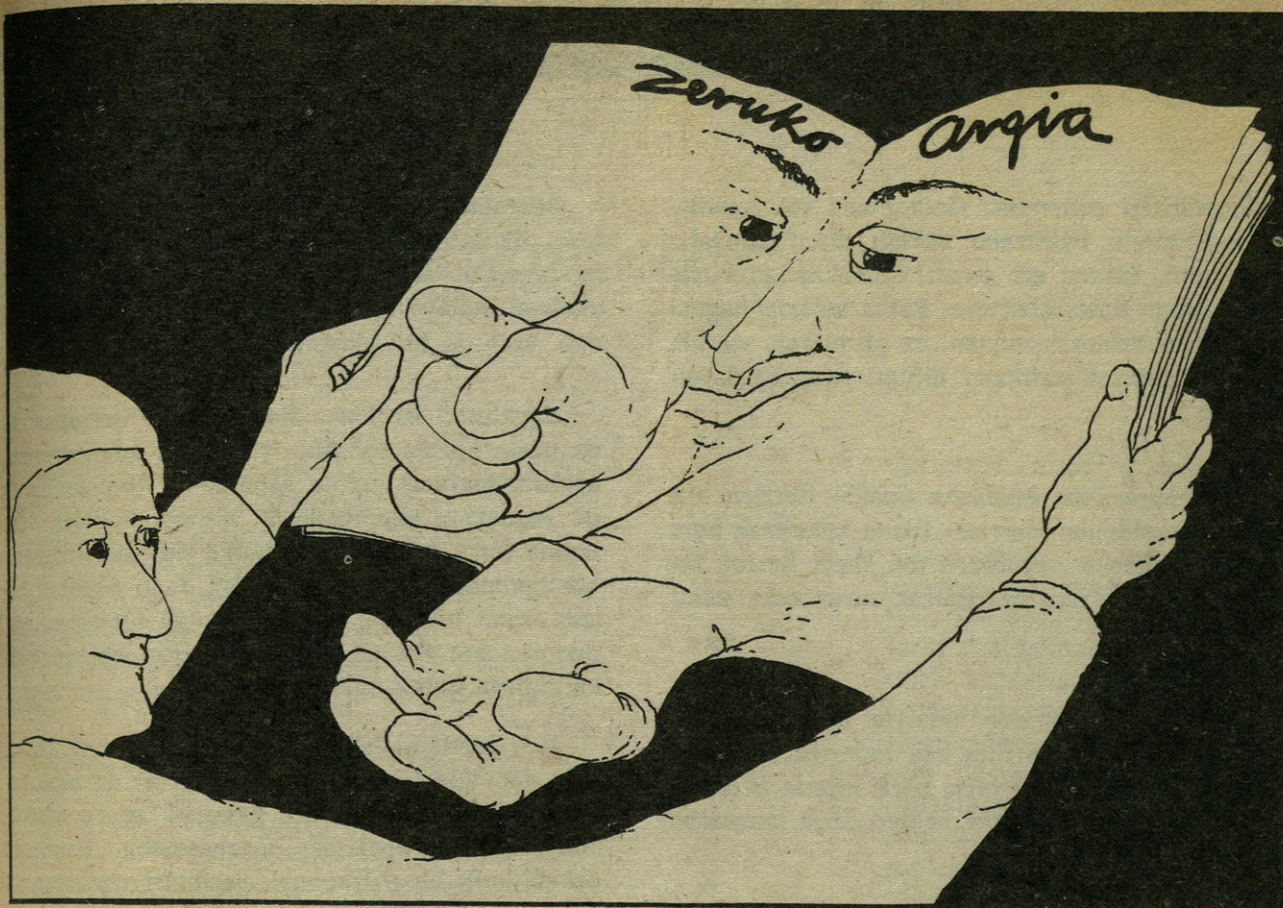
Oraingoan gurasoek, harrigarria bada ere, haurren eskutik, ikastolara joan beharra dute.

Euskara indarberritzearen alde
CAJA LABORA Leko gizarte ekintza saila.

CAJA LABORAL POPULAR
LANKIDE AURREZKITA

EUSKADIko KUTXA

entzun!

Badakizue ZERUKO ARGIAren diru iturririk inportanteena harpidetzak direla. Hortik bizi ahal izan du eta bizi da gaur egun ere gure al-dizkaria. Baina badira urte guztian ZERUKO ARGIA jasotzen aritu ondoren, ordaintzea ahaztu egiten dutenak. Azken bi urteotan, hiru milioi t'erdia (3.500.000) galdu dugu, hau da, ez dugu jaso, horregatik. Hau izugarrizko galera izan da ZERUKO ARGIArentzat, eta, honela jarraituz gero, astekariaren bizia kinka larrian jartzen da.

Aurten harpidetzen ehuneko 60 bidalita dugu iadanik eta hoietatik ehuneko 72 kobratzea besterik ez dugu lortu orain arte.

ZERUKO ARGIA jaso nahi ez duzenoi, lehenbailehen adieraztea eskatzen dizuegu. Eta jasotzen jarraitu nahi duzenoi berriz, ordain diezaiguzuela arren urteko harpidetza. Badakigu inork ez duela intentzio txarririk, baina batzuen eta besteen despisteez, ZERUKO ARGIAk momentu larriak pasatzen ditu.

Errenboltsoz ordaindu ez duzenok beste era hauetara paga dezakezue:

— 1940 pezetako transferentzia egin, harpidedunaren izena eta helbidea oso garbi jarritz, honoko kontuetakoren batean:

- Lan Kide Aurrezkian, 0600001898.
- Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Probintzialean, 8514/2
- Donostiako Aurrezki Kutxa Munizipalean, 0/010523.9.
- Banco de Vizcayan, 01/947942

— Giro postalez 1.940 pezeta bidaliz. Hemen ere argi eta garbi jarri harpidedunaren izena eta helbidea.

— Zuen diruetxeko kontua bidaliz guri, hara pasa diezaizuegun harpidetzaren kontua.

— ZERUKO ARGIAko bulegoan (Okendo 22an) ordainduz.

Barkatu beti horrelako gauzak esaten aritzea, baina beharrak bultzatzen gaitu honetara.

ZERUKO ARGIAK

Espainiako gobernuak Goikoetxea eta Apaolaza, Espainiaren itzultzeko eskatu dio Frantziako gobernuari. Eskatu eta eman, demokraziaren izenean egingo dute, biek ere. Baina indarra nagusi den demokraziaren izenean, ez gizonaren eta herrien eskubideak zaintzen dituen demokraziaren izenean.

Goikoetxea eta Apaolaza Euskal Herrian bizi ziren, euskaldunon Herrian. Gizon bakoitzak bere herrian bizitzeko eskubidea du. Herri horrek bakarrik du arriskuko herritarrak urruntzeko eskubidea.

Frantziako gobernuak indarrez ateratzen ditu euskaldunak bere herritik eta indarrez itzultzen Espainiakoari. Euskal Herria herri bezala ez onartzetik dator oker hau. Eta hemen dago hauziaren gakoa.

Gibratar Espainiari erasteko asmoz norbaitek Inglaterren mendeko Haitzetik Espainiako Estatura ihesegingo balu gobernuak jarriko ote luke borrokari sutsu hori, Inglaterrenaren eskuetan? Eta nork uka Gibraltar Haitzeko «ingelesek» demokrazian bizi ez direnik?

Estatuen mugen eta interesen gainetik dago euskaldunok Euskal Herri osoan bizitzeko dugun eskubidea. Estatua baino lehenagokoa da herria.

Bestalde Hego Euskadik ez du oraindik demokraziarik estrenatu. Ez du autonomiarik, ez du bere konstituziorik. Espainiako estatuak indarrez ukatzen diolako ez du. Hego Euskadi, aginte politiko, kultural eta ekonomikorik gabe dago.

Espainiari itzultzen dion edozein borrokari ez da gizon bezala tratatua izango, ez komisarietan, ez hauzitegietan eta ez espetxean. Komisarian ez du legegizon laguntzailerik izango. Poliziak nahi duena lortu arte egon beharko du, mehatxupear eta jipoipean. Poliziak zaintzen duen espetxe batean egon beharko du hauzia egin bitartean eta ondorenean. Eta ez da hauzi zuzen batean euskal aginte batek epaitua izango.

Hau guztia badaki Frantziako gobernuak. Espainian demokrazia badagoela esanaz ez du bere bururik zurituko. Espainiako Estatuak ez du euskaldun bat zuzen epaitzeko zuzentasunik. Gizonaren eskubiderik oinarritzkoenak zapalduz tratatzen da euskal borrokaria.

Hego eta Ipar Euskadiko euskaldun ia denak Goikoetxea eta Apaolaza Espainiari itzultzeko neurriaren kontra jaiki dira dagoeneko. Euskal Herriaren nahia, iritzia eta nortasuna zapalduz itzuliko dizkio.

Giscard, erresuma haundiko lehendakari ospetsua, «no licet», ez zaizu zilegi, oihu egiten dizu Euskal Herri zahar honek.

2ERUKO ARGIA

Lehendakari: Kaietano Ezeiza.

Zuzendaria: Elixabete Garmendia.

Zuzendari Ordezko: Pilar Iparragirre.

Erredakzioa: Joxe Luis Alustiza, Lurdes Auzmendi eta Gorka Reizabel. Bilbon: Gorka Abad eta Karlos Donoso. Iruinean: Txema Larrea. Iparraldean: Mikel Iribarren "Xinaberri" eta Astema.

Idazleak: Mikel Atxaga, Estepan Aldamiz-Etxebarria, Joxe Alkiza, Jokin Arostegi, I. Bujanda, Pello Lizarralde, Jon Urrujolegi, Jorja Cirera, Ifigo Lamarca, M. Auzmendi, Manu Arenburu, F. Ostolaza "Uztargile", J. M. Bujanda, Muxikina Taldea, J. J. Urja, Joxemari Velez de Mendizabal, Joseba Sarrionandia, Julen Kalzada, Andoni Sarriegi "Murumendi", Xalbardin eta Kaietano Ezeiza.

Merrazki eta diseinuak: Antton Olariaga, Larrarte, Tororo, Karlos Valverde, Mikel Plazaola, Ramon Agirre eta M. Artola.

Argazkilariak: Arturo Delgado, Loubet, Philippe Etxeberri, Luis Otaegi, Luis Mitxelena, Txema Ormazabal, Koldo Aretxaga eta Tomas Arozena.

Publizitatea: Joke Mari Ostolaza.

Fotolitoak: Ernio, S.L.

Jabea: Nafarroako, Kantauroi eta Aragoiko K. Donostia, Okendo 22, Telf.: 42-77-86.

Moldiztegia eta Idazkola:

EL DIARIO VASCO. Ibaeta - Donostia.

ALVAREZ IRAOLA. Ibaeta - Donostia.

EGIA, FOTOKONPOSIZIOA. Egia - Donostia.

D. L.: 80-1983.

HARRIDE SARIA:

Barruan	1.900 ptz.
Korreo Batauneko herrietan	2.100 ptz.
Atzerrietako beste herrietan	2.400 ptz.
Airez	3.800 ptz.
Salmenta (ale bakoitza)	60 ptz.

herriko plaza

milenarioaren itzulia

Begiak sakon, bizi-biziak, begi-tartea goibel eta sukardun gisan, lau haizetara, penitentzia eta heriminezko, errepresiozko solasak. Kardinala mintzatu zaigu erreboltara deika, gihaurk, arima justuok zortzi puntuak eskura eta betiko loriaz goza dezagun.

«Egin»en leitua nuenez bidea odoleztatua da, bainan solament bide horrek salbatuko gaitu. Inongo ezpairik izan gabe. Hala diote gure predikariek, suharki, ezinago prediku gorri-minetan, «euskal langileen azken odol ttanttoa isuri arte» dioskute. Betirako Loriaren onurengatik, euskal herri errepublika islamiko jeltkidearen bidean. Apokalipsisak ere honela dio: «Eta ikhusi nituen lur berri bat eta zeru berri bat...»

Utikan politikaren jokutriak eta politikariok! Kanporat zaku-rrak, traidoreak eta pozoinatzai-leak. Aingeru Begiraleek dute hitza, eta hitzerako (hiltzerako ere?) eskubidea, haiek xoilki. Lurreko ideoloji guztiek lur jo dute, alderdiek, sindikatoek, iraultzaile-ohiek halaber. Sineste gizonen txanda datorkigu orain. Fedealdia. Profetaren primu eta ondorengo xuxenak. Partisano-chiitak, gizon-emazteki bihoztu-nak, epel guztien kontra.

Gure historiako martiri guztiok gogoan, mitinetan, posterretan etxeetan, bihotzetan... lurpean. «Ggoratzen zaituegu. Joan ginen zuen hiletetara». Bai oroi-tzen gara, denok baikara partai

de burruka honetan, zuek jarri zenuten bizia, geuk hiletatarako loreak. 1936.ko gerratean zenbat ez ote ziren gudari sartu, eta heriotzera joan, Jose de Arte-cheren idazki sutuengatik? («Euzkadi»n publikatuak, bertara andana frankisten erizaina sartu baino lehen). 1979.ean gaude Jomeini Ayatollah, hirurogei ta hamazortzi urte, Neauphle-le-Chateau bizi izan da oraino. Hama-sei urte lehenago Reza Pahlevik, yankien eskutik, hartzen zuen agintea. Jomeinik, suz eta herraz, eman zion arrapostu ezinago biolentoa hitzaldi baten bidez, islam-fedearen alde, hortakotz Rezak kanporatu zuen Irandik. Artean Jomeini herbestera-ko bidea hartuz zihoala, Sharen

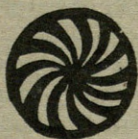
Harmadak sarraski frango egiten zuen bere jarraikileen artean.

Abokat, kalonje, apez nagusiak ere edan dute kalitza huntarik. Paktugintza eta galbide garaian hauexek gorde egin dute etorkia. Mollah, hauek baitute erakaspen erlijioso eta politikoa, herri desmemoriatu hunen oroi-pen eta esperantza. «Nirekin ez dena nire kontra ari da» eta aisa datozkit kaskora etsai eta lagun batzuren erizpideak: «Abertza-leak ala traidoreak». «Preun» ere, kontzientziatu ginduztenean, erra-ten zigutenez, «xuria ala beltza, ez da neutralik, neutrala xoilak eskuina baita, egoera xuria ala beltza da». Orain, arrano beltza-ren hegadan, Gerla Saindua zuz-pertuz doa berriro. Kitto San Je-ronimo karrikako pailazokeriak! betorkigu euskaldunen jainkoa, betor Urtzi gatazka gidatzera, etor bekigu ayatollah etxera, agintera! Tximist eta galerna oroz gaindi, argi-hastetik iluntze artino jo eta ke, bakoitzari be-rea, poemak eginaz edo plasti-koa erabiliaz, Arafat eta Jomeini bezala, amultsuki, laztan, besar-kada batetan. Xuri-beltza izaten da oro, orde, egiazko eta jain-koaizunen dizdirak, meza-mutilen gaitzipenak eta gure errealtate pollitenak ere. Horregatik, bada, norabide ezagunik gabe, segur-tasun haundirik gabe, orobat ez-tabaizatuz beti, gabiltza mundu-tik. Nolazpait, eta bertzeren ar-tean, haschish landareak loratu-ko direlakoan. Ultzaman eta Erri-beran, Arratiatik Eskiulerraino.

E. BELEZ

**JOSE
ZINKUNEGIREN**

OPTIKA DONOSTIAN
URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

Transportes

ankar s.a.

ERAMAN-EKARRIAK, KAMIOTIAUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid,
Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda,
Murcia, Cartagena, Granada, Almería, San-
tander, Valladolid, Zamora, Palencia, Sala-
manca.

Astean irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz,
Lugo, Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak

Urrutizkiñak: 552650 - 552654

Apartado 1381

Hernanirako bide nagusian,

ERBOGIA hauzoan

DONOSTIA

**kirolzaleen
zerbitzutan**

miner

donostia

271050 eta 270447

udal hauteskundeak gainean

UZTARGILE

Udal hauteskundeetarako kanpaina nahiko iluna gertatzen ari da. Eta hau harrigarria da gure herrietan. Are gehiago, betitik udalak ekintzalekutat hartuak izan dira gure herrian eta kanpaina hain tristea egiteak zertxobait behintzat harritu egiten gaitu.

Politiko nagitasun bat agertzen ari dela dirudi, jendea nekaturik dagoela dirudi eta hontaz aparte nola halako sentimentu edo kontzientzi bat sortzen ari da. Esan nahi dudana zera da: helburu herrikoi batzu lor ditzagun, politiko planteiamenduek oztopoak jartzetik aparte ezineramanak, haserreak eta ezer gutxirako balio izan dutela.

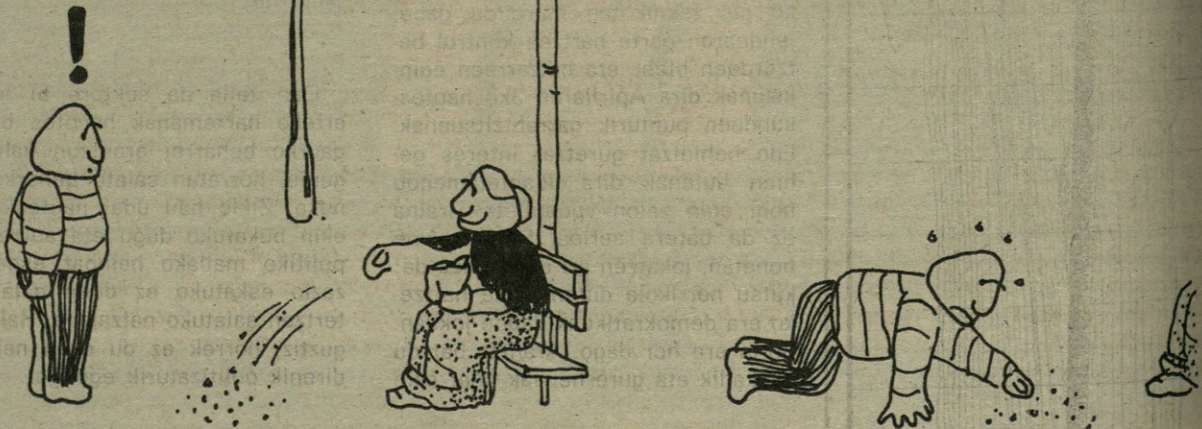
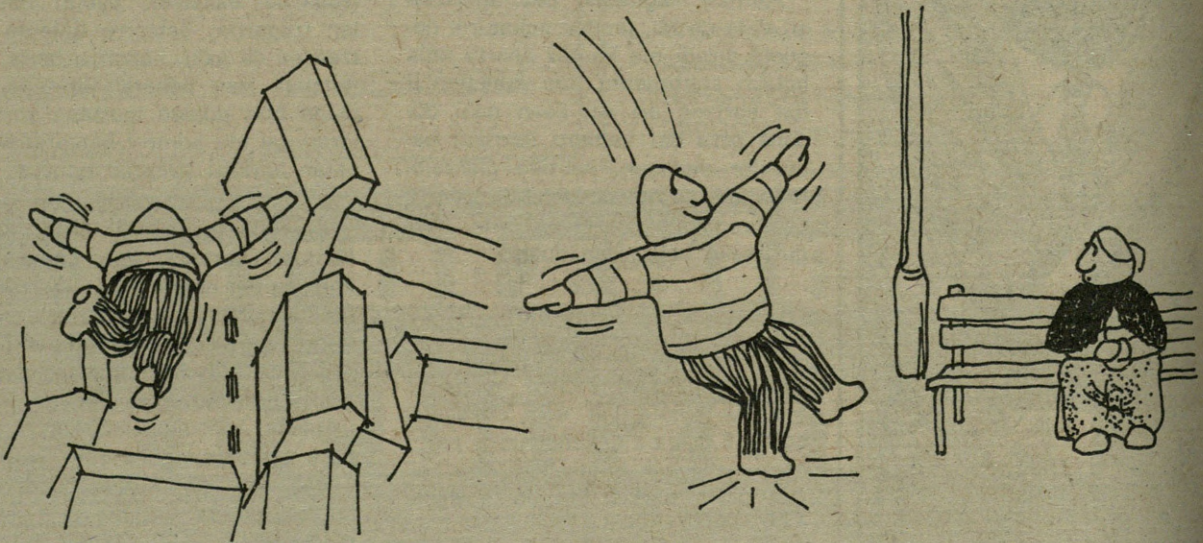
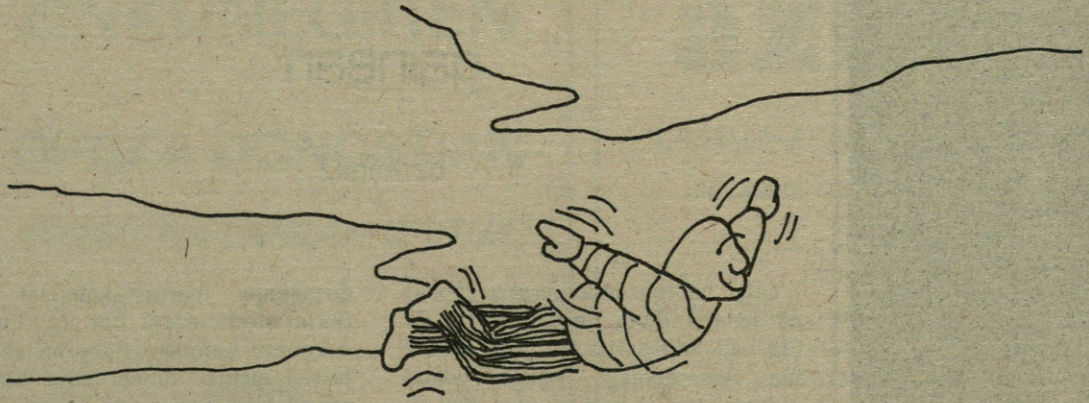
Lehen esan dudan horretan egia apur bat badago bainan horrelako analisis ximple bat ezin dezakegu egin. Egiazki, jendearen parte hartzeaz denak mintzatzen dira bainan parte hartze eta batzarrezale mugimendua benetan bultzatzen duen bakarra HB izan da. Azken finean, jendearen hotsasun hori arrazoin horren ondorioz dela dirudi. Junta jeneraletako eta Udaletxeetako gai teknikotan murgildu gabe, jendearen parte hartzea kontrol batzordeen bidez eta batzarreen egin-kizunak dira Apirilaren 3ko hauteskundeen punturik garrantzitsuenak. Edo behintzat guretzat interes gehien dutenak dira. Planteiamendu honi egin zaion «populista» iraina ez da batere serioa. Hemen, une honetan, jokatzeko ari dena latza da: kutsu herrikoia duten parte hartze-ko era demokratikoak daude jokuan. Soria ere hor dago. Arantza bat du Euskadik eta gure herriak onar ezin

dezakeena. Iparraldekoentzat ere Soria eredu egoki bat da; Europa eskubitar batetako Gobernu eskubitarren arteko itunen bidez atzerri-ratuek oso une larriak pasa ditzakete.

Guzti honen barnean zerbait garrantzizkoa dena ezin utzi aipatu gabe: HBren planteiamenduak lan izugarria eskatzen duela. Baseko lan izugarria. Batzarre batetan biltzea ez da aski, batzarre horik mamiatsuak izan beharko lirateke eta mami hori udalen igurutan sortuko diren gai eta kontrol batzordeen lanetan aurkitu beharko genuke.

Bestetik eta gauzak nola dauden kontutan harturik, lerro hauekin bukatu egiten da ziklo bat. Aurrerantz politiko urrats hauk utzi eta euskal kulturaz —herriak hain gogorki eusten dion kultura hortaz— gehiago saiatu beharko dugu. Badago gairik; urratsak, kontraesanak, kultur erak, bere politiko ingurunea... Argi dagoena zera da: kultur sendotasun horregatik ez dutela gure herria menperatzen; kulturak ematen diola gure herri honi benetazko euskal kontzientzia eta kultura horrek jartzen dituela gure autogobernuaren oinarriak.

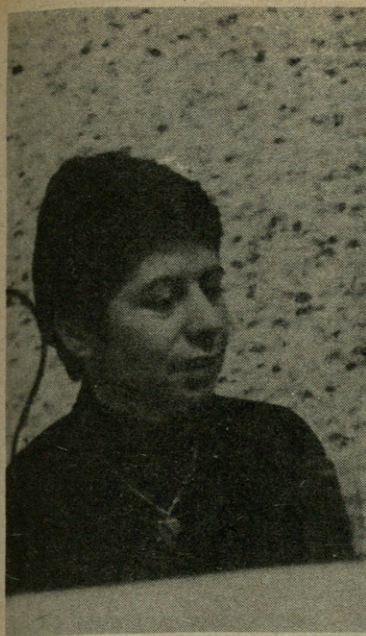
Oso zaila da sektore bi horien arteko harremanak haustea bainan gaurko beharrei erantzun nahi bagenie, horretan saiatu beharko genuke. Ziklo hau udal hauteskundeekin bukatuko dugu eta aurrerantz politiko mailako hainbat espezializazio eskatuko ez duen gaiak aztertzen saiatuko natzaizue. Hala eta guztiz, horrek ez du esan nahi ez direnik politizaturik egongo.

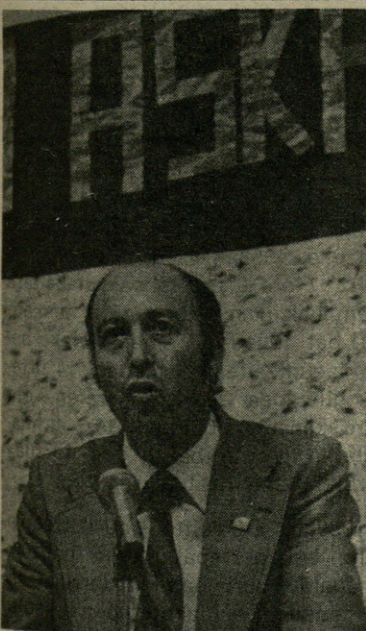
R. AGIRRE

galiziar abertzaleak

MANU

Elvira Pousa, UPGko idazkari.

Bautista Alvarez.

Bautista Alvarez dugu aste hone-tako pertsonaia. Galiziarra bera, nekazari famili batetik datorrena, 1973 urte arte emigrante bezala Madrilén bizi izan zen. Urte honetan, bere militantzia politikoa dela eta Galiziara itzuli egiten da. UPGren (Union do Pobo Galego) fundatzaile eta gaur egun presidentea. Talde honek AN-PGrekin (Asamblea Nacional-Popular Galega) batera BN-PG (Bloque Nacional-Popular Galego) osatzen du, azken hauteskunde hauetan laugarrenak izanik. Hauteskundeen ondoren egindako galdera batzuren erantzule dugu Bautista Alvarez.

—Zure abertzaletasuna aspaldidani-koa da. Esplika ezazu.

—Orenseko apaizgaitegian ikasle nintzelarik, eman nituen abertzaletasunerantzko neure lehen pausoak. Garai hartan galiziar kutsuko ekin-tza moeta guztiak zapalduak ziren, galegoz hitz egitea ere debekaturik zegoen. Gehienok nekazaritzatik gentozen eta kontraesan hauek eraman ninduten gure luraren izaera nazionala sumatzera. Gero, nere belaunaldiko gehienak bezala, «Sempre en Galiza» liburuaren irakurketak sendotu eta arrazoitarazi nin-duen neure galegismoan.

Castelaoren atzerriratze eta he-riotzaren ondoren galegismo histo-rikoaren zuzendaritza, barruko ba-tzuren eskutan geratu zen, mugimendu guzti hau kulturalismo huts batetara eramanaz. Guzti honek beharturik UPG sortu genuen eta nahiz eta marxistatzat ukan bere burua lehen momentutan alderdi po-pulista bat baizik ez zen. Dena den bere bilakabidean Galiziako alderdi abertzale eta komunista izatera iri-tsi da.

—BN-PGko kandidatoa izan zare-nez 77. eta 79.ean. Zer diferentzia-rik nabari duzu bien artean?

—Gure aurrerapena nabaria izan da, 77an 22.000 botu izan genituen

eta orain 64.000. Aurreramendu ho-nen arrazoinak ene ustez hauk dira: Erreformaren lehen epe honetan Galiziako egoera larritu egin da eta beste alde batetik jendea kontura-tzen ari da eman nahi diguten Au-tonomia jauntxoan eta kolonialisten neurrirako egina dagoela.

—Badira beste talde autonomista batzuk ere...

—Bloque-a izan da presentatu den benetazko indar nazionalista baka-rra. Aurkeztu da beste koalizio bat bere burua nazionalista bezala ager-tuaz, baina ez da, zeren ezin da prestatu irtenbide politiko bat hau-teskundeak baino 15 egun aurretik ez bada praktika nazional koerente bat. Galiziar batasuna organizazio lanetan indartu behar da, Bloqueak defendatzen duen bezala, nekazariak eta langileak galiziar sindikatueta integratuz. Besteok, aldiz, sindikatu mailan irtenbide espainolak lagun-tzen dituzte, beraz, benetazko bata-suna hausten dihardute eta ezin du-gu formalitatezko batasuna defen-datu.

—«Bases» deituriko programa da Bloquearen irtenbidea. Zer indar eta etorkizun dute «Bases» direlako ho-riek?

—«Bases»ak Galiziaren soberania defendatzen du, konstituzio bat egi-teko eskubidea herri galegoak behar duela, Estatu supranazional baten osatzearen aurka ez dago, baina beraiek erabaki behar dute zein ahal-men politiko uzten dizkioten... Pro-grama honen etorkizuna jendearen eskuetan dago, hau da, prestatzen dion laguntzaren arabera...

Dirudienez, azkenaldi honetan jen-dea programari lotzen ari zaio eta beraz, daramagun oposiziozko politi-karen garrantia bat da oposizio hau; Moncloako Itunaren, Autonomia ko-lonialistaren eta abarren aurkakoa da.

Jonathan Jackson-ek bere anaia batzu salbatzeagatik eman zuen bizia.

black power

«Gorrotorik izateko denborarik ez dugu. Askatasun bidean zuria oztupo bihurtzen denez, alde batera bota behar dugu edozein modu erabiliz».

Sam Granlee «The Spook Who Sat by the Door».

1969an, New Yorkeko East Harlemen portorrikoarrek «Young Lord Party» erakunde nazionalista osatu zutenean, Pablo Guzmanek —alderdi honetako informazioko ministroak— garbiki adierazi zuen: «Bel-

tzeekin batera parte hartuko dugu iparrameriketako iraultzan. Hauk, hogeita hamar milioi izanik, iraultza horren motor bikaina izango dira».

27.700.000 beltz zentsatuak zeuden 1971n USAn; munduko eskualde honetan bizi diren biztanleetatik ehundik bederatzi dira. Denok ezagutu ahal izan dugu zer nolako zapalkuntza jasan beharrean aurkitu den minorri hau 1619an holandes itsasuntzi batek Afrikatik esklabu bezala lehen aldiz atera zituenetik;

40 milioi hil ziren eta 15 milioi giltzapetuak. Nahiz eta independentziaren deklarazioan EE BBko jaunak garbiki adierazi «Gizon guztiak jaitzez berdinak dira», geroztik pasa diren bi mende horietan ere beltzek ez dute uste bezain ondo pasa. Ez eta gaur ere. Baztertuak ikusi dira beti. Esklabitudeak era berriak har zitzan ez zen lortu hain aipatua den deklarazio horrekin.

Hitzetan bakarrik ez garela ari azaltzeko, hona hemen azken denborarako datotxo batzu. USAk daukan sendagileetatik, beltzak 2,1 % besterik ez dira, estatuko lanetan 1,7 %-k lan egiten dute eta industrialak izatera ailegatu direnak ehundik batera ere ez dira iristen. Entrepresa librearen aintzindaria den EE BBetan gertatzeko, nahiko adierazgarria, ez al da?

«Bai, noski, Quork Walker gizon bat da, eta askatasuna eskubartean izateko eskubidea erabil dezake.»

Massachussetts-eko juez «liberal» baten sententzia.

Era guztietako bideak jarraitzen saiatu dira beltzak bere giza eskubideak lortzeko. Baketsuak eta bortxaz ornituak. Azken mota honetan egindako gauzak komunikabideetan asko azpimarratu badira ere, zuriak emandako erantzunei buruz ez da hainbeste detaile aipatu. Williams Drewry historiadoreak John Hopkinksko unibertsitatean alpatu zuenez: Nat Turner beltz predikadoreak eta 35 lagunengan artean Southampton Countyko herria sarraskitu eta 55 zuri hil zituzten 1831n. Lider hori urkatzetik aparte, zuriak haren gorputza «hartu, osagilean eskutan utzi, apurtu, eta grasa egin zuten haragiarekin».

Baina ez dugu hain urrutira joan behar beltzekiko zurien «legea» ezagutzeko. 1958an, Hego Carolinan bi beltz, 7 eta 9 urtetakoak, hauzitara eramanak izan ziren batek neskato zuri bati musu bat eman ziolako bere «laguntzaileen» aurrean. 14 urteko giltzapea eskatu zitzaion, eta gero kanpaina baten bidez, 4 hila-betetan geratu bazen ere «errua» garbiki azpimarratua izan zen.

1969an, Detroiten, 19 urtetako beltz bat harrapatu zuen poliziak emagaldutako zuri batekin larrujotzen ari zenean. Sekulako kolpez erasotu eta azkenik sabela balaz josi zitoten. Juezak libro utzi zituen hiltzaileak.

New York, 1970. Etxe okupatzaile bat poliziaz inguratutik.

Urte horretan bertan, San Francisco, beltz batek bere kotxeaz polizi batena ikuitu egin zuen; azken honen pistola atera eta gidatzailea hil egin zuen. Juezak zuritu egin zuen polizi zuri horren erreakzioa. Eta hau dena nahiko adierazgarria ez balitz, aipa dezagun datu guzti hauek atera ditugun liburuaren egilea: «Soledad Brothers»eko partaidea zen George Jacksoni, gasolindegia batetan 70 dolarre lapurtzeagatik bizi guztiko gartzela bota zioten.

Zeharo ulerkorra dugu hau; kontutan hartu Lincolnek beltzei buruz «betirako libroak gelditzen dira» adierazi zuenean, hori iparraldeko roiloren bat izango zela eta hegoan beste era batetara pentsatzen zutela. Azpimarratzeko, Tennesseeen «Ikusten ez den inperioa» osatu zen «beltzak bere lekuan uzteko, ahal bada bortxakeria bidez»; erakunde hori gaur hain ondo ezagutzen dugun Ku Klux Klan bihurtu da.

«Aski da, jaunak: orain nik erabakitzen dut». Jonathan Jackson

«Soledad Brothers»eko partaidea esandako hitzak, bere anai beltz bazu juzgatzen zituen tribunalaren aurrean pistola bat eskuan zuela azaldu zenean.

1964ean L. B. Johnsonek Eskubide Zibilararen Legea izenpetu bazuen ere, handik hilabete batetara —Senatu eta Kongresuko nahiko jende aurka zuela— beltzek botoa emateko zuten eskubidea berriro azpimarratu beharrean egon zen. Hala eta guztiz, eta paperean gauza bat jartzen dela eta errealitatea beste bat dela garbi uzteko, 1966an, «onartutako» eskubide zibil horien aldeko martxa batetan hil zuten James Meredith, Mississipiko unibertsitatean hartutako lehen beltza. Ez da harritzekoa, kontuan hartzen badugu L. B. Johnsonek lege horik aurrera eramatea pentsatu bazuen Martin Luther King buru zutela egindako martxa eta ekintzengatik izan zela, eta garbi dago honi emandako Bakearen Nobel Saria balaz apurtua

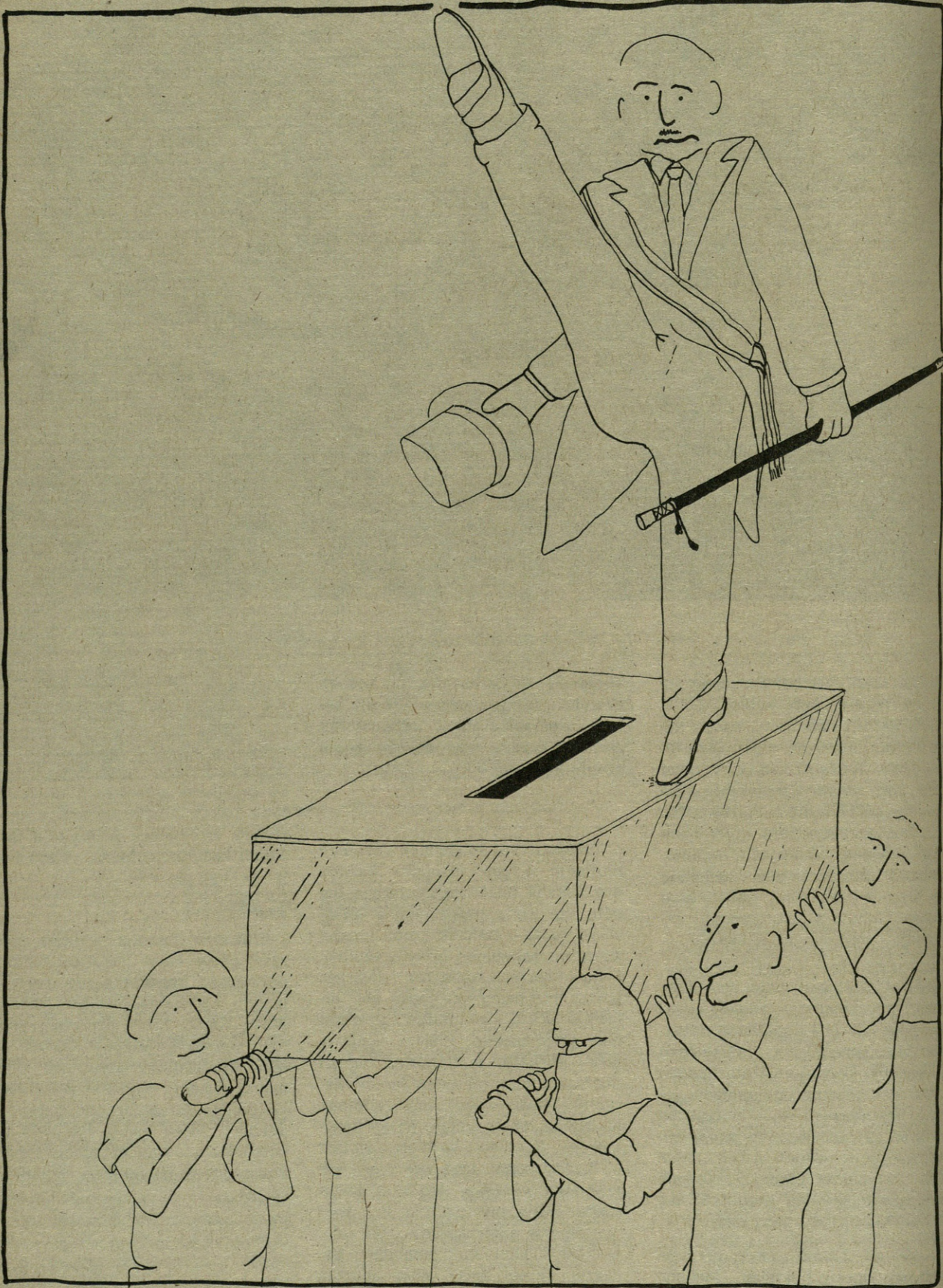
izan zela 1968ko Apirilaren 4ean King liderra erail zutenean.

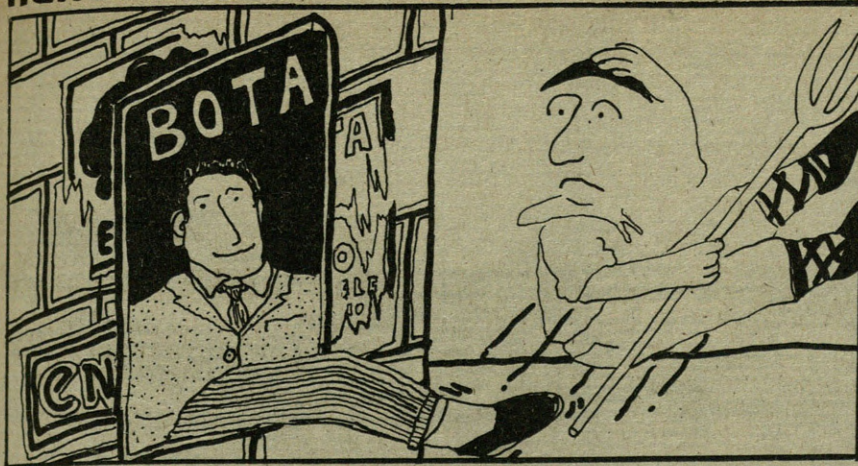
Beltz gazteek ez dute ia bake bi-deetan sinesten. Nahiz eta osatutako erakunde gehienak hildo horretatik jarraitu nahiean jaio, azkenik zeharo erradikalak bihurtu dira, hauen kasurik garbiena «Black Panther's» izan delarik.

Erakunde hauetan —asko baitira— parte hartu dutenen historia heriotzean, espetxean edo atzerrian bukatu da. Baina George Jackson, Mark Clark, Fred Hampton, Jonathan Jackson, Bunchy Carter eta abar iraultzaileek garbi utzi zuten nahiago zutela askatasunaren aldeko bidean hil dolar pilo batez zapalduak izatea baino. Eta naiz eta komunikabideetan ez azaldu «Black Power», beltzen boterea, eraikitzen ari da.

P. IPARRAGIRRE

hots!

gobernu berria eta nekazaritza

Egin ditugu botazioak. Egun batez izan gara beste edozein adinako eta beste edozeinen mailako gizon. Nekazari baten botoak ere, mediku, abokatu edo politiko famatu batenak adinaxe balio baitzuen egun horretan. Partiduek hamabost egunez, edo hillaibetez, gogoratu dira nekazariotaz eta ahal zuten propagandarik gehiena egin digute.

Orain pasa da bolada. Ixildu dira. Madrilen jarri da gobernu berria. Eta zer? Nekazariok berriz ere, bigarren edo hirugarren mailako gizonak izatera jaitsi al gara gizarte? Beldur naiz hala ote den.

Lehen gobernu agintekoia genuen; goitik behera agintzen zigten. Orain demokrazia dugu; denon artean aukeratutako gobernu gizonak. Propaganda garaian bazekiten nekazariak bagarela, nekazaritzak arazo latzak dauzkala, eta nekazari-tzari buruz tajuzko politika jokabide bat hartu beharra dagoela.

Nekazaritzak daukan zenbait problema lehendik dator; zahartu eta txartu egiten ari dira. Beste zenbait, European sartzeko asmoak sortu ditu. Ez batzuk eta ez besteak ez dira desegingo beren gisara, lainoa eguzkiak jotzen duenean bezala. Gobernuak aurpegi eman beharko die eta politika tajuzko bat antolatu eta egin beharko du.

Hasteko hor daude nekazari jeneroen prezioak, aspaldi erabakita egon behar zutenak; baina botazioak pasa arte gerorako utzi dituztenak. Zai daude nekazariak. Iaz lehenbiziko aldiz hizketan utzi zitzairen nekazarien sindikatoei; baina halere,

azkenean, ez ziren gustora geratu. Ez zitzairen kasu haundirik egin.

Saltzen duen jeneroaren prezioak erabakitzen du nekazari askorentzat bere eguneroko jorjala. Eta hori altxatzea eskatzen dugu denok, bizi-modua garestitzen den adinean. Baina bada beste alderdi bat ere prezio hoik ezartzerakoan kontuan eduki behar litzatekeena: baserritarrak, ezarritako prezio horretan saltzen duen jeneroa sortzeko erabiltzen dituen gauzetatik hirutatik bat, erosi egiten du merkatuan, makineria, abonoak eta abar. Beste sektoretatik erosi behar dituen jeneroak garestitzen bazaizkio, hortxe urtzen diote, irabazia ez ezik bere eguneroko jorjala ere. Katearen azkeneko mailan dagoen jeneroari prezioa gutxi altxatzekotan, aurreko mailakoak ere ez dute asko igo behar.

Jeneroen prezioak erabaki ondoren, parlamentu berriak, Estatuaren presupostu orokorrak egin eta on-tzat eman beharko ditu; beraz, nekazaritzarako zenbat diru jarri erabaki beharko du.

Aurreko urtetan nekazaritzari eman zaion dirua hutsaren hurrengo izan da. Alferrik da nekazaritza hobetzeko asmoak izatea eta planak

egitea, gero, asmatu dena egiteko, dirurik ez badago. Alferrik da nekazariak, hau edo hori egiteko laguntzak eskaintzea, gero, nekazaria laguntza horien bila doanean, presupostuak ahitu direla eta ez dagoela dirurik esatekotan.

Oraintxe ere, horixe gertatzen zaigu hemen IRYDArekin. Diruak bukatu zaizkiola eta ez du proiektu berririk onartzen, eta paperak erdi eginean zeuzkatenak ere, bere horretantxe utzi ditu oraingoz.

Nekazaritzarako presupostu horien ondoren, hor dago nekazarien seguru soziala ere. Beti errenka, beti eskas, beste langileen mailara iritxi ezinik. Pagatzerakoan, berriz, «jornadas teóricas» delako horrekin sekulako saltza.

Zuzendu beharra dagoen beste alderdi bat, nekazari jeneroen salmentako katea da. Nekazariak merke saltzen du bere jeneroa, eta etxekoandreak dena den erostera-koan, bi edo hiru aldiz gehiago pagatu beharko du jenero hori bera. Bestalde jenero batek gorantz egin orduko, Komertzioako ministerioak kanpotik ekartzen du prezioari eusteko; haragiarekin, esate baterako noiz-nahi gertatzen da hori. Bada garaia Nekazaritzako eta Komertzio-ko ministerioak elkar har dezaten; edota hobe, azken urteotan eskatzen denez, Nekazaritzako eta Alimentazioako ministeritza bakar bat izan dedin. Ez bi ministerio, batek egin lana, besteak alferrikalduz aritzeko, eta gero, nekazariak eta ja-leak nozitu behar.

Aurrera begira, baserriaren egitura nolakoa izan behar duen erabaki beharra dago. Hor etorriko litzateke, guretzat hainbeste garrantzi izan dezaken «esnearen estatutua». Bide bat markatu behar zaio nekazariari. Beti ezin arituko da itsu itsuan. Eta markatutako bideari segitzeko moduak eman ere bai.

Egingo ote du ezer botazio haue-tatik irten den gobernu berriak? Hori Espainia zabalean, eta Euskal Herri mailan, zertan gara? Euskal Kontseilu Orokorrak zer eskubide eta zer asmo ditu nekazaritzari buruz?

Edota beste lau urtez, hurrengo botazioak arte, ez dira gogoratuko nekazariotaz?

JOSE ALKIZA

mugak erdibitutako langileak

Egunoro bi mila inguru lagunek pasa behar izaten dute Irungo eta Behobiako muga Iparraldean lana egin ahal izateko. Euskal Herrira etorkin ugari hurbildu zen garai haietan, frankismoak irtenbide bat aurkitu zion hemen sobratzen zen zenbait jenderi: beste estatutara, Frantziara, pasarazi. Hau bideratzeko langileei batere mesederik ematen ez dien akordio bat ere egin zuten bi estatuen artean. Gaur lehendik zetozen arazoez aparte, beste bat ere gaineratu zaie: krisis ekonomikoa dela eta lana galdu du zenbaitek eta gehiago ere arrisku horretan aurkitzen da.

Hegoaldetik Iparraldera pasatzen diren langile gehienak kualifikatu gabeak dira. 2.000 lagun horietatik ehuneko 75ek etxegintzan lan egiten du. Banaka batzuek berriz aroztegietan, metaleko sailean eta beste batzuetan. Emakumeak ere asko dira eta hauek kontserbategietan edo etxeko lanetan aritzen dira. Hala ere, soldaten eta lan kondizioen aldetik gizonezkoak behintzat, ez dauka hain gaizki. Astean 40-42 ordu lan eginez, 50.000 mila pezetatako soldata aterata dezake hilean batek. Baina merezi al du horren truke beste aldean lan egin eta hemen bizitzeak? **Bueno, sakrifizioa haundia da** —esaten digu plan honetan 16

urte daramatzen batek—. **Zortzi ordu lan egiteko hamalau ordu pasa behar dituzu etxetik kanpora**».

Eta jarraitzen da:

«Bada autoz ibiltzen denik, baina aurrerapen handirik ez. Izan ere, bide normaletik baldin bazoaz auto gehiegi dagoelako atzeratzen zara, eta autopista berriz garestiegia da egunoro erabiltzeko».

Etxetik kanpora bazkaldu behar izaten dute noski. Horretarako langegiren batzuek jantokiak izaten dituzte. Obretan berriz barrakoiak, ba-

koitzak eramaten duen janaria bertu edo prestatzeko moduan. Baina guzti honaz ez dute kexa haundirik gurekin mintzatu diren langileek. Bada gauza okerragorik.

«Franquismoaren urteetan Frantziako CGT arduratu zen hemengo langileei laguntzen. Honek sortzen zuen mugimendua ikusirik eta horren aurka ekiteko, duela lauzpabost urte «Sindicato Vertical»ak asesori sindikal bat ireki zuen Hendaian. Arrakasta pixka bat ere izan zuen, frantsesek berenari bakarrik begiratu tuko ziotela esanez eta, langileak sakabanatzea lortu bait zuten», esaten digu CCOOko batek. Baina konponbiderik ez zen etorri bide horretatik. Honela, iazko urrian CCOO eta CGT harremanetan jarri ziren eta eskabideen zerrenda bat osatu. Hiru puntutan zentratzen zen hau. Lehena, gaixotasun eta akzidenteen bajako soldatak lehenago kobratu ahal izatea. Izan ere lehen horretarako paperak Paris eta Madrildik pasa behar izaten baitzuten eta 6-9 hilabete nolanahi joaten ziren horretan. Bigarren, jubilazioak ere lehenago kobratzea. «Lehen 2-3-4 urte pasa zitezkeen jubilazioa kobratzea lortu arte. Gertatu izan da baten batzuk ezer jaso baino lehen hiltzea ere». Hirugarren puntua langabeziari zegokion. Langile hauek Frantziako administrazioari kotizatzen diote besteek bezalaxe, baina

lanik gabe geratzen baziren oraintxe arte ez zieten ez hangoek eta ez hemengoek, ezer ordaintzen.

GOBERNUA EZ DA GUTAZ GOGORATZEN

Abenduan plataforma honi babes emateko bizpahiru egunetan muga istera iritsi ziren langileak. Presio horren bitartez lortu zuten «Instituto de Emigración» delakoaren zuzendariarekin mahaiean esertzea negoziatzeko. Lehen bi eskabideei erantzun zien, baina hirugarrenari erdizka bakarrik. Eta lehengo urteetan hori ez bazen ere arazo haundia, toki batean lanik gabe geratzen zenak beste batean aurkitzen zuelako, azken urteetan ez zen hori gertatzen eta lana galtzen zuena ezer gabe geratzen zen.

Duela gutxi INPek hemengo soldata minimo interprofesionalaren ehuneko 75 ordaintzea lortu da, baina kantidadea hori hango soldataren arabera izatea nahi da.

Hauteskundeak direla eta negoziaketak atzeratu egin omen dira, baina berriro hastekotan daude.

«Kulpa guztia hemen eduki dugun eta daukagun gobernuak du. Euskaldunen, terrorismoaren arazo hori soluzionatzeko Parisa joateaz preokupatu da, baina gutaz ez da gogoratu ere egin».

EUROPA MAILAKO ESTATUTORUNTZ

«Fronterizoak» ez daude Euskal Herrian bakarrik. Catalunyan, Perpignan aldean 20.000 lagun dira lan egitera estatu frantsesera pasatzen direnak. Hauek joan etorria egunoro egin orde, aste guztia estatu frantsesean pasatzen dute, aste bukatatzen bakarrik etorritik mugaz alde honetara.

Dena dela, arazo berdintsuak dituztenez, elkarrekin harremanetan jarriak dira sindikato mailan. Irungo langileen artean gehiengo duen sindikatoa CGT dugu: 500 inguru afiliatu. Hurrena berriz CCOO hirurehun eta pikorekin. Gainerantzeko sindikatoek askozaz jende gutxiago dute. Bestalde, beste estatu askoren artean gertatu ohi da toki batean bizi direnek beste batetan lan egi-

Langabeziaren munstroa Iparraldean lan egiten dutenen gain.

tea, baina Merkatu Batukoen artean ez da batere desberdintasunik langile hauen eta bertakoen artean, hemen gertatzen denaren alderantziz. Horregatik, Europa mailako konferentzi batera jo nahi du CCOOek, «gutxienez Merkatu Batukoen adina-ko eskubideak lortzearen estatuto bat osatzeko». Guzti horren beharra izango dute mugako langileek, langabeziaren munstroa gainera bait datorkie. Azken hilabete hauetan ehunen bat izan dira lanik gabe geratu direnak eta hurrengoetan gehiago iritsi daitezke egoera berdinerara. «Laster konbenio berriren bat izango dela eta —oraindik 50 urteetan egin zen akordioak jarraitzen du—

nagusiek sobratzen zaien jendea orain bota nahi dute, gero indemnitazioak eta ordaindu beharko dituztela bai baitakite». Dena den, langabeziaren arazoa, hau da, krisisa, benetakoa dela dirudi. Eta aitzakiarekin ala aitzakiarik gabe, jendea lanposturik gabe gera daiteke. Zer egin honen aurrean? «Ni prest nago han lanik ez baldin badago hona etortzeko, ez diot inori lanposturik kendu nahi, baina lehenbizi konpon dezatela desempleoarena» dio gurekin mintzatu direnetako batek. Hori dute egun mugak erdibitzen dituen langile hauek arazorik larriena.

ELIXABETE GARMENDIA

JOSE INAZIO MONTES, AUTO BATEN BIKTIMA. Erreterriako batzoki zahar berriaren inaugurazioa ez zen alaitasun haundiz ospatu ahal izan, igandean, hilaren 25ean. Jose Inazio Montes txistularia auto batek harrapatu eta gorputz geratu zen, ospakizunen erdian. Honela, istripu absurdo batek eraman du folklore mailan hainbeste lan egindako gizona. Donostiako udaletxeko GOIZALDI taldearen zuzendari zen beste gauza batzuren artean Montes jauna.

Lehen ere badira Erreterrian bide bazterrean bizia utzi dutenak. Oraingoan Jose Inazio Montes izan da eta arazoa konpontzen ez bada beste edozein egunetan edonor izan daiteke. Behin eta berriz eskatu izan da Erreterrian herriaren erditik pasatzen den «Nacional 1» delakoaren arazoa konpontzea. Duela hilabete batzu Hirigintzako Koordinakundeak kanpaina bat egin zuen Donostiatik Behobira arteko autopista peajerik ordaindu gabe izan zedin, Erreterria eta inguruko herrien erditik pasatzen den trafikoa gutxitzearen. Baina entzungor ugari dagoen herri honetan, ez zitzaion kasorik egin. Eta gauzak horrela jarraitzen diren bitartean, biktima gehiago izatea ez harritu.

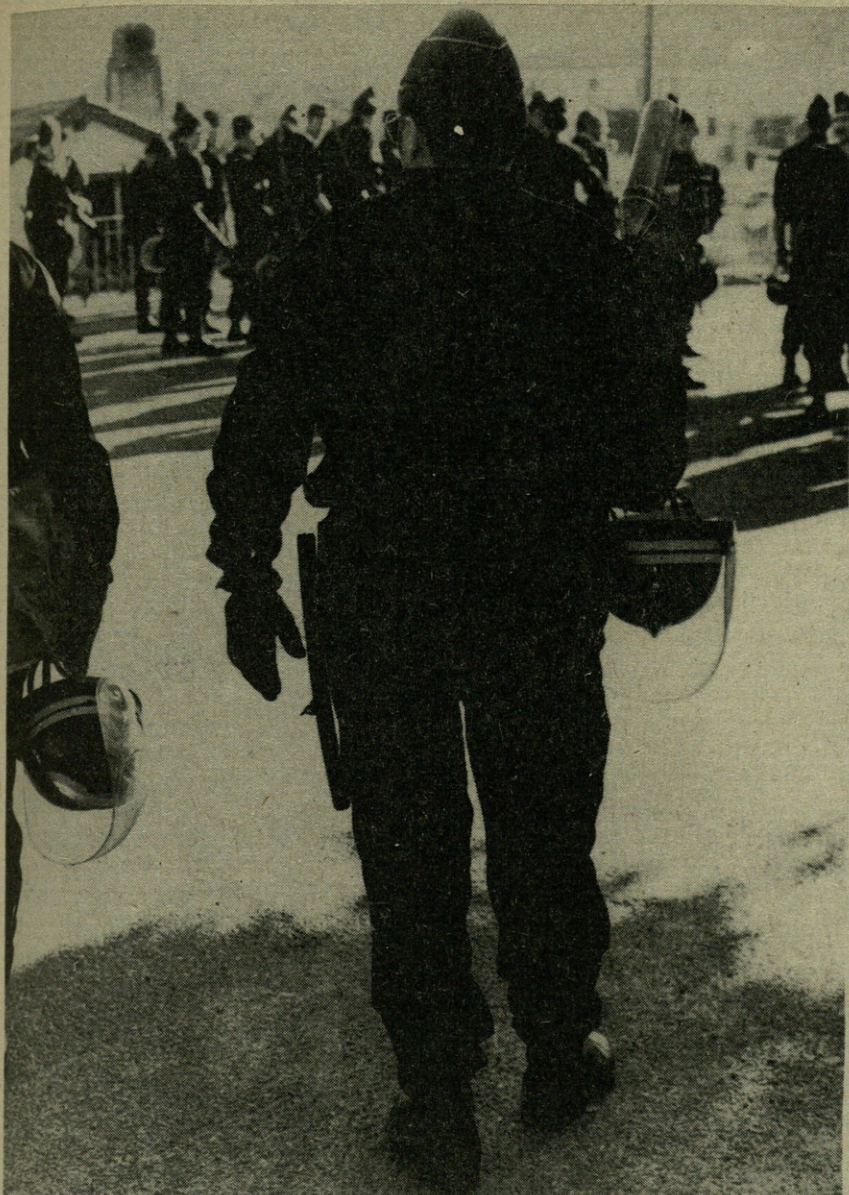
PILAR CAREAGA ZAURITUA. 1969tik 1975ra Bilboko alkatesa izan zen Pilar Careaga famatuak atentatu bat izan zuen igandean, hilaren 25ean. Pilar Careaga herriaren beharrei bizkarra emanez berari eta bere kastakoei —Bilboko burgesi dirudunenari— komeni zitzaiona egiteagatik destakatu zen Udaletxean egon zen denbora guzti horretan. Camilo Alonso Vegak izendatua berak aitortu zuenez, kanpaina gogorak egin ziren dimiti erazi nahiz, eta azkenean lortu zen. Bestalde Francoren korteetan prokuradore izan zen eta kondekorazio ugari lortu du bere lan politikoarengatik.

Pilarren anaia bat, Adolfo, UCDren lehen kandidatoa da Bilboko udalerako.

ESTATU FRANTSESEKO SIDERURGIKOEK BEREN LANPOSTUEN DEFENTSAN. Siderurgiko sailaren berri zea dela eta 20.000 langile baino gehiago aurkitzen dira beren lanpostuak galtzeko arriskuan estatu frantsesean. Horietatik 14.000 Lorenakoak dira.

Berri hau jakin zenetik protesta gogorak egin dituzte langileek. Beste gauza batzuren artean asteko 35 ordu lan egitea eskatzen dute eta beren eskabideen alde ekintza mota asko eraman dute aurrera. Duela hilabete inguru Denain-en borroka gogorak izan ziren manifestatzaile eta poliziaren artean. Baina iskanbilarik latzenak Parisen izan ziren, ostiralean, hilaren 23an.

CGT federazio sindikalak deiturik, 100.000 laguneko martxa egin zen Parisa. Poliziak gogor eraso zion honi, probokatzaileen aitzakian, baina ez dago garbi bazeuden ala ez. Manifestatzaileek beren defentsari ekin zioten eta borroka izugarriak izan ziren. Batzuek 1968ko maiatzekoekin parekatu dituzte. Kontua zera da, kapitalismoaren interesei aurpegi ematen dietenentzat egurra dagoela toki guztietan.

1.200 lagun bildu ziren Baionan hilaren 24ean, estradikzioen aurka.

anaitasuna nori eskaini

«Frantzes gobernuaren borondatea ahal dugun neurrian demokrazi espainolari laguntzean datza» adierazi zien Pauko prefektak euskal errefujiatuen legegizonei, edozein metodo erabiltzeko presta daudela errefujiatuen arazoarekin bukatzeko azpimarratuz. Gobernu espainolak bazekien hori, eta hitzetan bakarrik ez zedin gera, estradikzioak eskatzen hasi da. Lehenik Goikoetxea, Apaolaza, Galarraga eta Gabirondorena. Dena Euskal Herrian ez dadin gera Manuel Viusa Camps katalan pintorearena ere eskatu du. Badaezpada ere, eta hau oraingo martxan jarraituko dela pentsatuz, estradikzioaren legea zertan oinarritzen den jakiten saiatu gara.

«Frantziak euskal errefujiatuak Martinica edo Caribera konfinatzeko asmoa du» zioen 1977an Baselga kontsulak Baionan. Eta, euskal errefujiatuei dagokionez, orduan hasi zen azken urte hauetako estradikzioen historia. Migel Anjel Apalategi «Apala» izan zen lehen kasua. Mobilizazioak asko eta haundiak izan zirenez Frantziako Maistraturak uko egin zion Espainiako agintariak eskatutako estradikzioari. Baina estatu bien arteko laguntasuna ezin zen bukatu. Hauzien bidez ezin bazen estradikzio baketsu bat lortu, polizien arteko harremanetan finkatzea zegoela ohartuz, Bixente Aldalur zauriturik babes politikoa-ren bila estatu frantsesera iritsi zenean hartu eta polizi espainolaren eskuetara eramana izan zen.

Frantses «politesse»ari amaiera eman zitzaion, 1978ko apirila hone-tan. Lehendik ere hauzitara eramanda zeuden estradikzio kasuak egon ziren frantzes estatuan. Klaus Croissant aleman legegizonena, gertuena aipatzeagatik, edo German Astudillo espainiar anarkistarena. Croissant Alemaniara eramana izan zen eta Astudillok askatasuna lortu zuen. Urte berean gertatu ziren bi gauzak. 1977an Estatu Kontseiluak planteia-tutako bi errekurtsori erantzun desberdina eman zien.

ZERTAN OINARRITZEN DEN ESTRADIKZIOA

Frantses eta espainol estatuen arteko estradikzioak 1877ko abenduaren 14ean egindako «Madrilgo Konbenioan» eta 1927ko martxoaren 10ean adierazitako frantses legean oinarritzen da. Tramitazio osoa diplomatiko mailan egin behar da; hasteko —alditan— detenitzeko telegrama bat bidaltzen da juezaren agindua ageriz. Martxoaren 13an, Valensolen aurkitzen ziren errefujiatuetako bi atxilotuak izan zirenerako, telegrama bidalia zuten agintari espainiarrek, 4 pertsonen aurkako estradikzioa eskatzen zelarik: Mikel Goikoetxea Elorriaga, eta Martin Apaolaza (detenituak) eta Anjel M.ª Galarraga Mendizabal eta Jose Ignazio Gabirondo Agote (frantses poliziak ez ditu aurkitu).

Apirilaren 13rako beharrezkoa zen dokumentazioa ez balitzaie iritsi, agintari frantsesak kaleratu egin beharko lituzketeen Goikoetxea eta

Apaolaza. Baina hori ez da honela gertatu. Espainiarrak estradikzioak lortzeko gogo handia dutela dirudi, epea bete baino askozaz lehenagotik paper guztiak bidali baitzituzten. Eta beharrezkoak diren puntu guztiak betez gainera, hori horrela ez balitz gertatuko legez estradikzioari uko egiteko arrazoi bat egongo bailitzateke.

Martxoaren 21an iritsi zen dena: detenitzeko juezaaren agindua, estradikzioa eskatzeko dituzten arrazoiak, prozesamendua eta ezar diezaikeeten zigorra eta aplikatu dakiekeen «Código Penal»aren artikulua. Legez gizonen diotenez agintari espainolak saiatu dira kasu honetan.

UKO EGITEKO ARRAZOIAK

Estradikzioko hauzi batetan ez da sekula diskutitzen epaituak direnak errudunak diren ala ez uko egiteko. Begiratzen diren puntuak hauk dira: 1) Atxekitzen zaizkien erruek arrazoi politikorik baldin baduten ala ez. 2) Gobernu espainolak estradikzioa eskatzeko arrazoi politikorik duen ala ez hau aipatutako terrorismo edo «delincuencia común»etik kanpo beste gauza baten bila dabilela ikusiko balitz.

Uko egiteko arrazoiaren artean denituak frantzes nazionalitatea izatea edo aintzina izaniko «Protectorado» horietako jendea izatea litzaiteke. Euskadiko lege-gizonen aipatu behar duten puntuen artean bat babes politikoaren paperak izatea da: 1978ko otsailean lortu zuen 5 urteko prorroga Apaolazak, eta Goikoetxeari, naiz eta urte horretako irailean «carte de refugie» kadakatu izan aurkeztu zuen errekurtsoren erantzuna iritsi arte errefujiatu bezala kontsideratua zegoela adierazi zion polizi frantsesak, eta erantzun hori Valensolen atxilotua izan zenean jaso zuen.

Aix-En Provençen epaituko dituen tribunalak ez du sententzirik botako «avis» bat baizik. Bertan estradikzioari uko egingo balio, errekursorik aurkezterik ez legoke eta bi euskal preso hauk libro geratuko lirakeke. Baina alde agertuko balitz, «avis» hori Justiziako Ministroari pasatuko litzaioke, honek Frantses Errepublikako lehendakaria den Giscardi eman diezaiola, eta honek dekreto lege baten bidez baietza ala ezetza adieraz dezan. Giscardek es-

tradikzioari uko egingo balio, errekursorik jartzerik ez legoke. Baina alde agertuko balitz... orduan hasiko lirakeke zalantzak.

Estatu Kontseiluari errekurtsio bat jarri diezaioke defentsak, baina errekurtsio jartze horrek ez du esan nahi estradikzioa deusezta dezakeenik. Klaus Croissant aleman legegizonaren kasoan ez zen horrela gertatu, polizi alemanari entregatua izan zen. Alderantziz, German Astudillo espainiar anarkistak beste suerte bat izan zuen. 1973an, Estatu Kontseiluak estradikzioa deuseztea erabaki zuen, eta Astudillo 1977 arte frantses gartzeletan egon zen, baina gero kalera libre...

BAINA LEGEAN KONFIANTZA GUTXI

Zalantza eta kezka ikusten zen Euskadiko legegizonen artean. Ipar eta Hegokoak ez zeuden batere lasai bere defentsa aurrera eramateko orduan. Gobernu frantsesak espainolarekin ondo egon nahi duela garbiki adierazi du. Errefujiatu guztiak paperik gabe utzi —demokrazia batetan erru politikoarengatik babesa eskatzen duen jenderik ezin dela egon eta—, harrapatzen dituen Valensoleko errefujiatutakoak espainol polizien esku jarriko dituela adierazi...

Bai, ezin ametsetan ibili. Carlos Catalán, Javier Garatea, Alberto Biurrun, Migel Argiles, Kike Martinez Apeztegia, Juan Trecet eta Juan Manuel Fernandez inungo hauririk gabe poliziaren esku jarriak izan ziren. Pasaportea, dirua eta edozein tokitara joateko asmoa zuten. «Catalanek Mexicora nahi zuten joan. Baionako subprefektak handik 3 egunetara han egongo zela adierazi zion,

baina emigrazioaren bulegora eramanez Hendaiara zuzendu zituzten. Lepoa eta anakak sokaz loturik Conesaren «superagente» horien eskutan utzi zituzten» adierazten zigen legegizonen batek. Zazpi errefujiatu hauek tortura garbiki adierazten dituzten salaketak eginak dituzte. Hendaiatik Iruñerako bidean hartutako kolpe aparta, komisarian jasari niko tratoa, hamar egunez luzatu zena, ez zen izan txantxetakoia. Catalan eta Martinez Apeztegia izan ziren kolpe gehien hartu zituztenak. «Tortura handiena burnizko barra bat anka artean jarri eta bi mahaien gainean sujatatzen zutela utzi; buruz beheara zegoen, hankak gora zitueltarik; emandako kolpeen ondorioz ezin ibilirik ikusi nuen» adierazten zigen honen legegizonak. Beste guztiri ere antzeko trato eman zieten.

HAUZIARI BEGIRA

Gobernu espainiarraren ustez, hauen errua Goikoetxea, Apaolaza, Galarraga eta Gabirondoren errua Donostian, 1978ko irailaren 25ean «Mercado de Frutas» delakoan gertatutako atentatuaren guardiazibil biren hilketak da. Estradikzioko hauzi bat izateko han egon behar da erruduna, bestela hauririk ez du. Goikoetxea eta Apaolaza izango dira, ba, Aix-En Provençen juzgatuak izango direnak. Lehenik Martxoaren 28a jarri zuten hauzi hori egiteko. Baina defentsak oso denbora gutxi uzten zitzaizela azpimarratu duenez, eta legez 8 eguneko epearen posibilitatea dagoenez, konfiantza osoa dute apirilaren 4ean izango dela pentsatuz. Dena dela zenbaki hau hersten dugun momentuan gauzak oraindik ez daude batere garbi.

P. IPARRAGIRRE

Istripu galantak gertatzeko aukera.

"Euskadin demokraziarik ez dago" adierazi zuen defentsak.

antzerkia jarraituko da

«Goikoetxea eta Apaolazari ez diete estradikziorik emango» zabaldu zenean, inork ez zuen alaitasun samurrez berria hartu. Izan ere, momentu berean jakin zen gobernu espainolak beste estradikzio eskaera bat egina zuela eta euskal militante biak Beaumetteseko espetxean —inork ez daki noiz arte— beldur osoz jarraitu beharko zirela. Gobernu arteko jokoa beti ulergaitza gertatzen da herritarrentzat. Eta joko horren errepresentazio onenatariko bat dugu apirilaren 4ean Aix-En Provençen egin zen hauzia.

«ZAZPIRETARAKO AMAITUTA EGON BEHAR DA»

Tribunaleko presidentek zazpiretan hauzia bukaturik ikusi nahi zuen. Euskaditik etorritako jendeak gauzak pazientzia gehiagoaz hartuak zituen. Goizeko lauretarako iritsi ziren Marseillara; seiretan Aix-En Provençen zeuden gehienak. Ordubi terdrietan hasi behar zela hauzia jakin zutenean, ahal zuten bezala hartu zuten berria eta bertara ailegatu ginenean prezeski ikurrina bat egiten aurkitu genituen. Buelta haruntz, buelta honuntz pasa zuten denbora.

Ordubata, inguruan agertu ziren «Comité de Soutien»-a osatzen zutenak; kazetari jendea ere ikusten zen. Baita polizia ere. «Palais de Justice» dena, langaz inguratu, eta jendea uxatu nahiz ibili ziren. Kazetariak estatu espainolean zeuden «Credit Lyonnais», eta kamioi eta autotomibil frantzesei eginko ekintzei

buruz galdetzen zuten. Agertu ziren korsikar, flamendar, frison, katalan eta okzitaniarrak eta «International» abestia eta estradikzioaren aurkako konsigna botaz, zeuden euskaldunekin bere ahotsak elkartu zituzten.

Hauzia ikustera ez zutela jende asko sartzen utziko eta larritasuna zabaldu zen. «Apaolazaren andreagaia kanpoan gelditu da». Monzon zela medio familikoek eta lekuko guztiek pasatzea lortu zuten. Goikoetxearen aita-amak begiak dirdir baina talante osoz agertzen ziren. «Oso ondo portatzen ari da hemengo jendea. Atzo ere egurra jaso beharrean aurkitu ziren, eta multa bat jarri diete egindako manifestazioengatik» zioen amak.

FISKAL ETA ITZULTZAILE BERBERAK

Hirurak laurden gutxietan hasi zen

hauzia. Mikel Anjel Apalategiren hauzian parte hartu zuten fiskal eta itzultzaile berbera agertu ziren. Ez hala Tribunaleko presidentea. Hau bestea baino gogorragoa agertu zen; eskatutako gauzen erdia ere ez zuen eman. Goikoetxea eta Apaolazaren hizkuntza euskara delarik, Sebagek itzultzailea aldatzea eskatu zuen. Kanpoan gelditu zen jendearen oihuak ahotsa tapatzen ziolarik, fiskalak garbiki adierazi zuen bere eritzia: «Euskara hizkuntza bat den ala ez, ez dut hauzitan jarriko, baina ni Alemanian detenitzen banaute ezin go dut probentzalez mintzatu, frantsesez baizik». Euskal arazoa eta estatu espainoleko egoera hobeto ulertzeko lekukoak onartzea eskatu zuen defentsak. «Zentzurik ez du» adierazi zuen fiskalak. Tribunaleko presidentek fiskalaren arrazoinak entzun ondoren berarekin bat zetorrela garbiki agertu zuen. Ez itzultzaile aldaketarik, ez lekukoaren parte hartzerik ez zuen onartu. Monzon, Solabarria, Morras etabarrek entzule bezala gelditu behar izan zuten.

Ondorengoa gauza jakina da. Egunkarietan azaldu da. Fiskalak zioenez, «droit comun» eta terrorismoa adierazten omen zituen gobernu espainolak detentuen aurka botatzen zituen salakuntzak; Italia, Alemania etabarretako kasuak aipatu zituen. Defentsak ekintzen politikotasuna, gobernu espainolaren eskaerak duen zentzu politikoa eta estatu horretan dagoen demokratiko egoera eza agertu zituen. Azkenik Badinter abokatu jauna mintzatu zen. Bere saio osoa juridiko aldetik egina izan zen, eta badirudi gauza asko eta ondo esan zituela (kontuan izan frantsesez zela dena eta gauza asko galdu egin genuela fiskala biziki hasarretu baitzen, baina azkenik erantzunik ematea ere ez zen auzartu.

ANTZERKI ASPERGARRI BAT

Hauzian parte hartzen zuten guztiak, Apaolaza eta Goikoetxea alde batera uzten badiugu (hauzia erre-presentatu zen denbora gehienean utziak izan ziren bezala), beltzez jantzita zapi txuri bat lepotik zintzilik zutelarik agertu zitzaizkigun. Bai defentsak, bai fiskala beren bakarriketarako botatzen saiatu ziren. Besoak mugituz, ahotsa altsatu eta jaitziz, besteak esandakoa hitzez tapatu nahiz... Tribunaleko presidentek

dena entzuten zuen. Noiz behinka bere ahotsa entzutea posible zen. Gehienetan aspertuta zegoela nabaritzen zitzaion aurpegian.

Sumatu genuena zera da: «**Norbaitek**», hauzia ospatzen zen tokian ez zegoen «**norbaitek**», dagoeneko hartuta zuela erabakia; kanpoko arazoez zutela garrantzi handiena, hauteskondeek, alde ateratako pertsonalitateek, kaleko ekintzek, defentsaren aurrean ikusten zen zakuka da telegramak kontrapeso egingo zutela erabaki horretan; hauzia paperak ondo egiteko posibilitate bat besterik ez zela...

Protagonista izan beharko zutenak bigarren mailan gelditu ziren. Mikel Goikoetxearen aurpegi hori eta argal arrigarriak adierazten zuen berak eta Martin Apaolazak zeramaten gose greba. Polizi pilo bat atzean zutela, hasieran egin zitzairen galderei euskaraz erantzunez, gero, frantsesez eta espainolez euskararen zapalkuntza adierazi zuten esaldi pare bat botaz eta gobernu espainolaren salakuntzan aipatutako ekinztetan ez zutela parterik garbiki esanaz bete zuten eskaini zitzairen papertxoak. Geroztik tente, tente, egon beharra besterik ez zuten izan. Hauziak bost ordu luze iraun zuen. Egindako atsedean motzetan beren familiarrei besarkada luze bat emateko gogoia irentsi beharrean aurkitu ziren. Besoak luzatzeko aukera besterik ez zuten izan.

Atezan zituzten poliziak aspertuta zeuden. Hasieran ondoxeago pasa zuten, fiskalak mintzatzen baitzuen. Baina, hasi Ortziirengandik, Castellis, Esnaola, Christiane Fando, Saint Esteben, eta Sebagekin jarraituz eta azkenik Pariseko abokatu ospetsua den Badinter jaunaren juridiko defentsa bizia aipatuz, defentsakoak mintzatzen zeudenean poliziak zeharo aspertuta zeudela agertu zuten nolabait. Hankak mugitzen ez zituen, aho zabalka egiteko gogoia ezin izkutatuturik ikusten zen.

TRIBUNALEKO PRESIDENTEAREN AZKEN OIHUA

Hauziak iraun zuen denbora gutxian (eta aipatu behar dugu Presidenteak nahi baino beranduago bukatu zela) kanpoko jendea estradikzioaren aurkako eta Mikel eta Mar-

Kanpoko arazoez, hauteskundearen erresultaduek, kaleko ekintzek etabarrek dute zerikusia Tribunalaren erabakian.

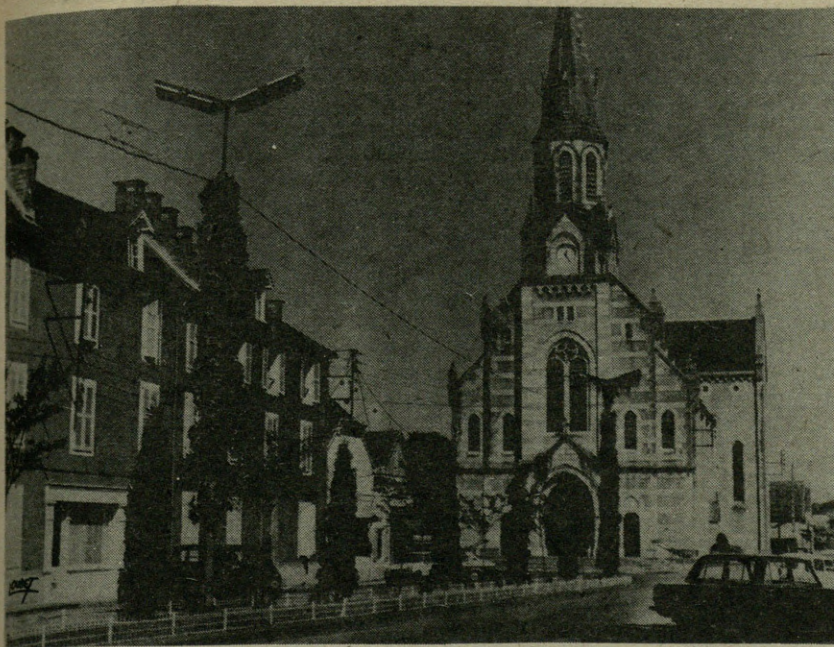
tinen aldeko oihuak botatzen aritu zen. «**Borroka harmatua herri borroka da**», «**Euskadi, solidarité**» e.a. luze bat entzun ahal izan zen, askotan gela barruko antzerkian parte hartzen zutenen ahotsa isiltzeko arriskuan uzten zutelarik. Polizi pilo bat zegoen iskinetan, baina ez zuten parterik hartu.

Fiskalak Badinterren erantzuteko eskubideari uko egin zionean (ez dakigu garbi zergatik: erantzuteko posibilitaterik ez zuelako ala erantzuten bazuen Tribunaleko presidentea hasarretuko zelako) hauzia amaitu egin zen. Presidenteak ostiral goi-

zean, zortzi t'erdietan emango zuela «**avis**»a adierazi zuen. Goikoetxea eta Apaolazak «**Gora Euskadi askatuta**» bota zuten bezain pronto, presidenteak azken oihu hasarre batez erantzun zien eta denak kanpora.

Tribunalak estradikzioa ez dela eman behar erabaki du. Gobernu espainolak beste bat egitea eskatu du. Salatzen dituen ekintza gehienak —1979eko Otsailekoa kenduz gero— apirilaren 4ean ikusitakoa baino zaharragoak dira. Zer gertatuko da hemendik aurrera?

P. IPARRAGIRRE

BERRIRO ZUEKIN

Hiru asteren ondoren, berriro zuengana iristea lortu dugu. Jakingo duzuenetz, **DIARIO VASCO**-ko huelgagatik ez dugu **ZERUKO ARGIA** kaleratu ahal izan. Orain zuen eskuetara iristen den zenbaki hau orain dela bi astetarako prestatua zegoen; horregatik atzeratu samarrak geratuko zirelan batzu, baina oraindik ere baliolakoan gaude. Zortzi orrialde erantsi dizkiogu azken berriak —hauteskundeak eta estradikzioko juizioa— emateko. Hemendik aurrera zuengana normalki iritsiko garelakoan.

ZERUKO ARGIAK

bozkak kantonamendutan

Hego Euskal Herria segur aski aserik dago. Aserik politika saltsaz eta solasaz, bereziki hauteskunde tirabirez. Batean hau aukeratu behar, bertzean hori, azkenean hura... ala, horri erraiten ote diote demokrazia?

Ipar Euskal Herria, orok dakikeen bezala, Frantzian dago. (Noiz arte ezin erran.) Anartean errespetuzko leialtasun hunkigarri bat bihurtzen dio Frantziari. Kontseilu Jeneraleko hauteskunde honetan ederki erakutsi ahal izan du.

KANTONAMENDUKA

Azken hauteskunde hauek, Martxoan ikusi ditugun hauek, kantonamenduak zituzten hunkitzen. Zer dira ba, hitz barbaro hortaz deitzen diren eraikidurak?

Galdera hori Baionan edo Miarrizten egin lezakeenak ez dezala erantzun xuxenik egurika. Hirietan galdu egin da kantonamenduaren konzeptoa. Nehork gutik daki non diren, zer diren eta zertarako... Aldiz, galdera berbera eginez Baigorriar batengana baldin bazoaz, nahiz gazte ala adineko izan, ihardespina segur badukezu.

—Kantonamendua... Baigorriko kantonamenduan sartzen dira Ure-

pele, Aldube, Baigorri, Arrosa, Ortzaze... Baigorriko xokoaz ari garenean usu erabiltzen den hitza da.

Kantonamendua zenbait herrik osatzen du. Haien artean batek darduka nagusigoa. Hain sarri, lehen asko erabiltzen zuket denominazioa, gaur, garrantzia aunitzik ez duela dirudi eta usuenik gazteentzat ez duela deusik erran nahi. Funtsen, hiritartu diren guñeek ez dute haren berri hauteskunde garaiez baizik entzuten.

KONTSEILU JENERALA

Hauteskunde solas eta Herria herrialdeka zatiturik, zertarako? Eta,

kontseilu jeneralerako kideak aukeratu behar direlaketz.

Bai, Frantses departamendu bakoitzak dauka bere kontseilu jenerala. Honek badu kantonamendu bezain bertze kontseilari. Kargu horretara sei urtetarako deituak izaten dira. Bainan kontseilua, hiru urtetatik behin kideen erdiez eraberritzen da. Aurten genuen beterik kontseilu erdi baten epea. Beraz, ez zegoen hauteskunderik kantonamenduen erditan baizik.

Kontseilu horrek zer paper duen? Administrazio aldetik, departamenduan Prefeta da kargudun nagusia. Ekonomiko harat honatetan, departamenduaren gestioea kontseilu hauen eskuetan dago. Paper garrantzizkoa bete dezake, beraz, eraikidura honek, bereziki hiltzori ekonomikoan gauden alderdi honetan.

Etorri dira boz emaileak, usaian baino nasaiago. Bistan da ez dela Presidentzialetan bezainbat parte hartu. Halere, ugari ziren boz emaileak, gero eta ugariagotuz doaz. Dударik gabe, komunikabideek beren jokoa ederki betetzen dutela. Errepikaren errepikari ezin egon entzungor, nahitaez!

Noren artean egin behar zituzten hautuak? Beti bezala, eskuina RPR eta UDFekin, ezkerre PC eta PSekin.

Kandidato pare bat presentatu dira euskal departamendu baten alde, haietarik Manex Pagola. EHAS ere hor zen, abertzalegoaren lekuko.

GERTATU DENAZ

Ipar Euskal Herrian ezin erran karia honetarat gauza askorik gertatu denik. Ez zen hor deus harritu gaituenik.

Eskuindarrek beti daukate gehien-goa. Ez ditu segur bozka aldi honek inarrosi. Mixek Inchauspe RPRtiarra zen, dago, eta dateke, jaunena jauna. Gure herritar gehienek horretan eta

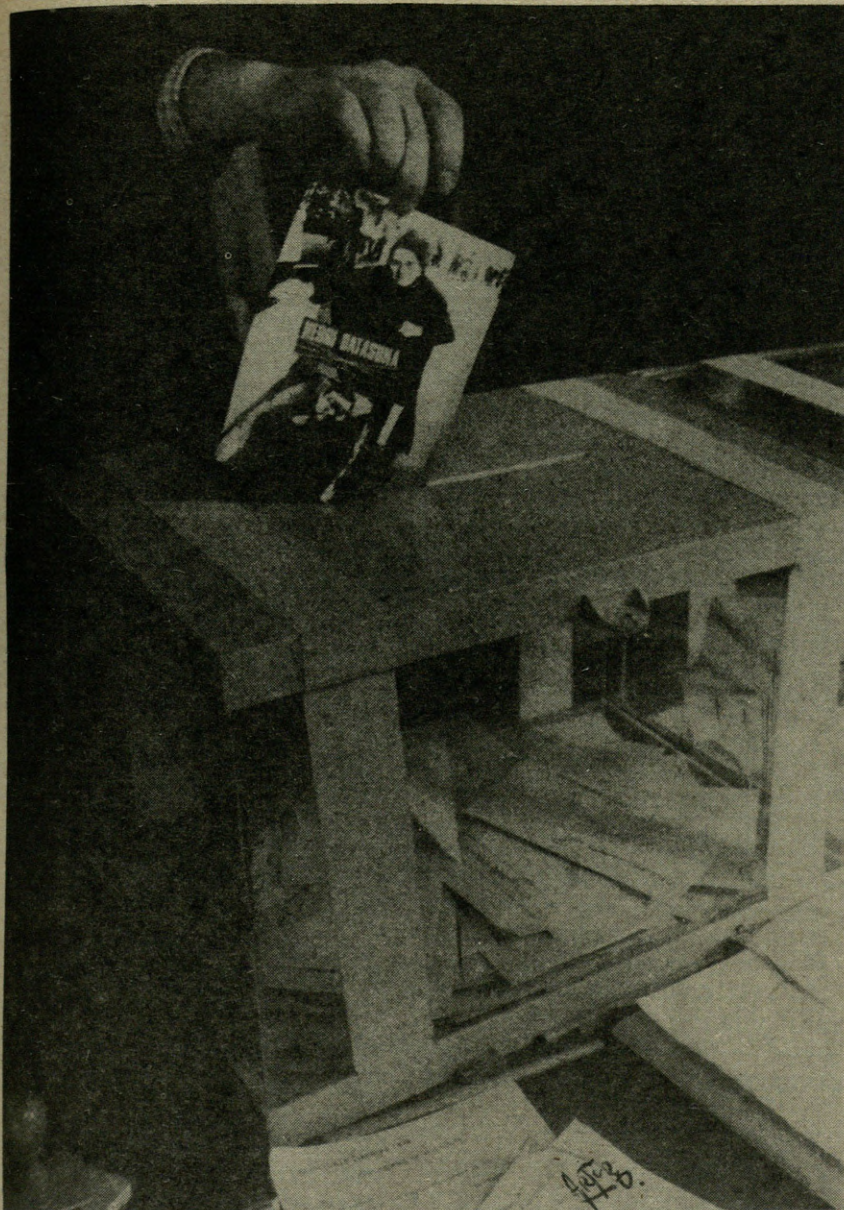
haren lagunetan daukate fidantzia itsua. Herriak erraten dizularik ez du politikarik egiten, zer erran nahi dizu, ezpada eskuindarren kudeatzaila jarraitzen duela.

Ezkerraldeak urrats bat egin du ere, Atarratzen lehen boz aldian aulkia hartuz. PSak hor presentatzen zuena ERBIN, Atarratzeko hauzapeza. Iparralde barneko Herrialderik aldakorrena dela Xuberoa berriro frogatzen digu horrek.

Bainan, gehienik interesatzen gaituena ez ote da Abertzaleen arrakasta. Eta honetan, zoritxarrez ez dugu bozkariatzerik... Erdietsi dena

ezinago txarra izan baita. Ezin dezakegu bertzelakorik erran. Zer bilatzen ote dute abertzaleek hauteskunde bidez? Aulki irabaztea badute gogoan, zerbait eskuratzetik urrun baino urrunago dira. Jendea kontzientziatu nahiean badabiltz ez daitezela lilura: ez baitu esplikazioneak kontzientziaz aldatzen. Hauteskundeetako getto miresgarriek ez digute abertzalegoa aintzintatzen. Eskurapenak behar bada aintzintatuko lukete. Eta gurean, hauteskundeetako eskurapenetan zerbait sinestea itsu sinestea bertzerik ez da.

TXINABERRI

Ez zen umorerik falta izan zenbait mahaitan.

udaletatik burujabetzara

Lau urtetarako pakeak egin ditugu. Jendea, azkeneko urteetako ordezkarietarako bidean aspertua geratu da, izan ere, bost hilabeteetan hiru hauteskunde ez da gutxigorako; dena dela azkenekotan aukeratuak irten direnek esandakoa egiten badute, munduko herririk zoragarrienak edukitzetik kanpo, joan diren hilabete hauetan harra-patutako intosikazio propagandistikoa sendatu ahal izango zaigu.

Martxoaren bateko hauteskundeek Euskal Herriko indar politikoen erlazioa aldatu bazuten, munizipale-tan erlazio hori sendotu egin da. PSOEren jaisteak jarraitu du berriro

eta oraingoan bai ezin dezakeela ahoa ireki Euskal Herriko lehen indarra dela esateko; titulo hau argi eta garbi PNVk irabazi du, Gipuzkoa, Bizkaia eta Araban 1051 kontzejal

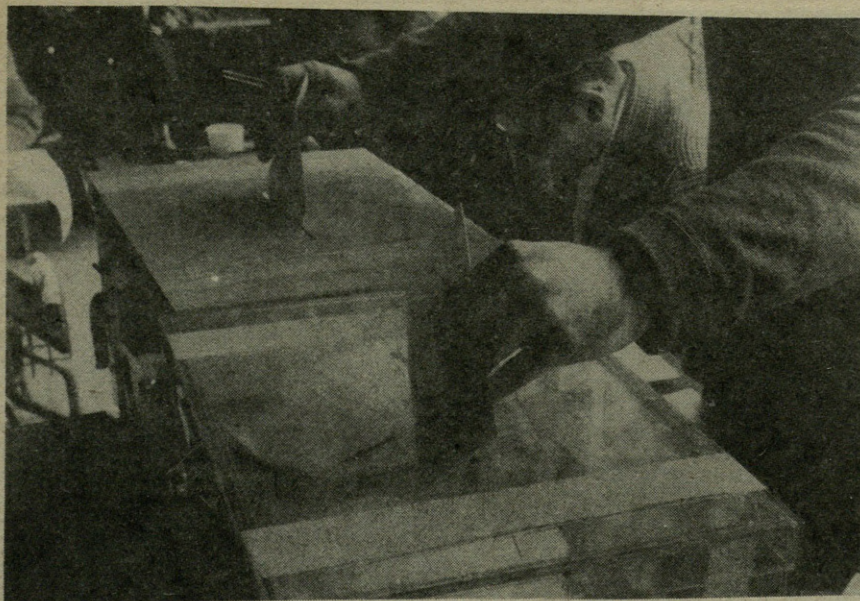
atera baititu. Alderdi honen igoerarik handiena Araban nabaritu da, batez ere Gasteizen, beste bi probintzietan ere majoria dira. Neurri honetan hiru hiriburuetako alkateak PNVkoak izango direlakoan gaude.

Herri Batasuna ere goraka jarraitu da igoerarik handiena Iruñean jo duelarik. Ez zuten inolaz ere horrelakorik espero eta sorpresa hain handia izan da, dirudienek Patxi Zabaleta eta besteren bat kenduta ez direla tokatzen zaien karguetarako gai aurkitzen eta dimitituko dutela esaten dute. Zer nolako sustoak ekartzen dituen boterera gerturatzek! Beste probintzietan ere herri bat baino gehiagotan sorpresak izan dira: Hernani, Pasaia eta Oyarzunek adibidez ezker abertzaleko alkatea izango dute, noski beste herri batzuetan ere bai. Garbi dago gaur Euskal Herriko bigarren indar politikoan bihurtu direla. Dena dela errazena egina dago, orain dator historioaren bigarren zatia.

Baina ipuietan bezala hemen ere irabazleak eta galtzaileak egon dira. Batzuek erdi bidean gelditu dira, hau dugu Euskadiko Ezkerraren kasua. Bizkaian zertxobait igo badira ere Gipuzkoan beheraka joan dira, batez ere Donostian. Hemen hiru bat mila boto galdu dute, beste zenbait herritan ere jaitxi egin dira. Bestetik Bizkaian bailara meatzarian ez ezik oso indar gutxi agertu du. H.B.k kendu ote dizkie botoak? Beste guztiak bezala hauk ere eta behar bada arrazoi gehiagorekin aztertu beharko dituzte arrazoiak.

Beste gainerantzekoak, UCD ez beste, oraingoan Marcelino Oreja falta baizitzaien, bere lekuan gelditu dira, ucedetarrek ere beheraka joan dira.

Eta beti bezala Nafarroa dugu gaurkoan ere eztabaida puntua. Udaletxeetarako hauteskundeetan ez da espero zenetik kanpo gauza handirik gertatu. Aipagarria Urdazubín UPN aukeratu iritetzea, Tudelako Merindadean UCD, Leitzañ Herrialde (PNV-HB) 6 eta EEK 1. Baina Nafarroako gertakizunik garrantzitsuen Parlamentu Foralekoa dugu; 70 postutatik eskubiak 33 bakarrik atera ditu, beste gainerantzekoak printzipioz autonomistak, baina hemen ikusi behar PSOE eta Alderdi Karlistak zer egiten duten, ez baitira fidagarriak, baina berriro, Nafa

Bi aukeraketa batean.

rrua Euskadin sartzeko, ateak irekiak daude.

Gipuzkoa eta Bizkaian Diputazio Foraletarako posturik gehienak PNVk atera ditu, beraz hainbat urte galdutako erakunde hauen buruak berriro nazionalistak izango ditugu.

Baina herrietako alkateak zer paktoren ondoren aterako ote dira? Hemen datoz eperik motzerako tirabirak. Herri batzuetan alkatetza nahiko garbi badago ere, beste batzue-

tan ikusi behar alderdi desberdinak norengana hurbiltzen diren. Irufian, adibidez, gauza ilun agertzen da. UCD, PSOE apoiatzeko prest dago baina kasu honetan UPN ez litzateke bat egongo; PSOEk, UCD apoiatuko balu behar bada UPN ere harrimatuko litzateke eta PSOE zergatik ez da HBra harrimatzan? Arazo berdintsuak planteiatuko dira beste askotan eta oraingoan batzu, ziur aski, botere nahiaren bidez galduko dira.

	GIPUZCOA	BIZKAIA	NAFARROA
PNV	33	40	
PCE		3	
PSOE	12	14	15
HB	19	19	9
EE	10	4	
UCD	7	8	20
UPN			13
P. CARLISTA			1
UNAI			1
NV			3
IFN			1
ORHY MENDI			3
AEPMT			2
ATE			2

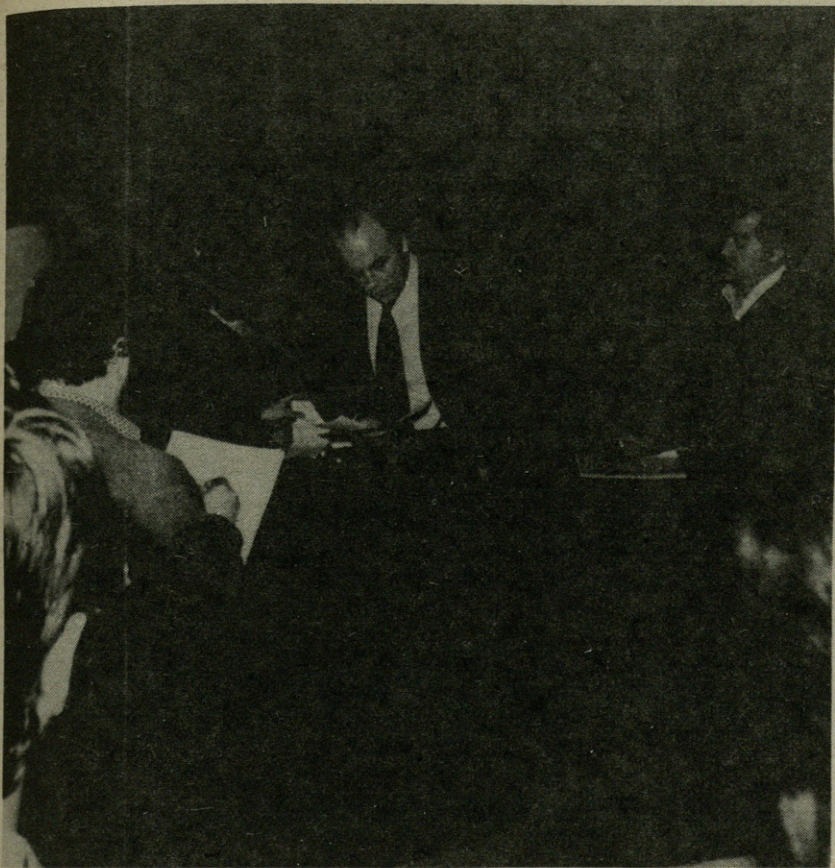
Gipuzkoa eta Bizkaiaiko Junta Generalak eta Nafarroako Parlamentu Foraleko erresultatuak. Udaletxeetako erabateko datok oraindik ez ditugunez hurrengorako utziko ditugu.

hildakoek ere botoa eman dute

Euskal Herrian eta Estatuan azken urte hauetako hauteskunderen abstentzio handia egon da eta nonbait alderdi eta koalizioen batzu beren boto kopurua gehitzeko asmoz, korreozko botoaren bitartekoa indartu dute; baina, urrutiegi joan dira, ez dago zalantzarik eta herri batzutan hildakoek eta guzti botatu dute. Baina hau pasadizo bat bakarrik den bezala utzirik ere, biezikin ere jokatu da.

Gipuzkoa, Bizkaia eta Araban, goizetik hasi zen zenbait alderdi aztoratzen. Korreozko boto asko zegoen, normalean baino askoz gehiago eta hau ez zuten jokaera normalizat jo eta arrazoi faltarik ez zuten. Boto asko beharrezko tramitea bete gabe zegoen, Junta Elektoralako sinaduraren ordeiz Udaletxeko idazkariarenarekin bakarrik zeuden. Bestetik, elementu batzu beren gustoko botoa eman gabe geratu ziren korreoz beren izenean botoa emana zegoelako. Eta jokaera hau hartu dutenak ez dira minoritarioak izan: guk dauzkagun datu zehatzen arabera, era horretako boto asko zuen PNV-k behintzat.

Alderdi honek eta PCEk ez beste alderdi politiko guztiek inpugnatu dituzte eta momentu honetan Junta Elektoralaren esku dago azken erabakia baina zintzotasuna irtengo ahal da garaile. Gertakizun honen aurrean galdera bat egiten dugu: Bide hau hartu dutenek zeren beldurra ote dute?, PNVk galtzaile irtetzeko beldurra al zuen? Alderdi honek garbi erakutsia duela bere indarra uste dugu eta horrelako bide maltzurretara jo beharrik ez zuela. Orain arte zintzotasunaren izenean ibili direnei ere boterearen nahiak burua gal erazi die.

batzuen alaitasuna, besteen pena

Kosta zen jendea botoa ematera hurbiltzea. Tokirik gehienetan aurreko hauteskundeetan baino jende gutxiago pasa zen mahaietatik goizean eta honek abstentzioa haundiagoa izango ote zen pentsarazi zuen, gertatu zen bezala. Hala ere, arratsalderako jendea animatu egin zen.

Mahaietara beldurturik inguratu zenik ere izan zen. Gasteizen zaharren batzuk botoa eman zutenaren zertifikadua eskatu zuten, gainerantzean pentsioak ordainduko ez zizkietelakoan.

Goizean izan zuten laneza horregatik eta denbora gutxian hiru aldiz egon behar izan dutelako, jendea aspertu xamartua ikus zitekeen mahairik gehienetan. Baina aspertzearen kontra ere neurririk hartu zuen zenbaitek, ardo botila eta zatoen laguntza bilatuz, Donostiako zenbait tokitan adibidez.

Baten batzuek inguruan jende famatua ikusteko aukera ere izan zuten, adibidez Alkain, bere triunfoaz oso ziur, jendea eta fotografoak saludatzen.

Baita farre pixka bat egiteko modua ere. Adibidez Gasteizen Ijito batek, botoa eman ondoren, mahaiako presidenteari: «Ya he votado, ¿ahora puedo saltar?».

Eguerdia aldera jai giroa ikus zitekeen zenbait tokitan. Ohizkoa baino jende gehiago tabernetan, botoa emateko uzten zituzten orduak aprobetxatuz. Hori dela eta «Vuelta Ciclista al País Vasco»k beste egunetan baino ikusle gehiago izan zuen egun horretan. Futbol partidurik ere antolatu zen, adibidez Erreterian.

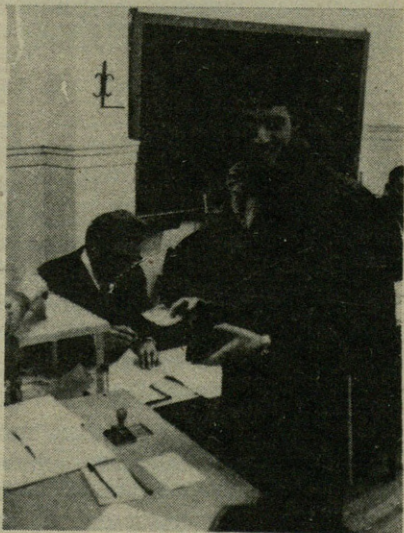
Animazioa ilunabarreko 8etatik aurrera sortu zen, kuxak ireki eta botoen kontaketa hasitakoan. Ko-

rreko botoen inpugnazioa zela eta, PNVkoak larri. Bakoitza lortzen ari zen botoen arabera, aurpegi alaia-goak ala tristeagoak. Baina botoak bakarrik ez ziren aurkitu sobreen barruan. Gasteizen zerrenden ordeztu UCDko propaganda zegoen batean; Agurainen berriz komuneko papera.

Gauean, toki batzuetako eta besteetako datoak bilduz, alderdi batzuen sudeak jendez beterik. Bilbon PNVek «Hotel Villa de Bilbao» berretzat hartua zeukan; edari ugari, musika, baratxuri zopa goizaldera... euforia izugarria. «Hotel Ercilla»n berriz Herri Batasunekoak ere oso pozik. Besteak ez hainbeste.

Donostian ere, PNVren sedean, San Martin kalean, txanpaina ugari; PSOEkoan berriz, aurpegi luzeak eta zerbait aldatu beharra dagoenaren zurrumurruak. Gobernu Zibilean oraingoan alkoolik gabeko edariak bakarrik eman zituztenez —zumoak, Coca-Cola etabar— denbora gutxian iraun zuten kazetariak bertan, toki alaixegoren bila aldegin.

Iruñean berriz PNVkoek ez zuten beste hiriburuetakoen pozik azaltzen. KAS eta RICARD edanez, baten batzuek Patxi Zabaletari besarkada bat emateko esperantzan iraun omen zuten, baina hark bazuen nahiko lan Herri Batasunaren sedean, Nabarrerria kalean. Hemen preokupaziorik haundiena zorua goitik behera joango ote zen izan behar zuen, «todos a una, Herri Batasuna» kantatzen zuten bitartean. Aldi berean Urralburu eta Del Burgo bereen penak ezin disimulatuz.

Hala er, gazteek eman zuten botoa.

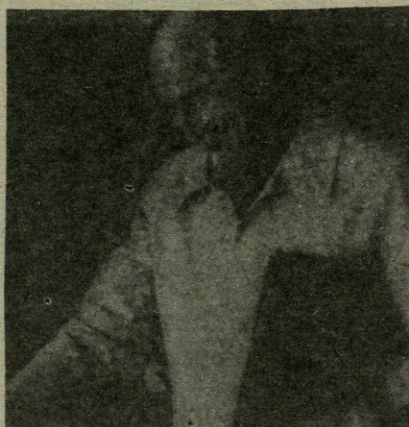
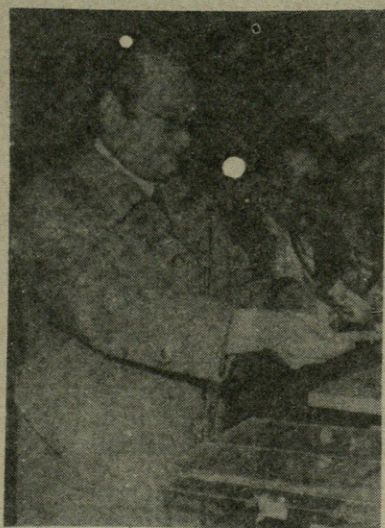
hiriburutako alkate izan daitezkeenak

Jon Castañares Bilbon. Duela 54 urte jaio zen Bilbon. ELAko sortzaileetako baten semea da. Gerra garaian Ingalaterrara eramana izan zen, beste haur euskaldun batzuekin batera.

Deustoko Unibertsitatean Ekonomia eta Deretxo ikasia, zenbait en-trepresatan lan egin du —Madrilgo CALVO SOTELOn, Legazpiko PATRICIO ECHEVERRIAN, Bilboko C. IBERICA GEAn—, goi mailako postuak izanez.

Deustoko Unibertsitate Komerzial-eko irakasle da.

BAI EUSKARARI kanpainan komi-te jestoreko partaide izan zen, bai-na euskaraz gutxi daki. 1976an afitiatu zen EAJan eta ezkongabea da.

Alfonso Bañón Iruñean. Valladoliden jaio zen eta 48 urte ditu. Hogeita gehiago darama Iruñean. Menditako ingineru, PAPELERA NAVARRAn lan egiten du.

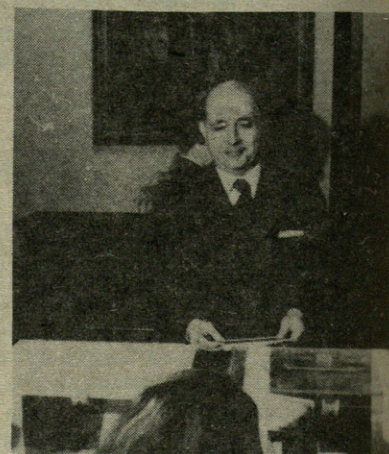
Francoren garaiko azken hilabete-tan «Instituto Nacional de Educación Especial»eko presidente izan zen Madrilan. Kargua galtzean, Iruñeara itzuli zen.

Ezkondua eta lau seme-alaba. Ez daki euskaraz.

Patxi Zabaleta Iruñean. Leitzarra, duela 32 urte jaioa. Ezkondua da eta alaba bat du. Iruñeako Seminario-tik pasatakoa, Filosofia eta Letrak eta Deretxoko karrerak ditu, Valen-cian bukatua lehena eta Iruñeako OPUSen Unibertsitatean bestea. Abokatu bezala lan egiten du.

Euskal kultur arloan lan asko egi-na da, bai euskarazko klaseen mailan —ARTURO CAMPION akademi-ko bultzatzaile eta zuzendari—, bai ta ikastola mailan eta literaturgin-tzan ere. Euskaltzaindiko laguntzaile da.

Jesus Mari Alkain Donostian. Antiguako hauzoan duela 57 urte sor-tutakoa dugu Alkain. Ezkondua eta lau seme-alaba. «Intendente mer-cantil» eta «censor jurado de cuen-tas» dugu lanbidez. Egun PAKEA aseguro elkarteko zuzendaria da.

Haurtzarotik izan ditu harrema-nak EAJrekin. Hamar urtez geroztik Antiguako Batzordean ibiltzen omen zen. Gerra garaia Donostian pasa zuen. 1977ko martxoan Gipuzko Bu-ru Batzarreko lehendakari aukeratu zuten eta hurrengo urtean Euskadi Buru Batzarreko partaide. Alkatetz-ara iritsiz gero utzi egin beharko di-tu bi kargu hauk, EAJren estatutoek horrela agintzen baitute.

Jose Angel Cuerda Gasteizen. Arabako hiriburuan bertan jaioa, duela 45 urte. Ezkondua eta lau seme-alabekin. Abokatua, Asistente Sozialen eskolan eta «Jesus Obre-ro»n irakasle izandakoa. «Sociedad Vascongada de Amigos del País» delakoaren partaide da.

Gasteizko udaleko konzejal izan zen familien ordezkartitza aldetik. Diputatu aurreko gorteetan, mar-txoaren 1eko hauteskundeetan berriro aukeratua izan zen. Ez daki euskaraz mintzaten.

emakumeak lokatza gainditzean

ELIXABETE GARMENDIA

LURDES AUZMENDI

Aurkitzen garen momentu politikorako gai aproposa gertutu dugu gaurkoan. Munizipalak datozela eta, jende asko orain konturatu da gure hauzo eta kaleen egoera tamalgarriaz, baina askok izan du jende langile eta interesatuagoren beharrik zinkeria, kultura eza eta kaosak jango ez bazituen. Hauzo askok ezagutu dituzte Francoren garaitik desastrerik handien aurka burukatu diren mugimenduak eta hauetako batengana zuzendu gara, Errekaldeberria.

70.000 bizilagun ditu Bilboko hauzo honek eta hauzokoek beste lau zatitan banatzen dute: Pe-

ñascal, Uretamendi, Larraskitu eta San Anton. Gu joan ginenean ez dakigu konkretuki nondik ibili ginen baina gauza bat gelditu zitzaigun barrenean sartuta: hauzoaren gainetik pasatzen den autopista, munstro bat beste baten gainean. Ilunabar euritsua, hankapean pausoa ematerakoan lokatza sentitzen genuen, gurekin zihoan hauzokideak berarentzat hura bide normal bat zela sinestarazi nahi zigun bitartean. Taberna ugari ikusi genuen eta jendea denetarako dagoela nabarmendu genuen; ondoan hiru mutiko denda baten sarrerako espaloian Martin Villaren kontrako abesti bat kantatzen. Baina dena erdaraz, gau guztian ez genuen euskaraz hitz bat entzuteko aukerarik izan.

Begoña Linaza, Andrea Prieto, M.ª Carmen Viota eta Miren San Juan prestatu dira beren esperientziak kontatzera. Denak ezkonduak, Carmen alarguna da, 40 urtetik gorakoak eta gutxienekoak 2 seme ditu; Andrea, Barruelon (Palencia) jaioa baina besteak bilbotarrak dira. Hauzoko mugimenduan gehienak leporaino sartuak daude eta detaile guztiz kontatu dizkigute beren joan etorri eta esperientziak. Beste asko bezala hauteskunde munizipaletako erresultatuen zain daude.

Z.A. — Euskal Herrian ezaguna da Errekaldeberriko bizilagunen asoziazioa, baina noliz sortu zenuten hau?

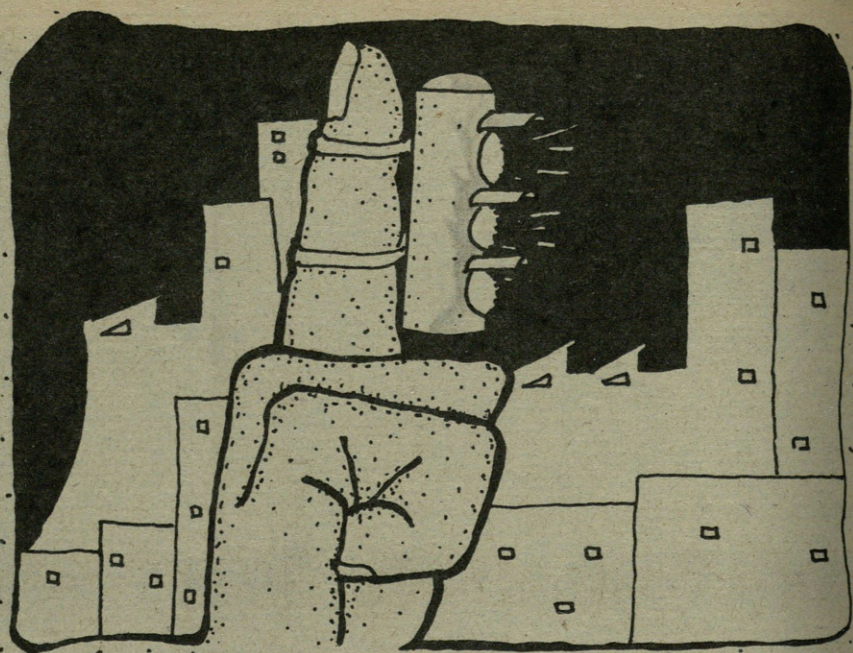
—16 bat urte izango da osatzetik bukatu genuela eta esan beharra dago Estatu Espainolean lehenengo izan zela; gu sortu arte ez zegoen mota honetako ezertxo ere. Hauzo honetako emakume batzu HOACen (Hermandad Obrera de Acción Católica) geunden eta antolatzen genituen batzarre eta bilkura-tan beti arazo berbera planteiatzen zen; hau da, ez zegoela eskolarik. Honela bost hauzo desberdinetako bost emakumek zer egin geneza-keen ikusteko, elkartzen hasi ginen. Garai honetan konpondu zituzten kaleak, noski hauzokoan kontura. Errekaldeberriren lehenago «Recaldebarro» deitzen zitzaion.

...—Hau lehenago lokazti bat zen. Ni gogoratzen naiz —eta ez da urte asko—, etxetik bi pare zapatak in ateratzen nitzela, bata hauzoan zehar pasatzeko eta bestea zentrora iristen nintzenean jartzeko. Uste du-zue horretarako deretxorik baze-goela?

—Orduan, klandestinitatean zegoen alderdi batek konsigna bat ateratu zuen: «Y de Recaldeberri qué?». Kamioi, kotxe guztietan erantsi zen... Estatu guztiari buelta eman zion. Garai honetan Bilboko alkatea Javier de Ibarra zen.

Z.A. — Pixkabat lehenengo galde-rara itzuliz, zer pauso eman zenituzten hauzo elkartearen sortzeko?

—Bueno, guk hemen ez diogu hauzo elkartearen deitzen baizik eta famili elkartearen eta honek bere esplikazioa badu. Elkartearen osatzen hasi ginenean «Famili buruen Elkar-tea» deitzea proposatu zen. Baina emakumeak izan ginenez bultzatza-

Semaforoak ere kostata lortu zituzten hauzokideek.

lerik handienak honela osatzen ba-zen, eta «buruak» gizonak zirela esaten zutenez, gu kanpoan geratu behar ginen. Honengatik familien el-kartearen sortu genuen, aita, ama, se-me, nahi zuena sartzen zen bere barnean. Kasu askotan ama dago eta aita berriz etxean edo tabernan geratzen da.

Elkartearen sortu bezain laster alde batetik legalizatzeko tramiteak be-tetzen hasi ginen eta bestetik hau-zoan zeuden haurrak kontatu eta beraiei buruz inkesta bat egiten: zenbat zeuden, zein eskolara joa-ten ziren, zenbat ordaintzen zuten, etab...

Z.A. — Beraz zuen lehenengo la-na eskolaren alde zuzendu zen, baina nola izan zitekeen eskolarik ez edu-kitzea?

—Begara, Errepublikaren garaitik gu hasi bitartean hemen ez zen eskola bat ere egin; gehiago da, hiru ken-du egin zituzten. Madrildik urtero milioi mordo bat bidaltzen zen es-kolak egiteko, Udalak lurra eta kos-toen 25%a jarri behar zuen, baina ez zuen ezertxo ere egiten, hemen eskolarik ez zela behar eta dirua Madrilera itzultzen zuten. Hau jakin genuen bezain laster ibarrarekin el-kartu ginen eta momentu honetatik hasi ziren eskolak egiten eta nola ez! gure salbatzaile izan balitz be-zala ibarrari «eskolaren aita» deitu zitzaion. Nik hau ez dut inoiz uler-tu, Ibarra «Tribunal de Menores» delakoko Lehendakaria zen eta ez

zen gai izan gure indarkeriarik gabe bat ere zutik jartzeko, honen au-rrean lema bat ateratu genuen: «es-petxeak itxi eta eskolak ireki».

Z.A. — Hauzoko jendeak nola har-tu zuen eskolaren aldeko mugimendu hau?

—Begara, bost emakumeek elkar-tzen hasi ginenean hemen ez ze-goien inongo girorik, ez zen inor mugitzen baina honek bere espli-kazioa bazuen, jendea diru arazoz leporatua zegoen, pisuak ordaintze-ko, semeen akademia, etab... Esko-laren ordezkari bakoiti zikin batzu zeu-den eta klase bakoitzean 70 mutiko zeuden.

Hemen lehenengo eskola Sagrado Corazoneko monjek ireki zuten; bai-na monja pobreak, aberatsak Gran Vian zeuden eta zati bat pobreena bazen ere hauk atzetik sartu behar izaten ziren. Hemen ere klaseak ba-daude noski!!!

—Ibarrarekin gaizki ibili baginen, alkaldesarekin ez ziren gauzak erraz-tu. Ibarra gezurra beraik ere eran-tzuten zigun, baina Pilar Careagak ez zuen ezertxo ere erantzuten, izoz-tuak uzten gintuen. Udaren isilta-sunaren aurrean bere ordezkari norbait erantzun zuela eta, Bilbo in-guruko hauzo guztiak elkartu egin ginen. Badago lege bat hainbat bi-zilekuko eskolentzat lekua utzi be-har dela diona, honen aurrean eta Bizitzaren Ministeritzako ordezkaria

Merezita irabazi zuen "Rekaldebarro" izena.

zetorrenez gure eskakizunak agertzen ahalegindu ginen, baina berarekin hitzegiteko Madrila joan behar izan genuen. Gure eskakizunen arabera egin zituzten eskolak eta esan beharra dago orduz gero ez dela besterik ireki.

Z.A. — Beraz barrakoietatik leku egokietara pasa ziren haurrak...

—Ez, leku egokiak geroago etorri ziren. Hasieran etxeazpitan sartu zituzten, izugarritzko beroa pasatzen zuten; kamiseta utsean egon behar izaten ziren; argirik ez zegoen eta errekreorik ere ez. Ondoren prefabrikatuak egiten hasi ziren eta ziotenez, bestelakoak bezain onak ziren, baina guk ez ginuzten onartu.

—Arazoak ez ziren hor bukatu. Eskolak bi turnotan jartzea nahi izan zuten, horrela leku gutxiago behar zen noski, baina hauk ez ziren moduak. Bestetik oso serletate gutxi zegoen, kurtsoa arrazoi batenatik edo bestearengatik Azaro arte ez zen hasten. Baina arazorik larriena errekreio eza zen.

Z.A. — Jarraitu zeuen arazoak agertzen, eskolen ondoren zerekin topatu zituzten?

—Hemen arazoa besterik ez dugu ezagutu, Rekaldebarroekin hasi eta festa errematatzeke hauzoka bi zatitan ebakitzen digute eta egia esan, beste arazo batzuetaz lanpetuak genbiltzen eta gure gainean ikusi arte ia ez ginen enteratu.

Autopistaren inguruan gauza asko gertatu zen. Tramo honentzat bi plan zeuden, bata hauzoka inguratuz egitekoa eta bestea erdi erditik eramatekoa, noski lehenengoa garestia gertatzen zitzairen eta ikusten duzuen hau egin ziguten.

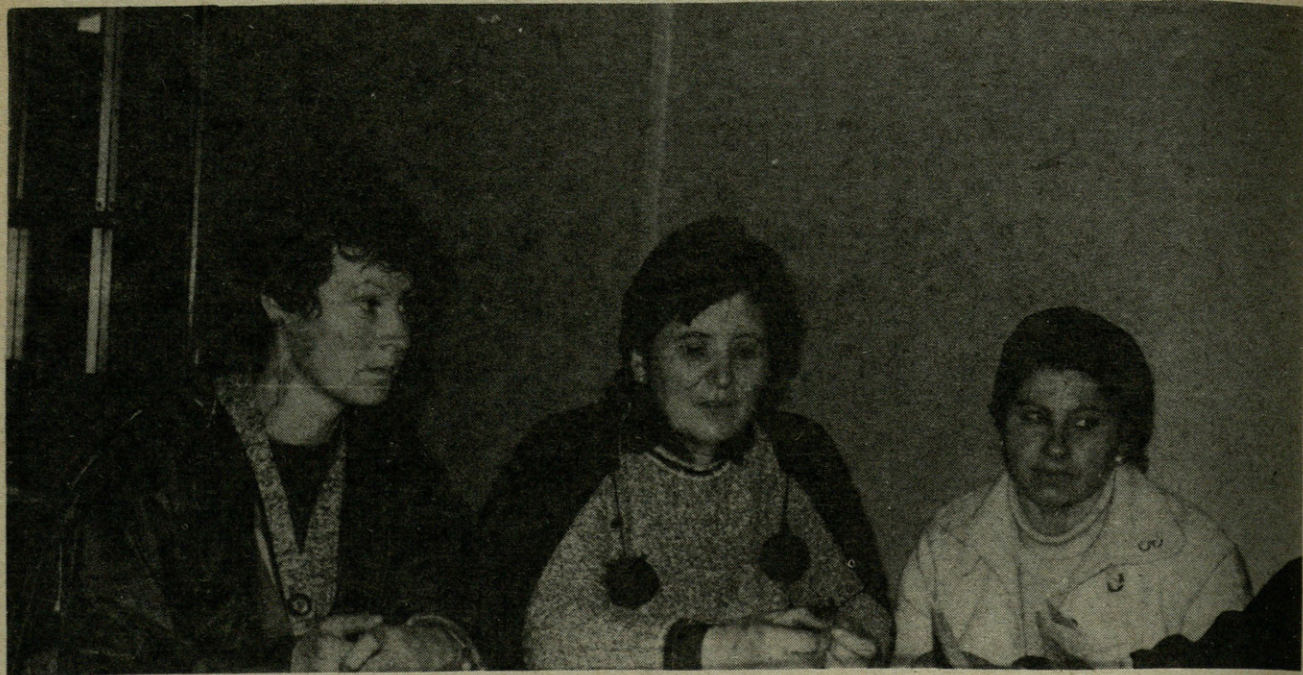
—Baina ez pentsa ezer egin gabe geratu ginenik. Inaugurapeneko egunean bidearen zati bat «morriloz» bete genuen eta Obra Publikoetako Ministroari buila batzu ateratzeko hauzoka guztia haruntz joan ginen, baina nola ez, polizia agertu zen eta hango iskanbilal Emakume batetik eraztunaz polizia bati aurpegia markatu egin zion.

—Gogoratzen zarete baita nola behin batean autopistaren arriskuak aztertzeke nola antolatu genuen hauzoka zehar manifestaldi bat? Enparantzan elkartu eta leku guztietatik pasatzen ginoazen bitartean 091a gure atzetik. Azkenean, nerbioso jarri ziren eta polizia gehiago etorri zirenean gure martxa uzteko esijitu egin ziguten. Gobernadorearen baimena genuenez, aurrera jarraitu bagenuen ere ez zen izan hasierako lasaitasunarekin. Dena dela hura garaipen bat izan zen.

—Honela egin dugu Errekalde. Izugarritzko histori bat...

Z.A. — Lan hau dena aurrera eramateko erakunde ofizialekin harremanak izango zenituzten ez?

—Jesus, hemen asko eginda eta burruka, dena burrukatu da; adibidez zenbait aldiz joan gara Udaletxera, Obra Publikoetara, Irakaskuntza eta Zientzia. Gobernu Zibileraren behin joan ginen baina normala den bezala Gobernadoreak ez gintuen hartu.

Errekaldeberrikoek izan ziren Pilar Careagari dimisioa eskatu zioten lehenak.

—Hauzo honetakoak izan ginen alkaldesaren dimisioa eskatu genuenak. 25 bat joan ginen, denentzat lekurik ez zegoela eta bakar batzu bakarrik hartzeko asmoak agertu zигun baina azkenean denok plenoetako salan sartu ginen alkaldesa bi lakaioen artean zela. Banaka gure arazoak agertu genion eta bukaeran kalte bakarrik egiten zuela eta dimittitzeko eskatu genion: «Nik dimittitu, Camilo Alonso Vegak dimittitu beharko ninduke, berak aukeratu bai ninduen» izan ziren bere hitzak, he-

rriaren eskakizunei kasu eginez gaizki ibiliko zela pentsatzen zuen. Baina momentu honetatik aurrera beheraka hasi zen.

Z.A. — Bilbo eta inguruetakoko kutsadura aski ezaguna da euskaldun guztientzat, Errekaldeberriin konkretuki arazo bereziren bat ba al duzue?

—Nola ez, guri ez zaigu ezertxo ere falta. Arraiz mendiaren atzean dagoen mendi bat, ederra benetan

hankaz gora bota ziguten zabortoki bat egiteko, Artigas du izena. Igande goizetan protesta bezala ideia atera zenean, bokadillo eta guzti joaten ginen familia osoak, Alonsótegi, Otxarkoaga, Santurzik ere etorri ziren gure esperientzia ezagutzera. Abesti bat ere atera genuen eta honela zioen: «En el barranco de Artigas, señores, van a poner un basurero, vecinos, que al Pueblo quieren imponer; el Pueblo ha solicitado su repulsa al basurero, pero los ejecutivos no escuchan la voz del Pueblo. Doña Pilar, Pilar, Pilar, Pilar, Pilar cuándo te vas que hueles mal».

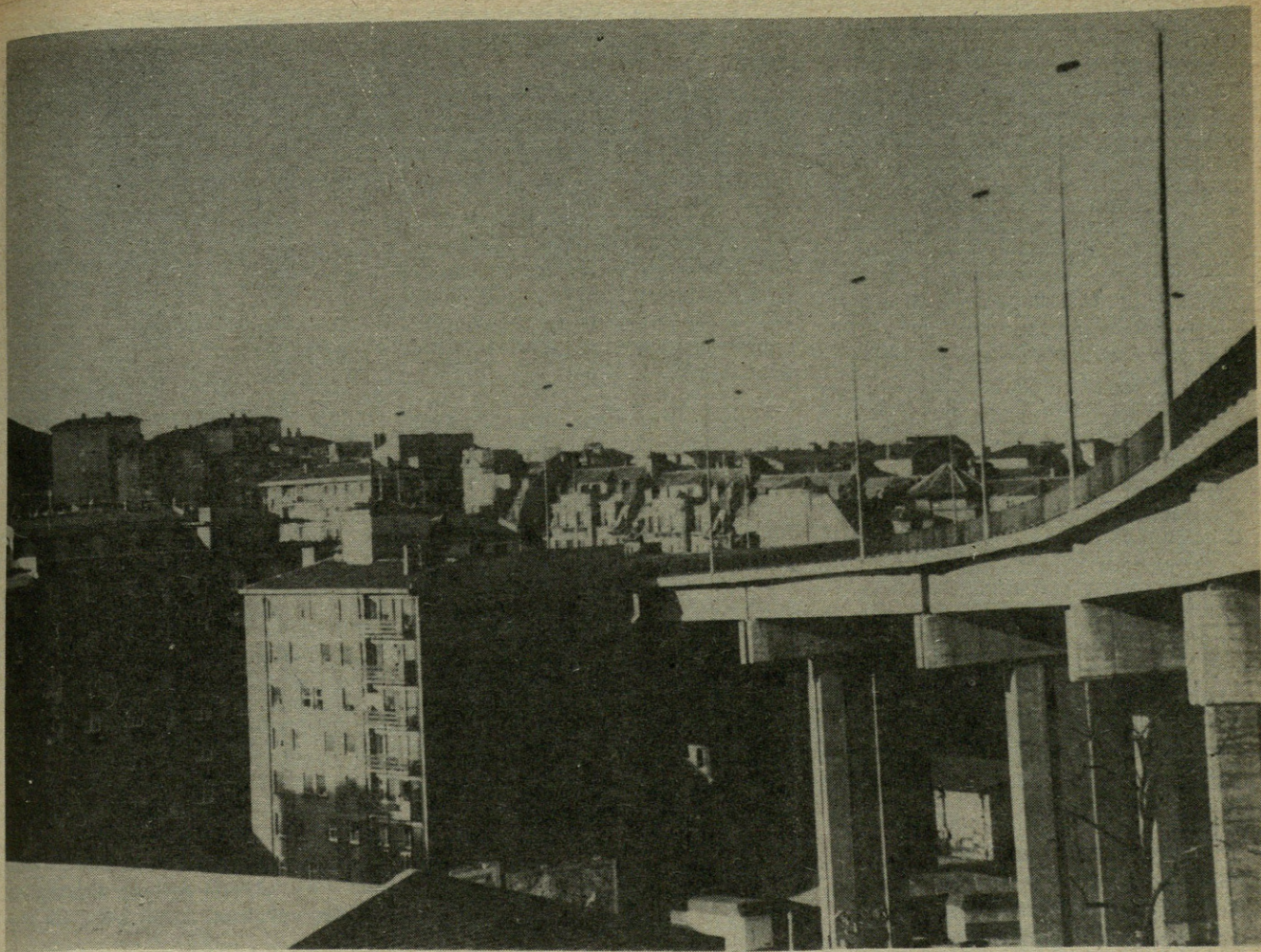
—Askok egin genuen baina zakartokia egin egin zuten. Quintanilla jaunak (Pilarren adiskideak) behin hau esan zigun: «Probatzeko, zakartoki hau jardin bat izango da. Hain ongi zainduko dugu, igandean tortilla eta guzti joan ahal izango zarete». Duela gutxi egunkari batean irakurtzen nuen Alonsotegiko bizilagunak usainarekin ezin egin eta beste hauz batera bizitzera joateko asmoa omen dute. Garbi dago datozen Udaletxeek zakarren arazoa serioски planteiatu beharko dutela.

Z.A. — Parke, berdegune eta horrelakoz, nola dago hauzok?

—Zer nahi duzu esatea, ez daukagu elizarik ere eta? Eliza autopista egiteko bota zuten eta orain barrakoi bat daukagu. Berdegune eta par-

Ez dago parte bakar bat ere hauzoan. Horrelako tokiak bai.

Autopista, dakartzin arrisku guztiekin, hauzoaren erditik.

keak ez ditugu gaur egun gure hauzoan ezagutzen, daukagun bakarria eliza ondoko zatitxo hori da.

Z.A. — Eliza ondoko hori, baina hormigoi hutsa da eta? Horri deitzen al diozue parkea?

Ah zuek, hori orain oso ondo dago, lehenago harri txikia eta hautsa zen dena eta orain gutxienez hormigola bota digute eta ikusi beharra dago haurrak zer gustora ibiltzen diren beren patinekin jolasten!

Z.A. — Gizarte arazorik ere noski izango zenuten, hemen taberna ugari ikusten da, edateko ohitura handia al dago?

—Duela gutxirarte hauzo guztira-ko ez zegoen konsultorio bat ere, orain gutxienez anbulatorio bat egiten ari dira eta denbora gutxi barru irekiko da.

Baina zuzenki zuen galderari erantzunez dato bat eman nahi dizuet, hauzo honetan 160 taberna dauzkagu

hau da, 437 bizilaguneko bat. Neurri honetan hauzoko arazorik latzena alkoholikoa izan da, giza arazo eta familiar bezala. Lehenago esan dizuegun bezala gauza asko lortu genuen; adibidez eskolak, baina haurrek ez zutela ikasten ikusten genuen. Gu konturatzen ginen zerbait garrantzitsua gertatzen zela haurrak horrela egoteko eta inkesta bat egin genuen. Oso interesantea izan zen, lehenago momentutik konturatu ginen arazorik latzena alkoholismoa-rena zela eta benetan ez dago sines-terik haurrek alkoholikoa nola eza- gutzen duten: gorakadak, dardaka- dak, bolak igotzea, lanaren galtzea, lagunak gabe garatzea... haurrak arazoa bizi dute.

—Honetarako izan zen, lan asko egin ondoren lortu genuen lokala eta Udaletxe eta Aurrezki Kutxaren laguntzaz moldatu genuen. El Mó-dulo deitzen diogu eta lan ona egi- ten da, jende espezializatua badago eta askok utzi du alkohola.

Z.A. — Jendeak alkoholera zerga- tik jotzen zuen jakin al zenuten?

—Alkoholera jotzeko arrazoiak desberdinak dira: jendearen pilatzea etxebizitza txikiak edukitzea, potea- ren ohitura, zikinkeria, etab... Nik ezagutzen dut bat lehenago, honera etorri baino lehenago, ia edaten ez zuena; baina hemen potean hasi egin zen, egun batetan bi, hurren- goan hiru eta gaur guztiz galdua da- go. Izan ere dauden taberna guztiak kontuan izanik ez da zaila ohitzea. Arazo honekin dauden gehienak gi- zonak dira baina emakume askok edaten du, hauek gehiago disimula- tzen badute ere.

Z.A. — Arrazoietako bat zikinke- ria aipatu duzue, zehaztu al dezake- zue fenomeno hau?

—Bai, alkoholikoen arazoari lotu ginenean berehala hauzoko zikinke- riaz konturatu ginen eta lehenen- goaren sendatzea ezinezkoa zela garbiketa erregela minimoak gorde-

tzen ez bagenituen. Hauzoko estudio bat egin genuen eta ez beldurtu, 46 zakartoki aurkitu genituen; hau da, zaborra botatzen zen 46 leku eta bat kilometro batekoa. Garbiketaren kanpaina hasi genuenean lema bat ateratu genuen: «Osasuna garbitasunaren bidez».

—Udaletxeak arazoak konpontzeko dirurik ez duela esaten du, baina adibidez honetarako ez da dirurik behar, baizik eta lege batzuk ezartzea eta jendea errespetatzea. Orain adibidez kilometro luzaroko zakartokia garbitu egin dugu eta zuhaitzak ere aldatzeko asmoa badugu, dena dela eta jendeak zaborrarik bota ez dezan hesi bat egingo dugu. Haurrak sar ditezela berdegune honetan eta jolas dezatela.

—Bai, baina ni beldur naiz haurrek ez ote duten horrelakorik nahiko, beti hain baztertuak eduki ditugu, etxeazpiko gelatxoetara ohitu dira.

Z.A. — Gazteentzat zerbait badaukazuela dirudi, eta zaharrentzat lokalik edo ba al duzue?

—Gazteentzat bi lonja besterik ez dago eta hauk berak apaindu dituzte, baina zaharrentzat ez dago ezer txo ere, Uretamendin zentro bat eduki behar dute baina hemen zaharrek beren sila besapean hartu eta eskina batera joaten dira, karrete-ran, kotxe artean.

—Hemen esan beharra dago, azkenik, gai honen inguruan ere, txantaje zikin bat egin nahi digutela. Autopistaren ondoan etxebizitza bat egin nahi dituzte eta guk berdegune bezala uztea eskatzen dugu. 7

pisu baino gehiagokoak egitea debekatua egon arren, 14koak egin nahi dituzte. Banco de Vizcaya da dirua sartu duena eta esan digute etxebizitza egiten uzten badiegu planta bat osoa guk nahi dugunerako utziko digutela. Zer iruditzen zaizue?

Z.A. — Lehenago autopistaren aurkako mobilizapenak aipatu dituzue-nean, poliziaren jarrera agertu duzue, baina kontuan izanik burruka handiak eraman zenituztela Francoren garaian eta baita ondoren, polizia-ren erasorik ezagutu al zenuten?

—Behin batean neskatila bat, Ines detenitu egin zuten elizako atean hauzoko manifestazio bateko deia banatzen ari zela. Jakin genuen bezain laster jende pilo bat elizan sartu egin ginen eta azkenean lortu genuen libro jartzea. Orduan hauzoak oso ondo funtzionatu zuen eta hori telefonoz mugitu ginelarik.

—Eta semaforoan alde egin genuen orduan? Semaforo eske denbora asko generaman eta ez ziguten jartzen, baina egun batez paso batean kotxe batek haur bat hil egin zuen eta monjak haurrak izan ziren kalera irten ziren lehenengoak, atzetik noski hauzo osoa. Polizia etorri zen eta hura izan zen korritzea. Gaueko 10ak arte geldu egon ziren baina ondoren...

Z.A. — Gauza guzti hauk egiteko denbora nondik ateratzen duzue, nola organizatzen zarete?

—Nola, bezperatik organizatuz, eskerrak haurrak berak bakarrik konpontzen diren.

—Bai, aurrez jakinez gero zer egin behar duzun gauza askotarako

ateratzen duzu denbora, ni adibidez Unibertsitate Herrikoira joaten naiz eta gainera «Centro de Promoción de la mujer» delakora. Nere senarra ez da sartzen gauza hauetan baina neri ez dit inoiz oztoporik jarri nahi dudana egiteko.

Z.A. — Eta hauzoko gazteen jarrera, nolako da?

—Gazteak, gazteak dira, bitalitatez beteak, beti aurretik joaten dira. Gazteak beldurrik ez dute, baina nik beldurra muineraino sartua daukat, etxean txikitatik bizi izan nuen; nere aita gorria izateagatik 7 urtez espetxean eduki zuten... Gaur da eguna nere balenti guztia agertu nahi dudana eta ezin dut.

Z.A. — Andrea, zu kanpotik etorria zarenez, zer moduz integratu zara hemen?

—Ni hemengoa naiz, baina nere lurraz uko egin gabe. Hasieran «koreanoak» deitzen ziguten baina gaur ez, uste dut jendeak orain normalitate osoaz hartzen gaituztela. Ni beti burrukatu naiz hauzo honen alde eta neri koreana deitzen zidaten asko eta askok ez zuten behatzik mugitzen.

Z.A. — Bukatzeko, zer bizi modu egiten da egun normal batez Errekaldeberriin?

—Jende askok, hauzoan lana egon arren, kanpora joan behar izaten du eta gehienak gauerarte ez dira atzertzen. Gazteak ikasten, gu barriketako lanak eta orain arte aipatutakoak egiten.

Emakumeak parte hartze handia izan dute eta dute hauzoaren borrokan.

“euskara lantegira” praktikan

Martxoaren 25etik aurrera LAN KIDE AURREZKIKo hamahiru lagun beren lan guztia euskaraz egiteko prest dituzu. Horretarako gertutzen aritu dira hiru astez, Lazkaon egin duten ikastaro baten bitartez. Hauek benetan hartu dute «euskara lantegira» kontsigna, eta beste jandeari ere eskaini nahi diote beraien esperientzia.

«Iniziatiba lau lagunengandik sortu zen —kontatzen digu antolatzaileetako batek—. Ikusirik LAN KIDE AURREZKIAK ideia onak dituela euskara kontuan baina ez zela lantzen, indarra egitea erabaki genuen. Alde batetik LAN KIDE AURREZKIAren zentraleari begira eta kanpora begira bestetik». Helburua: erabat euskaraz lan egiteko prestaztea. Horretarako lehendik euskaraz zekiten batzu hartu eta alfabetatze mailako ikastaro bat egin behar. Honela, Goiherri aldeko eta Donostia

inguruko hamahiru langile bildu ziren: Irundik hiru, Erreteriatik bi, eta Hondarrabi, Hernani, Lasarte, Villabona, Beasain, Ordizi eta Zarautzik bana.

Non egin ikastaroa? Toki desberdinak ikusten aritu ziren baina problema bat: irakasleena. Azkenean Lazkao aurkitu zuten, toki bezala egokia eta bestetik bertan irakasleak zeudela, ongi prestatuak gainera.

Egunero zortziren bat ordu lan eginez, martxoaren 5etik 24ra bitartean, aditza, deklinabidea, ortografia, mintza-praktika, bankako hiztegia etabar ukitu dituzte. Irakasleak: Dionisio eta Benito Amundarain, Joxe Mari Aranburu, Mariangeles Maiz eta Pello Sarriegi.

«Gehienak lehen alfabetatu gabe ginen eta maila altu samarrekoa gertatu zaigu ikastaroa. Beste baina batzurentzat berriz errazegia.

Hurrengoan gehiago zehaztu behar maila desberdinak. Baina guztiak bat datoz ikasi dutela eta, **«batez ere, konzientzia hartu dugu lan asko egin behar dela arlo honetan.**

LAZKAORI, ESKERMILA

Lazkaon izan duten harreraz hitz egiten hastean admirazioak etengabe hamahiru lagun hauen ahotatik. Ikasketak egiteko toki aproposa edukitzeaz aparte, herriko jendeak bere etxeak eskaini dizkie lo egiteko, ezerezen truke. Bestalde, emakume batek prestatzen zien egunero bazkaria eta honek ere borondatez. **«Izugarri ondo portatu dira gurekin eta benetan eskertu beharrean gaude».**

Nahiz eta laguntza horik denak izan, ikastaroa 700.000 inguru pta. kostatu da. 170.000 pta. irakasleen soldatetan etabar (Goiherriko Euskal Eskolari laguntzeko utzi dute diru hori irakasleek), eta gainerantzekoa ikastaldian egon diren hamahiru langileen soldadetan, lanean aritu izan balira bezala ordaindu baitzaie. **«Beraz, nahiko kostu haundia da horrelako ikastaroak nolanahi egiteko, baina probetxua ateratzen bazaie, merezi duela uste dugu».**

EUSKALDUN ASKO LANGILEEN ARTEAN

Eta asmoa hori da, honelako ikastaldi gehiago antolatzea, urtean bizpahiru, behar izanez gero maila desberdinetakoak. Honela geroz eta jen-

de gehiago prestatuko litzateke lan guztia euskaraz egiteko. Baina honek badu oraindik oztoporik. Badira banka paperak euskaraz bakarrik bidaliz gero onartzen ez dituzten diruetxe edo industriak. Beste batzuetan berriz onartuko litzateke, baina ez dakite euskaraz. Aitzitik, bulegoetara joaten diren klienteen artean euskaldun asko dago, herri erdaldundunetan ere. Lasarteko langile batek esaten zigunez, hirutatik bat euskalduna izango da. Irun bezalako herri batetan ere euskaldun asko joaten omen da. **«Gainera, behin euskaraz dakien langile bat aurkitzen badu kliente batek, gero ere harengana joko du gehienetan»** dio batek.

Bestalde, LAN KIDE AURREZKIKo langileen artean euskaldunen porzentaia haundia da. Goian aipaturiko herrietan, 80 lagunetatik 64 euskaraz egiteko gai dira eta gainerantzekoetatik gehienak euskara ikasten ari dira.

LAN KIDE AURREZKIAk klaseak ordaintzen ditu eta eguneko orduerdi ematen du honetarako, langileak beste orduerdi jarri behar duelarik. Herri askotan daude antolatuta modu honetara klaseak.

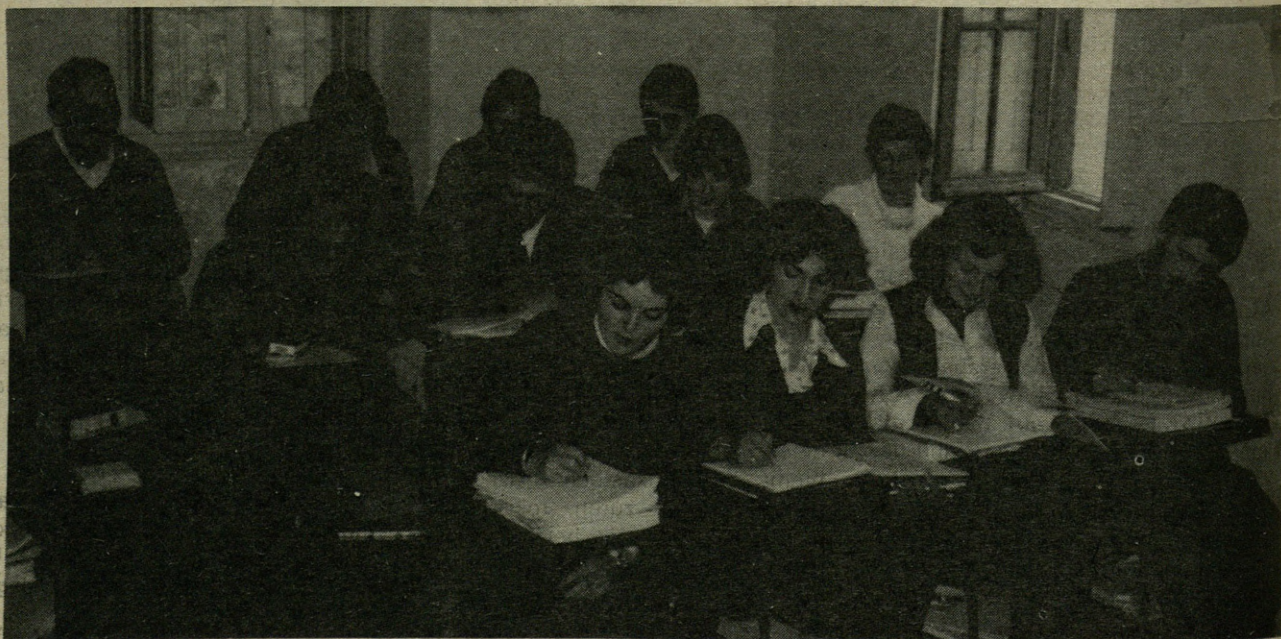
«Guk uste dugu leihatila batetik jendearekin harremanetan egon behar duen guztiak, diruetxetan, aiuntamentuetan etabar, jakin behar lukeela euskaraz» esaten digu langile batek. Hori praktikan jartzen saiatu dira hamahiru lagun hauk.

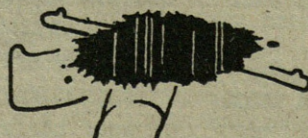
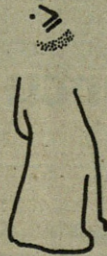
Arrasaten LAN KIDE AURREZKIAk duen zentrolean, ehuneko 35 dira euskaraz ez dakitenak eta horietatik ehuneko 52 ari dira ikasten. Bederatzi talde daude euskalduntze mailakoak, guztira 80en bat ikasle direlarik. Alfabetatze mailakoak berriz beste bi talde dira, eta gutxi gora behera 20 ikasle. Beraz, langile guztietatik ehuneko 43 dira euskarazko klaseetara joaten direnak.

Gipuzkoan zehar berriz, bulego desberdinetan, hamar talde ari dira euskarazko klaseetan. Irakasle guztiak, bai zentral mailan eta baita Gipuzkoako beste tokietan ere, LAN KIDE AURREZKIKo langileak dira. Entrepresak 20 minutu jartzen ditu klaseetarako, eta beste 20 minutu ikasleek. Irakasleak LAN KIDE AURREZKIAk berak ordaintzen ditu. Hiru urte dira klase hauk hasi zirela. Duela bi urtetik berriz euskararen kontu guztietarako arduradun bat ere badago.

Bestalde, Lazkaon egin berri den ikastaroak bezalakoak urtero egingo direla dirudi.

«Guk uste dugu leihatila batetik —aiuntamentuetan, diruetxetan etabarretan— jendearekin harremanetan egon behar duen guztiak jakin behar duela euskaraz» esaten digu langile batek. Hori praktikan jartzen saiatzen dira zenbait.

larrarte

gotzai berria sartu da

San Jose egunean, Donostiako Eliza Nagusian, Gipuzkoako Elizak agur egin zion hamar urtetan bere artzai izan duen Jazinto Argaya jaunari; eta aldi berean ongi etorria eman zion gaurtik aurrera artzai izango duen Jose M.ª Setien Jaunari. Artzai Onaren eliza bete beterik zegoen egun horretan. Une horretan lagun egitera etorriak, aldare inguruan han zeuden Iruñeako, Gasteizko, Bilboko, Baionako gotzaiak; Estibalizko abatea, eta beste asko Euskadiko elizan kargo dutenak.

Meza euskaraz eta erdaraz izan zen. Une oso unigarrria gertatu zen herri osoak Aita Gurea euskaraz abestu zueneko. Ebanjelioa irakurri aurretik 16 gazte aldare ondora igo ziren amnistiaren aldeko jectoraren izenean paper bat irakurri zuten euskal presoek goera salatuz.

Meza bukatu ondoren, On Jazinto Argayak Gotzai berriari hiru gauza hauk utzi zizkion: Mitra, Makila eta katedraleko koruan Alki Nagusia, gotzai dela, artzai dela eta Gipuzkoako elizaren Nagusi dela adieraziz. Besarkada estu eta haundi bat elkarri eman eta eliza betetzen zuen kristauak gogoz txalotu zituzten.

Jazinto Argaya jaunak, beste gauza batzuren artean honako hauk esan zituen: «Nere azkeneko hitzaldi honetan denori eta zuetako bakoitzari Jesusek Pedrori esan ziona

diotzuet: sartu ezpata bere lekuan. Ebanjelioan ez indarkeriarentzat lekurik. Burniaren erantzuna ez da kristau erantzuna. Jesukristok ez du erakusten etsita eta geldi gertatu behar denik, baina gaitzari ezin zaio erantzun gaitzarekin.

Elkarri entzunez begirune haundi batekin konpon gaitzen. Eta agintea dutenek bila dezatela leialtsu pakea eta eman herriari gogoz gero indarrez eman behar diotena. Zuzentasunak eta ontasunak itzaliko dute haserrearen eta gorrotoaren indarra.» Ondoren lagundu dioten guztiri eskerrak eman zizkien eta oso itxaropentsu agertu zeh aurrerako, eta artzai berriarentzat laguntza eskatu zuten.

Jose M.ª Setien jaunak ere hitzaldi eder bat egin zuen eta berak esandakoetatik puntu batzu jasotzen ditugu: «Aita Santuaren aginduz Gi-

puzkoako Elizaren zerbitzua hartu nuenetik, jakin badakit erantzukizun astuna hartu dudala eta eginkizun zaila. Hala ere baietz esan dut Jainkoagan konfidantza dudalako; orain arte Donostiako gotzai izan den On Jazintok bere jarraitzaile nahi nautalako; batez ere baietz esan dut Ebanjelioaren lotsarik ez dudalako; hari zerbitu nahi diot eta badakit sinesten duten guztientzat salbamea han dagoela.»

Zenbaitzuek jakin nahiko lukete zer asmò ditudan gure elizarentzat.

Hiru hari hauk izan daitezke nere egin nahiaren lokarri:

Lan egin Ebanjelioaren zerbitzurako eta ez beste inolako alderiarentzat fede eta itxaropen haundiaz ondorenak eramanez.

Ebanjelioan dauden benetako baloreen bila jardun eta humanizadore eta pakeagile diren balore hoik gure soziedadean apalki baino irmo aurkeztu, gizon guztiek Kristoren antatasuna eta pakea senti, goza, ditzaten.

Ahaleginak egin kristau elkarteek sor ditzaten aske, anai, zintzo, zuzentasunaren aldeko, fededun, itxaropentsu izango diren kristauak. Deon laguntza eskatu zuten.

Ondoren, bihotzeko agurrik beroena bidali zien sufritzen ari diren guztiri, batez ere, lanik gabe daudenei, zahar baztartuei, eta gartzetan daudenei.

Gorputz espresioa egungo uniformitatea gainditzeko.

antzerkilariak eskolatzera

Euskalduna baldin bazara eta antzerkirako prestatzea interesatzen bazaizu, aukera ona eskaintzen dizu Euskal Antzerkilarien Bilzarreak. Apirilean hasita eta hiru hilabetez ikastaro bana izango da Donostian eta Deban erakunde horrek antolaturik. Horietan antzerkilaritzarako oinarri batzu irakatsiko dira.

Ikastaro hauetan emango diren gaiak hauek izango dira: ahokatzeta Angel Marcok; gorputz espresioa Daniel Ramírez argentinoak; eta bestetik klase teorikoak euskal antzerkiaren historiaz eta teknikaz. Historia Xabier Lete, Patri Urkizu, Eugenio Arozena eta Iñaki Barriolak emango dute. Horiezaz gain hamabost hitzaldi eta mahai inguru izango dira. Horietan Monzon, Zubikarain, Daniel Landart, Bernardo Atxaga eta goian aipaturikoek parte hartuko dute beste batzuen artean. Alfonso Sastrenen hitzaldi bat ere izango da.

Ikastaro bakoitzean 20 ikaslek parte hartu ahal izango du; ahokatzeta eta gorputz espresioa klaseek, lan pertsonalizatu bat eskatzen dutenez, ezarrazite dute muga hau.

Gainerantzeko klase batzu eta mahai inguruak irekiak izango dira seguraski.

Nor izan daiteke ikasle? Euskaldun izatea eskatzen da horretarako, ahal den klase gehienak euskaraz izango baitira. Adin aldetik ez dago mugarik, baina antolatzaileetako batek, Eugenio Arozenak esaten ziguenez, ez lieke berak errekomendatuko ikastaroa 16-17 urtez beherakoei. Ildanik antzerki taldeetan sartuta dagoen jendea zuzentzen zaizkio bereziki ikastaro hauek, baina inongo taldeetan ez daudenek ere izango dute sarrera; Donostiako ikastaroan ehuneko 50 taldeetatik kanpokoa izan daitekeela jotzen dute antolatzaileek.

TEKNIKAZ JABETU BEHARRA

«Gerra aurrean herrietan irauten zuten teatro taldeek. Gaur egun hori ez da posible, beste modu batera jokatu beharra dago. Eta modu bat izan daiteke bailadetan eskolak jartzeta, jendea sortzeko, kezkatzeko... eta ahal baldin bada eskola on bat egin edo jendea Barcelonara edo Parisa joan dadila teatro ikastera», esaten digu Arozenak.

Izan ere euskal antzerkilarien artean, antzerkigileen artean bezalaxe, izugarritzko preparazio eskasa dago. Eta beharrezkoa da antzerkiaren teknikaz jabetzea zerbait dextentea egingo bada. Material aldetik aberastasun handia omen dago euskal antzerkigintzan, folklore aberatsa etabar Arozenak dioenez, baina «derriro ikastola eta horietan teatroak bere tokia behar du. Ikastolatan bost-sei urterekin hasi eta hamabost urte arte edo erakutsi behar litzateke. Kanpoko mundua eta barruko espresioa batzen irakatsi».

Hala ere antzerkia ez da teknika hutsa eta ez da guztion kanpotik geratzen den zerbait ere. «Bizikerak gizonak unifikatu egiten ditu

—dio Arozenak—; **Barcelonan ikusi dut nik hori; ikusten dituzu langileak, aurpegi demokratua, sufrimendua geratu zaie aurpegietan eta guzti hori gainditzeko oinarritzko kulturara jo beharra dugu eta handik hartu, hura landu. Giroak egiten du pertsona eta teknika baten bidez gainditu behar dugu hori. Gorputza lotuta edukitzen dugu eta teknika horrek libratzeko balio du, milagrorik egin ez badezake ere».**

LEHEN PAUSOAK

Oraingoz Gipuzkoan izango dira bi ikastaroak; honek badu arrazoi bat: Gipuzkoan dago indarrik haundiena euskal antzerkiaren aldetik, eta iadanik dauden taldeak sendotu nahi dira. Aurrera begira Gipuzkoako beste bailada batzuetan ezezik, beste probintzietan ere horrelako ikastaroak egiteko asmoa du Euskal Antzerkilarien Biltzarreak. Ikastaro bakoitza 150.000 pezeta kostatzen omen da gutxi gora behera. Donostiakoa Diputazioak finantziatzen du eta Debakoa berriz Antzerkilarien Biltzarreak. Ikasle bakoitzak 3.000 pezeta ordaindu beharko du baina matrikula honen barruan sartuko da erabiliko den materialaren prezioa ere. Beraz, ikastaro gehiago egiteko finantziatuko duten etxeak aurkitu beharko dituzte antolatzaileek.

Bi ikastaro hauen muntaketa esan dezakegu dela Euskal Antzerkilarien Biltzarreak kanpora begira egin duen lehen lan praktikoa. Bi urte joan dira sortu zenetik eta Arozenaren hitzetan orain arte «**txitak oilalokarengana bezalaxe, elkar hurbiltzea besterik ez dugu egin. Orain lehen pausoak ematen hasi gara**». Maiatza aldera ospatuko da beste batzarre orokor bat eta horretan, zuzendaritza berritzeaz gain, ideia berriak aterako direla espero da. Iadanik azterketa sozio-politiko bat egiteko asmoa ere badago, horren ondoren antzerkiak zer toki bete behar duen etabar ikusteko.

Bestalde, legalizatzeko asmotan dabil Euskal Antzerkilarien Biltzarrea. Beharrezkotzat jotzen da hau entidade juridiko bat izateko. Egun euskaraz lan egiten duten hamalauren bat talde biltzen ditu Biltzarre honek.

ELIXABETE GARMENDIA

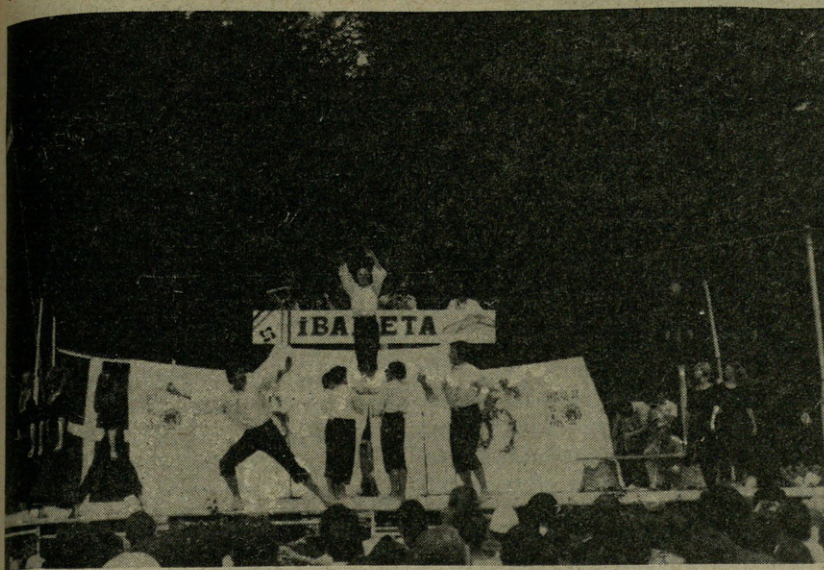
Ahokatzzea izango da ikastaldi hauetan emango den gaietako bat.

IKASTAROA NON ETA NOIZ

- Deban eta Donostian.
- Apirilaren hasieratik eta hiru hilbetetz.
- Egunak eta orduak: astelehen, asteazken eta ostiraletan, gaueko 8etatik 10etara.
- Izenak emateko, Deban: Martín Idiakez, tel. 601140. Donostian: Joseba Urzelai, tel. 216117.
- Ikastarorako matrikula: 3.000 pta.

Euskal antzerkirako aberastasun haundia dago, baina teknikak ere ikasi egin behar.

«hirugarren hitza»

«Hirugarren hitza» antzerki lan baten izenburua da. Berria dela, ez daiteke erran, urteak berarekin dauzka. Hegoaldean egina. Egile ezagutua: Labaien. Heletako antzerki talde koxkorrak antzeztzen digu aurten, herriz herri dabiltzela beren lana eskainiz.

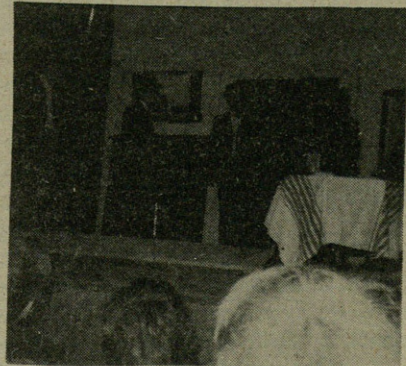
Iparraldean ohituak gara Larzabal edo Landarten antzerki lanekin. «Hirugarren hitza» ematen hasi direnean, hatz sortu zaigu beharri ondian: erranaldiak olerkitan zihoa-zen, azalpen serioenak lore besal- ditan bururatzen Eta bai, Heletarrek Labaienen testo bat harturik, Ipa-

rraldeko euskarari moldatuz, eman digute antzerkia.

Idatz lanari buruz, agertua dugu olerki kutsu nasaia. Naturelekan oinarritu itxurak nabaritzen dira. Baina, gaiak harritu egiten gaitu, frantses eskoletan ibili garenok. Menditako gizaki basa baten eta zibilizazioaren fruitu eme xarmant baten amodioa. Idazleak erakusten dizki- gu, bai menditarren garbitasun itzalik gabea, bai gizonen munduak eskaintzen duen gezur eta ustelke- ria. Baina, ororen buru, egiak irabaziko du, eta dudarik gabe, gure maiteminduak basa-ahuntz tartean bizitzeko gauza dirateke.

Heleta, zenbait ehun jendetako baxe-nafar herririka bat da. Urtero pieza edo antzerki zerbait munta- tzen dute bertako gazteek, gero he- rritarren aintzinean agertzeko, eta hauei agrada zaizkie horrelako pa- sagailuak. Larunbat gauean edo igande arestiaz oren eli bat goxoki iragaiteko parada.

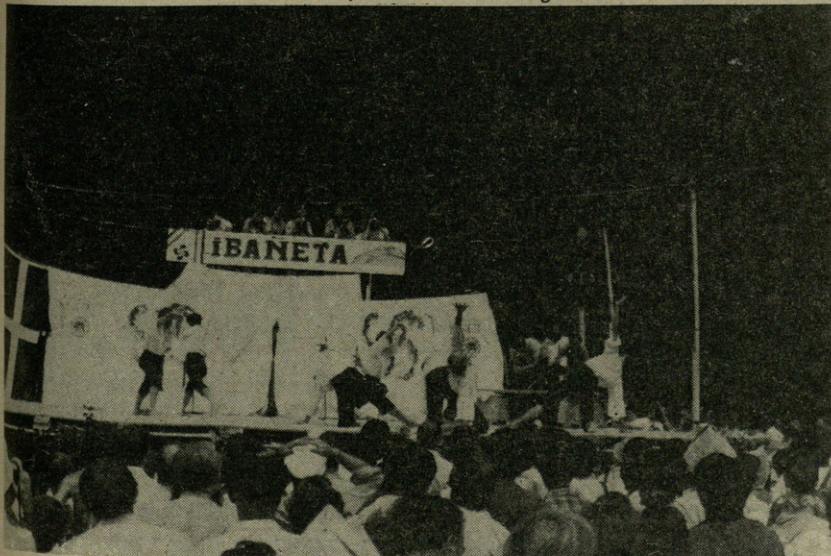
Taldea bera, dudarik gabe, ama- torez osatua. Herriko mutil neskez. Pretensorik gabe, ahal bezain ongi apaintzen dute emanaldia. Antzerki- lari jakintsunen begiek ikus lezake- te non zer kritika. Ni ia honetan mugatuko nintzateke: Iparraldean taula gainera heltzearekila, joko- laria erdi galdurik dabil: gehienetan bozaren doinua aldatzen du eta erreztatzen hasten da gorputzak, lagungoaren orde, pozulu ekartzen dio. Elgar jokoen moldakuntza lan- du beharra dago, segur; bederaz- kakoak badu ere hobetzearen be- harra.

IPARRALDEKO ANTZERKILARITZA

Azken urte hauetan, pixkor ibili zaigu antzerkia. Urte berean, hamar talde taraino ikusi dugu antzerki moldatzen. Iduri luke aurten apal- gune batean iragaiten ari garela. Heletakoaz bertalde, bi talderen lanak baizik ez ditugu kondatzen: Aldudek ematen du Larzabalen «mu- gari tiro» eta Irisarrik Landarten «Ama». Garazin eta Hazparnen ari dira zerbaiti buruz; berek lantzen dituzte testoak, ez dira oraindik agertzeko prest.

Antzerkiaren inguruko mundua al- datzen ari zaigu: taldeak testoen idazten, gaiak zabaltzen, antzerkila- riak gero eta usuago abertzale, an- tzezteko teknikez jendea axolatzen ari,... Agian, aldakuntzek birpizkun- dera garamatzate.

“emigrantes en primera generación”

Nik ez dakit gaztelania gehiegirik eta, akaso, gaztelania gutti ezagutzearren ulertuko dut gaizki «emigrantes en primera generación» konzeptu horren esan nahia; hau diot, batez ere, konzeptu hori erabiltzen duen bat EMK-OICko militante dela esaten duen Josetxo Fagoaga delako (EGIN, 1979-martxoak 11, 16 orrialdea). Eta emigranteen gauzetan ezker baskoko alderdiek adituak dira ematen dutelako. Posible da gainera ni tradizio sabinar beltzaz benetan kutsaturik egotea eta, beraz, gauzak argi ikusteko probabilitate gutti edukitzea.

Ohar hauk egin ditut nire pentsamoldeetan ez delako existitzen konzeptu mota hori. Nik pentsatzen nuen Euskadin jaiotako inor ez zela emigrante Euskadin. Emigrante izateko Euskaditik beste nazio batera joan beharra zuela; baina, dirudienez, EMK-OICkoentzat eta beste estatista askorentzat hori ez da horretara. Hauentzat inportantzia izugarria du asabak nongoak diren jakiteak. Hauen esanei jarraikiz honela egin genezake Euskadiko genealogia: Emigrantea; Lehenengo jenerazioko emigrantea; Bigarren jenerazioko emigrantea; Hirugarren jenerazioko emigrantea; eta abar... ehungarren jenerazioraino. Abantaila haundi bat edukiko luke honek: guztiok izango ginatkeela emigrante, alegia, eta beraz, komunitate bakar bat.

Nire uste sabinar beltzez, Euskadin jaioa ez zen emigrante; Euskadikoa baino. Eta gehiago oraino, euskara ikasi duten emigranteak (ez lehenengo jenerazioko emigranteak, emigrante jatorrak baino) nik beti eduki ditut euskalduntzat.

Hala ere, alderdi estatista gehien artean ikusi dut Euskadi bi komunitatetan banatzeko joera. Ez du te nahi inola ere komunitate bakar bat egiterik. Barka, mesedez. Esan nahi nuen ez dutela nahi Euskadi euskal komunitate egiterik; zeren, itxura batetan, nahi bait dute komunitate bakar bat egitea, erdalduna izanez gero.

Antz ematen dit «lehenengo jenerazioko emigrante» konzeptuak eta antzerako beste askok bere baitan arraza kutsua daramatela eta emigrantearekiko mezpretua. Horrelako ideiak zabaltzen ari direnek ene ustez arrazismoari hegalak ematen dizkiote. Eta bi komunitateren teoria bultzatzen dutenek dibisioa bultzatzen dute, gainera.

Inork ez du ukatzen Euskadiko jende askok ez dakiela euskararik. Egia da, baita ere, gaztelania ez dakien emigrante bat Hego Euskadira iristen denean lehenengo hizkuntza gaztelania dela pentsatzen duela eta ez zaiola gogoratzen euskara ikasi behar duenik ere. Behar bada, euskara existitzen denik ere ez da enteratzen. Inork ez du ukatzen Euskadin jaiotako askok ez dakiela euskararik. Baina ezin da ukatu, ez-ta ere, euskara gabe ez dagoela Euskadirik; beraz, Euskadiri tokatzen zaion hizkuntza euskara dela, eta ez erdara, zeren orduan gure herria ERDADI izango litzatekeelako; baina ez Euskadi.

Uste dut Josetxo Fagoagak jakin go duela 50 mila pertsona nagusi baino gehiago ari dela urteoro Euskadin euskara ikasten; eta asko emigrante dela (Ez lehenengo edo bigarren jenerazioko emigrante). Guzti hauek euskal komunitatea egin nahi dute.

Hala ere, euskara ez dakien jende asko dago oraino Euskadin; baina jakin nahi nuke zenbat emigrante geratuko litzatekeen euskara ikasi gabe euskararen aldeko giro egoki bat balego.

Nire iritzia haxe da: Betiko zapaltzaile basko-espainol amorratu batzuk, alderdi politikoetako forofo batzuk eta FOPEko beste batzuk kenduz gero, beste guztiek ikasiko luketeela euskara. Eta guzti hauen artean emigranteak izango liratekeela gogotsuen euskara ikasiko luke teenak.

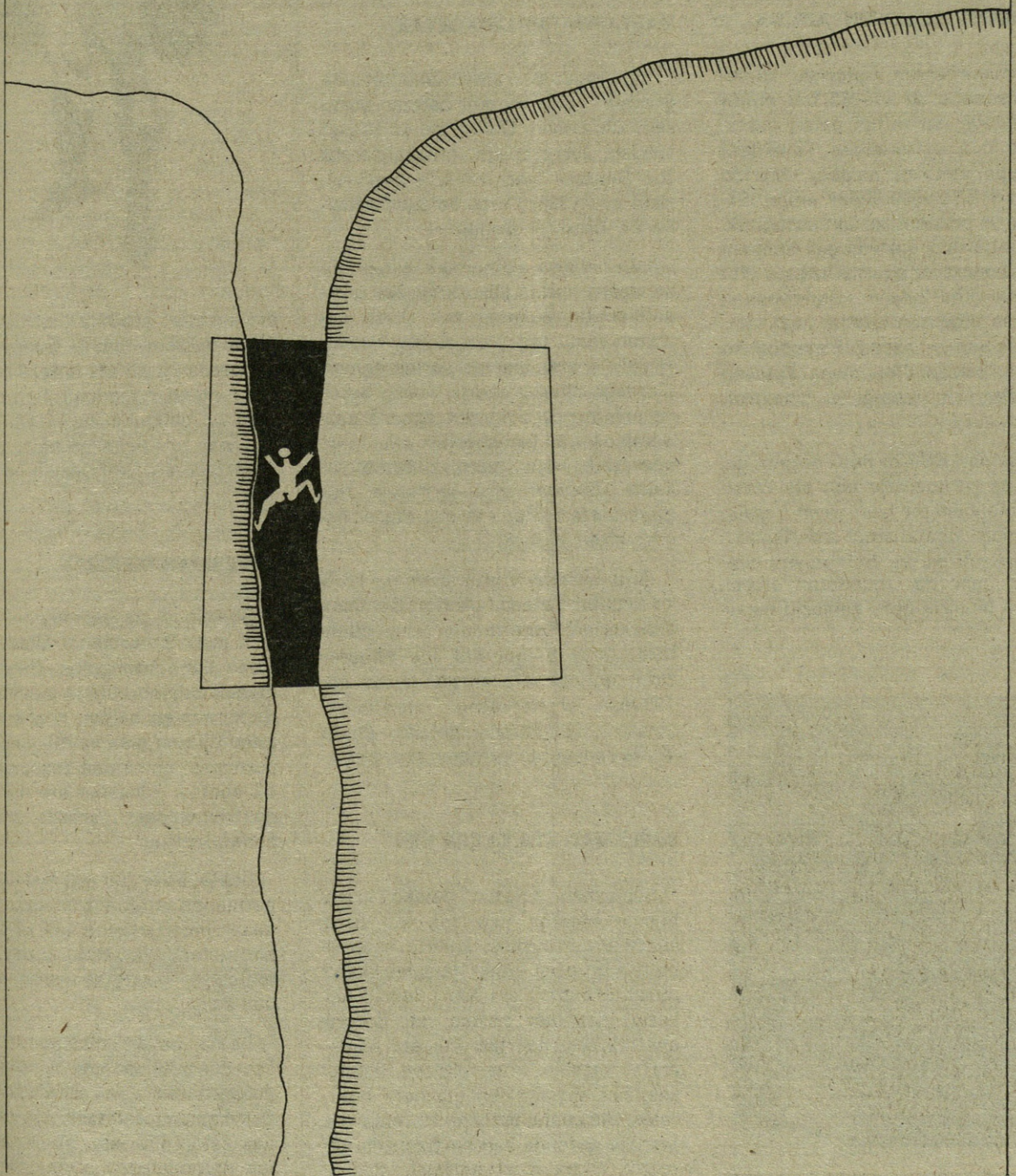
Hontaz konbentziturik nago.

JULEN KALZADA

Ahi(tu): Agotarse(-ado)
 Albo: Lado
 Aldezin: Inevitable
 Antz: Parecido
 Berezko: Innato
 Berun: Plomo
 Eltxo: Mosquito
 Erauntsi: Chubasco
 Eraztun: Sortija
 Errekin: Combustible
 Ezaba(tu): Borrar(-ado)
 Gartsu: Entusiasta
 Gezi: Flecha
 Giharre: Músculo
 Halaber: También
 Hats: Aliento
 Hauzokide: Vecino
 Herra: Rencor
 Hordi(tu): Emborracharse(-ado)
 Hutsal: Vacío
 Irmo: Firme
 Itzal: Enorme
 Jukutria: Ardid
 Lokarri: Cuerda
 Lokatz: Barro
 Lokazti: Barrizal
 Loria: Fama
 Lozorro: Adormecimiento
 Mami: Meollo
 Mando: Mulo
 Morrontza: Dependencia
 Nagi: Abandonado
 Nasai: Impuro
 Nozi(tu): Sufri(tu)
 Oilaloka: Clueca
 Orru: Rugido
 Osa(tu): Curar(-ado)
 Ospe: Fama
 Ozen: Agudo
 Petral: Protestón
 Sakon: Profundo
 Suma(tu): Advertir(-ido)
 Sustrai: Raíz
 Tajuz: Ordenadamente
 Ur(tu): Derretir(-ido)
 Uzker: Puzkar
 Uztarri: Yugo
 Zango: Pierna
 Zarata: Ruido
 Zuri(tu): Disculparse(-ado)

hoty!

Filosofia Purako ikasketak egin dako batek lan bila dabil, berdin zaio Euskal Herriko edozein puntutan bada ere. Norbaitek irakaskuntza edo beste lanposturik ezagutzen badu dei beza gure aldizkarira, tel.: 427786.

it's a bird... it's a plain... it's superman!

Superman eta superproduktu amerikano guztiak tranpa bat dira. Produktu hutsalak dira eta indiferentzia litzake haiekiko portaerarik egokiena. Baina hutsalak eta engaino bat direla esaten baduzu ere iadanik ez zara indiferentea eta, azken baten, propaganda dohaina egiten ari zara. Kontraesan hau ezin daiteke garaitu, eta kapitalismo inperialistaren jabegosaretarik bat da, hain zuzen.

SUPERMAN ITZULTZEN ARI DA

Zinemagintzaren historiako filme-rik garestiena da eta 35 bat milioi dolar (2.500 bat milioi pzt.) gasta-tu izan dira egiterakoan. Anekdot-a gisa aipa daiteke, halaber, Marlon Brando-ri 3.700.000 dolar eman diz-kiotela 10 minututako aktuaziotatik. Baina inbertsio guzti honek konpen-sazio ekonomiko ugariak izango ditu eta izan ditu iadanik. Supermanen mitoaren inguruan eratzen den mer-katalgo guztiak abantail ekonomiko handiak lortzen ditu, menpekotasun eta integrazio ideologiko garrantzi-tsu bat ezezik.

Superman USAko mito gorena da, Herkules grekoentzat edo eta Parsi-fal jermanoentzat izan ziren bezala. Superman kapitalismo amerikanoa-ren supermitoa da. Berriro ere era-sotzen hasi da, mundutar ororen gainera jausirik bere salbazio burru-kan.

HASTAPEN HISTORIKOETAZ

Superman Iparramerikako lurralde granjero eta erdirakoi batetan sortu zen: Cleveland, Ohio. Han sortu zen 1933an, Jerry Siegel gidoigilea eta Joe Shuster marrazkilaria zirelarik. Hala ere 1938ra arte ez zuen zabal-kunde handirik izango.

Liberalismo ekonomiko errepubli-kanoaren garaia 29ko krak eta krisi-saldiarekin bukatua zen (Urte ho-rretan sortu zen, hain zuzen, Tarzan, Harold Foster marrazkilaria egin). Geroago, 30eko hamarrurtean berri-ro ere larritu egin zen egoera eko-nomikoa eta langabeziak eta delin-kuentziak bete zuten ziutateetako kalea. European are larriagoa zen egoera eta Hitler eta enparauak ha-siak ziren ekiten.

Giro honetan argitaratzen da 1938-ko uztailera alean, «Action Comics» aldizkarian, Supermanen lehen abentura. Jerry Siegel eta Joe Shuster ziren egileak eta beren pertsonaia 1930ean argitaraturiko zientzia-fik-ziozko «Gladiator» delako Philip Wylie-ren nobelan inspiratua zen.

SUPERMAN ETA CLARK KENT

Superman Krypton delako astro hurrin batetan jaio zen eta hura suntsitu zen orduko kohete batetan bota zuen bere aitak. Ifarramerikako lurraldera erori eta Kent delako ne-kazari familian heziko da. Botere apartak ditu haurtzarotik eta hama-zortzi urtekin bere aitaren itzalak azaltzen dio zer den eta bere bote-reak. Gizamundura itzulirik egia eta justizia defendatzen saiatzen da ge-roztik. Clark Kent deritzan gisase-

¡HOLA! SOY SUPERMAN Y ESTOY AQUÍ PARA DAR UNA BUENA NOTICIA... DEL 1 DE MARZO AL 30 DE ABRIL, TODAS LAS BOTELLAS DE COCA-COLA LLEVAN PREMIOS EN EL INTERIOR DEL TAPÓN

me kazetari eta ahul bat da bizimo-du arruntean, baina Superman da aldeberean gero eta botere handiago eta fantastikoagoduna. Beti burruka-tuko da gaiztoen aurka eta «ameri-can way of life»-aren alde, gero eta ausartago eta beti bezain bentzutu-zin.

SUPERMAN IKERTZEN

Soziologo eta psikologoek aztertu izan dute Superman / Clark Kent / Luisa Lane triangulua. Batzuek ho-mosesualismo kutsua susmatu dute Superman-en baitan, Umberto Eco-k parsifalismo gisa kalifikatzen du Su-permanen eginbidea sesoaren gaine-tik egotea. Edozelan ere nabarmena da trianguloaren erlazio sesual in-satisfaktorioa.

Beste ohar bat egin daiteke Su-permanen intelijenziaz. Superman fi-sikoki indartsua eta aparta da, baina ez intelektualki. Hain zuzen ere, in-telijenzia gaiztotasunaren atributo bat da.

Beste gauza kurioso bat: etika oso desarrolatu bat du, baina mun-du guztia askatzen saiatu beharrean Supermanen ekintzak ziutatean ber-tan izaten dira, eta propietate pribatua defendatzeko normalean.

Ezaugarri hauk gizon arrunta Supermanekiko identifikarazteko dira. Bere errepresio sesual eta mediokritate intelektualarekin, botere fisiko apart batek eramaten du beti garai-penera, indar hauxe delarik mitoaren funtsa eta identifikaziozko elemento sustitutiboa.

AMERICAN WAY OF LIFE DEFENDATZEKO

Superman mitoaren imitazio gisa beste asko sortu zen. Batman, Marvel kapitaina, Amerika kapitaina (ez al da adierazgarria izena?), The Flash eta, femina bat ere, Wonder Woman eta abar. Agian Superman da guztietatik eredurik argiena. Baina funts eta portaera berbera, dute mito guztiok, amerikar bizimodu eta ordenaren alde.

Esate baterako, gerla mundialaren garaian, oso irakurriak ziren mitook. Ba, bueno, Amerikanoak gerlara sartu zirenean, supergizon guztiok alis-tatu ziren amerikar ejerzitoan. Tarzan selban nahiz Flash Gordon frentean, naziak ezabatzea zen bere zeregini gartsuena. «Superman hori judu bat da!» oihukatuko zuen Goebbels-ek Reichstag-eko batzar bate-tan...

Izan ere ospe handia izan zuen Supermanek garai guzti honetan eta geroztik ere «american way of life» eta bere indarra personifikatuko zituen, Amerika bentzutuezin eta zo-riotsu baten sinboloa alegia.

Egun, Iparramerika bentzutua izan da Vietnam eta beste aunitz lekutan. Hauk ahanzi ondoren, Superman itzultzen ari da, bere boterea munduari inposatzeko. Heldu da, hona hemen, coca-cola bat esku batetan eta kolorezko letra argitsuak bes-tean dakartzala, eltxo bat dirudiela hegatz.

JOSEBA SARRIONANDIA

zinema imperfekto baten alde

Bete dira iadanik 10 urte Julio Garcia Espinosa zinegile kubanoak «**Por un cine imperfecto**» delako panflora publikatu zuenetik, «**Cine Cubano**» aldizkariaren 66-67 zenbakian. Agiri hau oso interesgarria da, ez bakarrik zinemagintza kubanoaren historiarentzat, baizik eta zinema iraultzailearen planteiamendu-entzat eta, zergatik ez, zinema hala-beharrez pobrearentzat ere.

1979an gaude, panflo hori 1969koa da, eta iraultza kubanoa 1959an izan zen. Iraultza honen historiaren balantzea egiten baldin badugu, hogeit urte hauek kulturaren alorrean duten influentziaren ázterketa eginez gero, Jean Paul Sartre-k bere «**Que est que c'est la littérature**» delako liburuan idazten duena aipatuko genuke: «**ideolojiak askatasuna dira sortzen ari diren bitartean, zampakuntza dira finkatzen direnean**». Kuban ere iraultzaren ondoko hogeit urte hauk frakaso bat dira funtsean. Populismo burokratiko eta erre-alismo sozialistaren dotrina zabaldu dira Kuban zehar eta, artegintza merkaturai izatetik libratu den arren, iraultza ez da kapaz izan bizimodua errotik aldatzeko eta kultura askatzaile bat sortzeko.

Iraultza kastristak inperialismoa egotzi eta herritar boterea altxatu zituen arren, hogeit urtetan zehar ez da kapaz izan sistema autoritario bat finkatzeko baino, eta sistema autoritario hau gaur egun libertatearen eragozpen bat da. Zinemagintzan ere oso argia da arazo hau. Kubako zinemagintza iraultzaileak kontribuzio eskergak egin izan ditu burruka anti-inperialista eta sozia-listan, komunikabide eta irakasbide bezala. Baina heldu da maila batera non ez duen aurrerabiderik, triunfalismo iraultzaile faltsu batetatik eta tankera aspergarri eta fosilizatueta-tik irten ezin duelarik.

Kontesto honetan situatu behar da Julio Garcia Espinosa kubatarren «**Por un cine imperfecto**» delako agiri hau. Autorea Italian ikasia eta dokumentalismo kubanoaren eskolakoa da, Batista diktadorearen azpian hasi zen zinemagintzan eta iraultzaren ondoren I.C.A.I.C. erakundearen sorreran ere saiatu zen. Julio Garcia Espinosa-ren zinema imperfekto baten aldeko agiri hau, kutsu arras kastrista bat ere badarion arren, texto oso interesgarri bat da, ez aztertzen duenagatik baizik eta zehaztu gabe adierazten dituen zenbait intuizio zuhurrengatik.

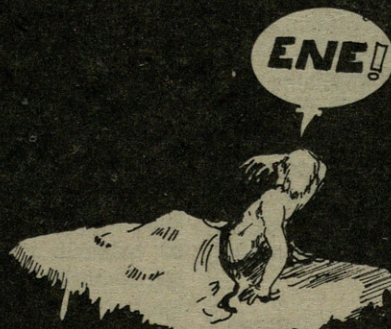
«**Hoy en día un cine perfecto —técnica y artísticamente logrado— es casi siempre un cine reaccionario**» dio hastapenean, eta bere teoria zinematografikoak planteia-mendu terzermundista eta anti-inpe-rialistetan oinarritzen da. Baina bere teoriak orokorrak dira eta esaten duenez ez da kontuan izan behar filmaren perfektzionismoa baizik eta filme hori sortzen duena. Ondorioz, bi tankeratan banatzen du zinema-gintza. Alde batetik zinema perfek-zionista, burges eta inperialista le-goke, kalitatezkoa alegia. Beste aldetik legoke zinema imperfekto bat, ez gaizki egina baina bai mer-kea, lanaren banaketa soziala gain-diturik eta denunia burruka harma gisa erabilirik. Zinema pobre honen aldeko mugimendua badirudi arras atxikia dela terzermundismoari, bai-na Julio Garcia Espinosa-ren idazlan honek superindustria zinematografi-koa salatzen du argiro eta honetan datza bere azierorik funtsezkoena:

«**El cine de Hollywood no es sólo reaccionario por su temática. Lo es, sobre todo, por su forma y por sus estructuras.**»

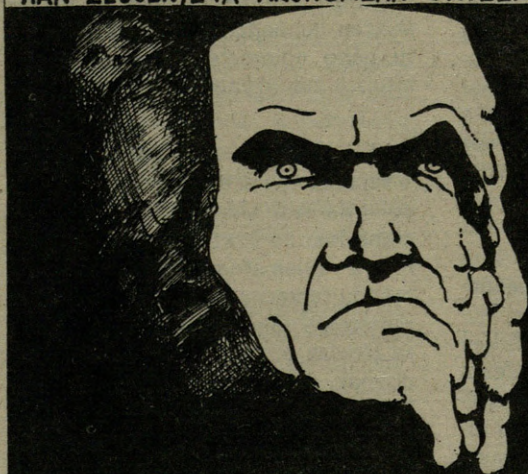
J.S.

Eskizofrenia

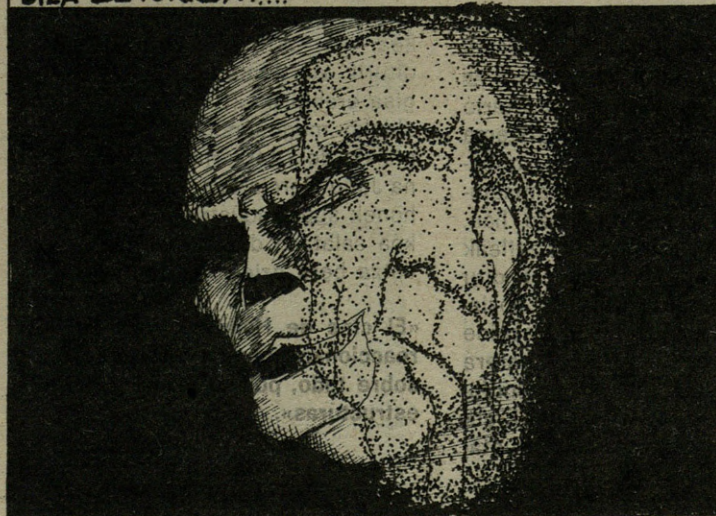
EZIN ESAN GERTU ALA URRUTI BAINO HAN²
BI ESPEKTRO OSATZEN ARI ZIREN...

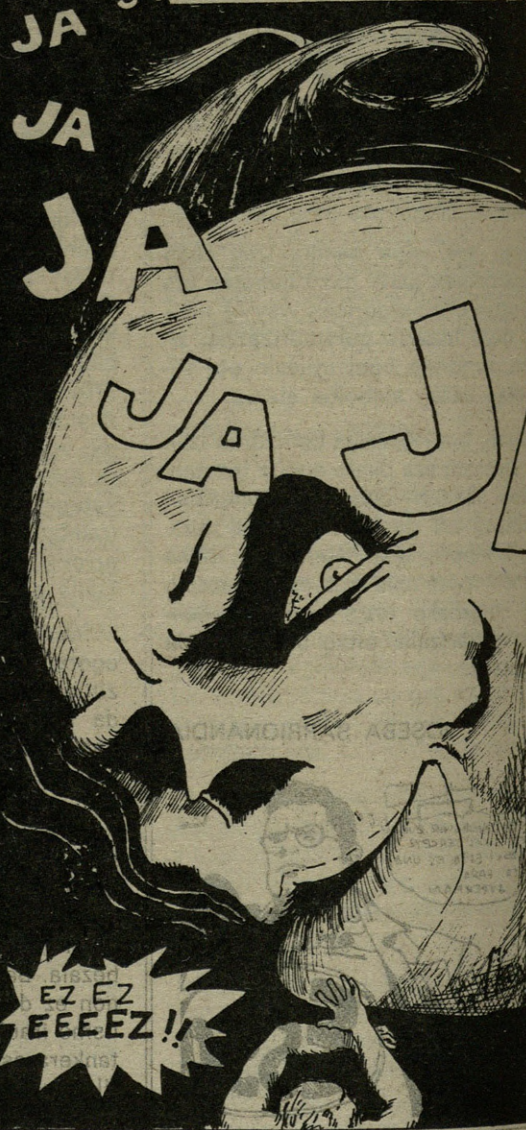
EZIN SINETSU! NUN NENGOEN? NOLA ZITEKEAN?
HAN ZEGOEN, ETA ARGITUALAN URTZEN ARI ZEN!!
ZER, EDO NOR
ZEN TERROI-
REZKO ESPEK-
TRO HURA?

BAINO ATZEAN AGERTZEN HASI ZENA BELDURGA-
RRIAGOA GAIZTOGOA AGERTZEN ZITZAIKAN. NIRE
BILA ZETORREN!!...

JA...IZUGARRIZKO ABIADURAN

hatsa. Herritarrek, mutil koxkorren aurkako grinaz, aurkitu zituzten izkribu guztiak erre zituzten. Baina denak ez omen zituzten aurkitu eta zorioneko izkribu hau jaso ahal izan dugu. Harriturik utzi gaitu bere jakinduri sakonak. Beste gauza batzuren artean psikologjia eta orduan ezezagunak ziren gaiak aipatzen ditu. Agian beste alferrik galdutako euskal intelektual on bat dateke, genituen bakarrik hil edo geurok hil baititugu. Izkribua Joannes Topetek izenpeturik dator eta honela dio:

«Higuin dizuet zuei guztiok. Ez zenidaten irrifarrik egotzi behar nituen garaian, eta gaur higuin dizuet. Seme adolezente batek aita gorrotatzen duen bezala gorrotatzen zaituztet. Ez dakizue zer den higuinaren gezia, ez dakizue etxetxo ilunetako bazterretako hotz heze apur bat ere dastatzen. Behatz muturraz apuntatzen nuzüenean, higuina lasaitzen zait bete betean justifikatzen baituzue nire zoritxar hau. Eta gaur, heriotzaren eguna hain gertu dakusadan egun bitxi honetan, urkamendia motzagoa da, kalbarioa ekiak jadanik argitu duenean itxaropen aztarnak alferrik dira, emana baitauka, emana baitaukatzue zuen azken hitza, nire azken hatsa. Kalbarioaren tontorrean zer dagoen inongo bizidunik ere ez baitaki, kontatuko dizuet nasaiki, gau bileratan, zelan bizi den ene arima, eta zenbat bekatu barkatu ziozkaten Jesukristoren eskubitan gurutzatutako ebasle teorikoki onari, jaungoikoaren izenean. Mozkorturik, horditurik ikusiko nauzue zuen jemetsetan, atseginenez edo nahigabez, baina ikusiko nauzue, nik diotsadalako. Gatazka honetan biolentziaz nahiko nuke norbait akatu, inor akabatu barik ezin baidezaket hemendik, zabortegitik alde egin; biolentziaz diot, krudela izan arren, ezagutzen baitut psikologjiazko heriotzarenganako bidea eta ez dut zuen gorputzean halakorik nahi, naiz merezi duzuen. Ekaitza, edo Jesukristoren zurrunka, eztandaka dabil leihatilaren aurka, gatazkan, ni bezala, Jesukristoren aldamenean gurutzatu zuten ebasle gaizto hura bezala... Gaiso omen dago mundua, gaiso izadia, gaiso itsasoa, baina hala ere leihatilarekin jolasean...».

MUXIKINA

poeta galdu bat erreibindikatu nahiean

Lapurdiko Espeleta herri txikiko baserri zahar batetan kajoiak nahastuz ari ginela, esku-izkribu bat aurkitu genuen. Herrikoek esan zigitenez baserri hartan deabruaren semetzat zeukaten mutil koxkor bat bizi omen zen erabat bazterturik. Duela hiru mende hila zen eta historio honen zurrumuruak mendez mendez eta ahoz-ahoz iritxi zaizkigu

gugana. Inguruko herrixka batetako ipui zahar baten bidez jakin ahal izan genuenez, mutil koxkorra garai hartan sendagile zen jaun Bernardette Etxeberririk diagnostikatua izan eta aste batetarako bizia eman omen zion. Mutil koxkorrak aste osoa jo ta ke, idatziz iragan zuen. Heriotza iritsi zitzaionean bakar bakarrik bota omen zuen bere azken

aste giroa

MARTXOA 25

1 APIRILA

LIBURUAK

ZERGATIK PANPOX, Arantxa Urretavizcaya. HORDAGO. 63 or., 200 pta.

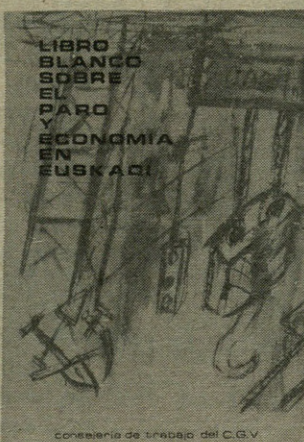
Zer esan Arantxa Urretavizcayaren nobelaz —hala al da?— edo dena delako hontaz? Ez ezazuela gal, irakur ezazuela mesedez, honegatik bakarrik ez balitz ere, alegia, emakume batek euskaraz idatzi duen nobela bakarra —edo bakarretakoa?— delako. Baina ez, ez da hau arrazoi bakarra ezta inportanteena ere ZERGATIK PANPOX irakurtzeko. Zerbaitegatik leitu du ZAKILIXUTEK ere.

ESKU LEUNA, Gotzon Garate. AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA. 167 or., 300 pta.

«Irun Hiria» saria irabazi zuen 1977an nobela honek. Poliziakoa da eta, nola ez, oso hunkituta geratu gara hiltzaileak —Iñaki Sarasketa izenekoa gainera—, ZERUKO ARGIAN, izenordez noski, idazten zuela jakitean. Ez genekien gure artean horrelakorik izan dugunik.

ESPLOITZA eta HILTZAILA BATEN BILA, Xabier Gereño. KRISELU. 250 pta. bakoitzak.

Aurreko astean GUDARI BAT birargitaratu zela esan genuen. Oraingoan beste bi hauek ere bigarren aldiz argitaratu direla esan behar, agortuak bait zeuden idanik.

LIBRO BLANCO SOBRE EL PARO Y ECONOMIA EN EUSKADI. Consejería de Trabajo del Consejo General Vasco. 366 or.

EKNko Lan Kontseilariak zerbait eskaini behar zigun eta liburu bat behintzat utzi digu. Liburuan bi egunez zentrate sindikal, nagusi, tekniko etabaren artean izandako debata jasotzen da. Nahiko interesgarria gertatzen da, baina ez behar hainbat, behin langabezia eta hitzegiten hasiz gero, liburu ximpleago bat baina aldi berean dokumentatuagoa ere egin zitekeela uste baitugu.

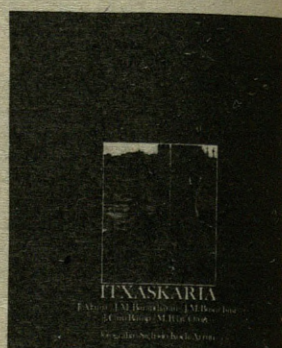
HAIZEAZ BESTALDETIK, Txillardegí. 227 or., 450 pta.

«Leturlaren egunkari izkutua», «Peru Leartzako» eta «Elsa Scheelen-en ondotik», «Haizeaz bestaldetik»ekin, dator Txillardegí, hamaika urtez nobelarik idatzi gabe egon ondoren. Eta oraingoan bere barrena erabat hustu duela dirudi, nobela osatzen duen bakar hizketa etengabe horretan. Hitzaurrean Azurmendik dioenez, «Nobela honetan mila gauza berri dago, Txillardegiren lehenagoko obraren aldean. Txillardegí eraberritu egin du bere nobelagintza».

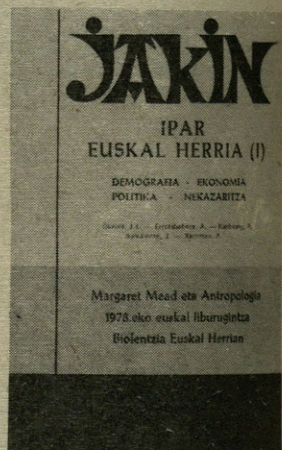

ITXASKARIA, taldean. PETRONOR. 475 or.

«Los éuskaros y el mar» titulazten da erdaraz liburu hau. Jesus Altuna, Joxe Migel Barandiaran, Joxe Mari Busca Isusi, Julio Caro Baroja eta Migel Pelay Orozko dira idatzi dutenak eta Sigfrido Koch berriz argazkiak egin dituena. Euskarazko itzulpena Txillardegí eta Xabier Amuriazaren esku egon da. Argazkien esotoak Migel Ortiz de Arratiarenak dira. Horiezaz gain Nemesio Fernández Cuesta, PETRONOREko presidentea, Nestor Basterretxea eta Jorge Oteizak ere utzi dituzte beren hitzak, baita Sigfrido Kochek ere. Liburu ederra da, oso ondo egin. Euskaltzaindiak patrozinatu du eta salmentatik ateratzen den dirua euskarari laguntzeko izango omen da. Ez dugu prezioa jakin, baina liburuari begiratuta ez dago dudarik haundia izango dela.

ALDIZKARIAK

JAKIN, 9. zenbakia. Urtarrila-martxo 1979. 150 or., 275 pta.

Ipar Euskal Herriaz doa JAKINen bederatzigarren zenbaki hau. Demografia, ekonomia, politika eta nekazaritzaz idazten dute Davant, Errotabehere, Kanblog, Suhubiette eta Xarritonek. Hurrengo zenbakian ere Ipar Euskal Herria izango da gai monografikoa, beste arlo batzu aztertuz. Gainerantzeko lanen artean Joxe A. Otegiaren «Biolentzia, biolentziak» eta Joan Mari Torrealdayen «Euskal liburugintza 1978.an» alpa ditzakegu. JAKINen urteko harpidetza 900 pta. kostatzen da eta helbide honetan egin daiteke: Gral. Mola, 23-1. esk. Donostia. Tel.: 271713.

ESKU LEUNA

BOLETIN OFICIAL DE LA REAL SOCIEDAD BASCONGADA DE LOS AMIGOS DEL PAIS, delegada del Consejo Superior de Investigaciones Científicas en Guipúzcoa. 1978. Cuadernos 1.º y 2.º.

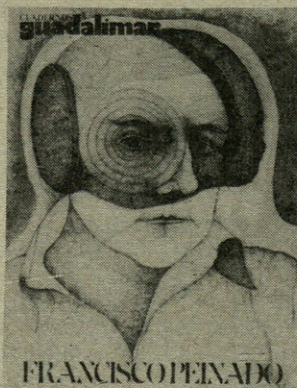
Batez ere etnologia, historia, literatura eta inguruko lanak jasotzen dira boletin honetan. Eskutan dugu: mean zeramikaz, txakolinaz, euskaldunen psikologia, «Ofizialenak» deitutako bertsoen azterketa —Yon Etxaidek egina— eta beste lan batzu aurkitu daitezke. Zer esanik ez nahiko espezializatuak direla lan guztiak.

Presoak ez ditugu gure artean bakarrik, estatuko beste tokietan ere badira. Eta horien laguntzarako argitaratzen du Barcelonako CNT-AITen federazio lokalak boletin hau. Preso politiko nahiz sozialei buruzko informazioa, baina ez hau bakarrik, «zorroiei» buruzkoa ere ematen du.

PRESOS

A LA CALLE

N.º 2 BOLETIN de CONTRAINFORMACIÓN
Edita: Federación Local de Barcelona
CNT

CUADERNOS DE GUADALIMAR, n.º 5.
Ediciones RAYUELA. 200 ptas.

GUADALIMAR arte gaiak erabiltzen dituen aldizkari bat dugu. Gai desberdinak tratatzen dituenen izen horrekin azaltzen da eta lan monografikoak dituenen berriz CUADERNOS GUADALIMAR tituloarekin. Honen boskarren zenbakia, Malagako Francisco Peinado pintoreari eskainia dago. Idazle desberdinekin aztertzen dute be-

re lana eta obretako batzu ere erproduzitzen dira. Madrilan argitaratzen da aldizkari hau (Claudio Coello 69 - 1.º A, Madrid-1) eta urteko harpidetza —12 zenbaki— 1.800 pta. kostatzen da.

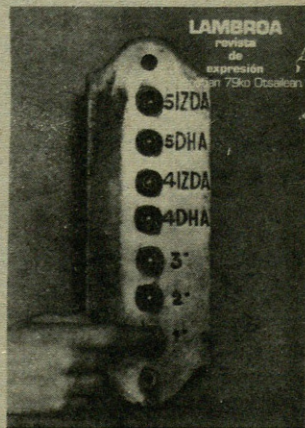
HACIA EL SOCIALISMO, revista trimestral. Año I. N.º 1. Enero 1979. 106 or., 125 pta.

PTE (Partido del Trabajo de España) delakoaren aldizkari politikoa dugu hau. Lehen zenbaki honek sistema kapitalistaren krisisa du gai monografikotzat. Alde politiko, ekonomiko eta kulturaletik aztertzen da hori. Beste gai bat iraultza zientifiko-teknikoa da, Cubriren komiki baten bidez ere tratatzen dena. Antonio Machado dago eskainia beste lan bat, bere heriotzaren 40. urteurrenean. Gai desberdinei buruzko beste lan batzuetaz gain, liburu eta aldizkariaren kritika eta aipamenak ere eskaintzen dira. Oso ondo egina dago HACIA EL SOCIALISMO itxura aldetik eta; ez du edozein alderdik argitaratzen horrelako aldizkaririk.

LAMBROA, revista de expresión. 1. zenbakia. 1979ko otsaila. 80 pta.

Donostian atera da aldizkari berri hau. Izenak definitzen duen bezala, espresiozko lanak eskaintzen ditu, idatzien nahiz marrazkien bidez. Batzu —gutxienean, beti bezala— euskaraz daude. Itxura aldetik ondo egindako aldizkaria da.

LEHIAKETAK

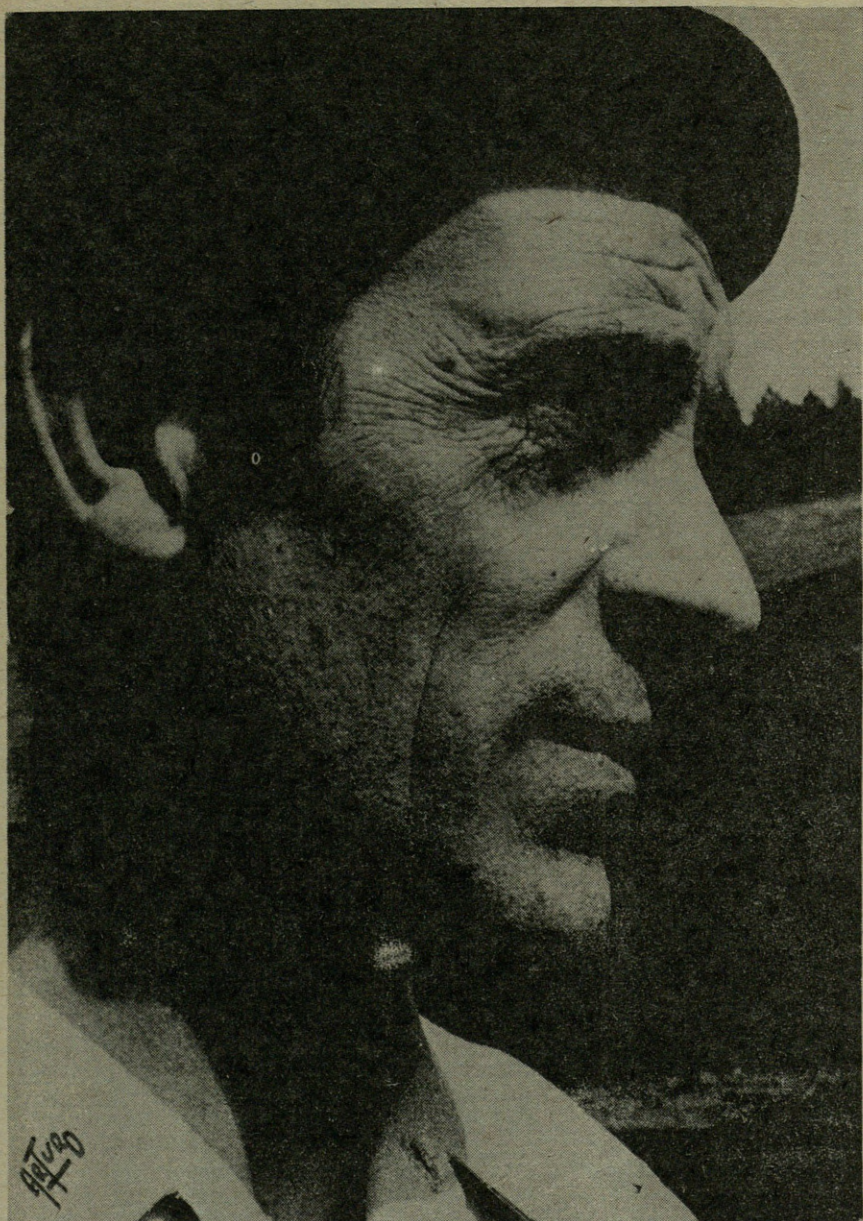
Donostiako Liburutegi Municipalak, Aurrezki Kutxa Municipalaren babesaz, II Literatur sariketa haurrentzat eta Gazteentzat XIIIa antolatzen du. Lehenean parte hartzen duten haurrek gehienez 14 urte bete beharko dituzte 1979an. Euskaraz eta gaztelaraz idatz daitezke ipuiak eta maiatzaren 30erako bidali Liburutegi Municipalera, Konstituzio Plaza, Z/G. Donostia. Bigarrenean iaz 15 urtetik 21era bete zituztenek parte har dezakete. Euskaraz prosaz edo bertsoz idatzi daitezke lanak. Apirilaren 5-erako eraman edo bidali beharko dira goian aipaturiko helbidera. Sari-keta hauetaz xehetasun gehiago ere helbide horretara eskatu.

SORIA SEMANAL, periódico independiente de información general. N.º 100. 24-11-79. 20 ptas.

Izenak adierazten duen bezala, Sorian ateratzen den aldizkari bat dugu hau. Oraindik ez ditu bi urte bete, 1977ko apirilaren 2an atera baitzen lehen aldiz. Sorian gertatzen denaren berri ematen du eta nahiko progressa dirudi. Aurkezten dugun zenbaki hau, ehungarrena, hauteskunde legislatiboek eskainia dago, baina hoiak izan baino lehenago noski. Itxura aldetik, ideia bat izan dezazuen, lehenengo ZERUKO ARGIAren estilokoa dela, periodikoen neurrikoa eta horrela. Norbaitek hartu nahi badu Soriako Apartado 49ra eska dezake.

PRESOS A LA CALLE, boletín de contrainformación. N.º 2. 15 pta.

"Zein jesukristok esan lezake hau euskalduna ez dela..."

nafarroak gipuzkoaruntz

Martxoaren 18an, Aiako herriak Lasarte bertsolariari omenaldi bat eskaini zion. Goizetik ez baginen azaldu ere, bazkaltzeko garaian haizkolaria, harrijasotzaileak etabar ikusteko aukera izan genuen; Arria, Mendizabal, Astibia, Perurena, Ostolaza eta gainerantzekoak han zeuden gure bertsolariari eginiko omenaldia euskal kolorez jatzeko. Perurena bertsotan entzutea ez da egunero gertatzen den gauza eta bazkalandoan, bertso giroak goia jo zuenean, harria alde batetara utzi eta mikrofonoa hartuz bertso bat zuzendu zion bere herrian jaioa den Lasarteri.

Arratsaldeko bost t'erdietan programaturik zegoen bertso saioari ordubate beranduago eman zitzaion hasiera; bitartean Kanoe tabernan botatako bertsoak plaza inguruan jarritako altabozen bidez entzuteko aukera izan zuen jendeak. Probalekua bete egin zen eta Joxe Mari Iriondoren zuzendaritzapean Lasarteren lekukotasunez, Ihardun zuten honoko bertsolariek: Lizaso, Agirre, Etxeberria (hau Lazkao Txikiren orde), Lopategi, Lazkano eta Azpilaga.

Jendearen gustoko saioa egin zuten eta han botatako bertso guztien berri ezin badugu eman ere, gure eritzian egokienak azaltzen saiatuko gara.

Gaiemaileak Lopategi eta Lazkano Nafarroari buruz hiruna bertso kantatzeko agindua eman zien eta honoko hau irten ziren haien ahotatik:

Lazkanok:

Lasartek bere jaioterri du,
dio kariño aparta.
Ikusten danez Naparralde,
ez du baztarren lagata,
eta guk ere bere gisara
naparrak ditzagun maita;
batzuk bestela badiote ere
denok anaiak gera ta.

Lopategik:

Ixtori zehar zer esana badu
naparren odol gorriak,
izan ere bertan omen ditugu
euskaldunon jatorriak.
Santxo erregeak bat egin zitun
gure zazpi euskal herriak,
gauza berbera eskatzen degu
gaurko abertzale berriak.

Lazkanok:

Nahiko kezka nabaitutzen det
lagun Lasarten orruan,
nahiko bazterturik ote degun
bateon batzun erruan;
ikus dezagun anai jatorrak
badirala Naparruan,
txorakeriak alde bat utzi
ta hartu ditzagun barruan.

Lopategik:

Hala litzake gure gogoak
garbi eta bidezkoa,
halako baten osatzekotan
Euskal Herri ta puska hu'a;
bial dezagun Napor aldera
bihotzarekin eskua,
uztarri bakar bat behar degu
baina libertadezkua.

Lazkanok:

Baina gainetik beti badegu
aginpide bat petrala,
denen aurrean nik aitortzen det
hori gorroto detala;
hemen daukagu gure Lasarte
bertsolari bat apala,
zein Jesukristok esan lezake
hau euskalduna ezjala.

Lopategik:

Profeta eran jarriko al du
Naparru era tentean,
hemendik ere gauzak etziren
girotu derrepentean;
baina badaukat itxaropena
nik Naparruko jentean
ez ditezela luzaro egon
kazike hoién menpean.

Bertso apartak bapatean botata-
koak, neurritz, rimaz eta esanahiez;
egia esan, zenbait gizon politikok
baduke zer ikasi...

Bertsolari zenbaitzurekin izanda-
ko solasaldietan eta bertsozaleen
artean ere, Lasarte goi goi mailako
bertsolaria hartzetik aparte, onene-
tzat jotzen dute gehientsuenek. ZE-
RUKO ARGIAren 819. zenbakian
Joxe Agirrerri egindako elkarrizke-
tan hau irakur daiteke: «Nik entzun
ditudan bertsoarik txukunenak, beste
inori ezer kendu gabe, Lasartek bo-
tatakoak dira (...) bat aukeratu be-
har banu, Donostian bere omenal-
dian kantaturikoa...

Maite zaituztet anai arrebak
ez det beste zeresanik,
hainbeste jende nola bildu dan
ni ezerez izanik;
zuen morrontzan jarrai nahi nuke
gaur ematen det hitza nik,
ez nuen uste Euskal Herrian
ortain maitea nintzenik.»

Manuel Uztapidek ere, nahiz eta
kantatzerik ez izan, parte hartu
zuen eta berak jarritako bertsoak
Basarrik kantatu zituen; honela zio-
ten:

Zu jaio zinaretik / gaurdaino bitarte,
badira berrogeita / hamaika bat urte;

HUTS ZUZENKETA

«ZERUKO ARGIA»ren 824-garren
zenbakian (1979 - Martxo - 18), «Zu-
zenketa bat eta galdera bat» deitu
lanean, inprentako hutsegiteok ate-
ra ziren:

32 paia, eskuin sailean (Alfonso
Irigoien euskalzainari).

Honela dio: (Badakit lan hau as-
paldi samarrekoa dela, baiña nik,
denboraren faltaz, «Euskera»ren lu-
mero ho- honegatik natorkizu be-
rantiar).

Honela zuzendu: (Badakit lan hau
aspaldi samarrekoa dela, baiña nik,

denboraren faltaz, «Euskera»ren lu-
mero hori ez dut irakurri aresti arte
eta honegatik natorkizu berantiar).

33 paia, erdi sailean (goian).

Honela dio: han dezir en la deui-
da congruidad

Honela zuzendu: han de dezir en
la deuida congruidad.

33 paia, erdi sailean (behean).

Honela dio: Zergatik Antxiko?

Honela zuzendu: Zergatik ez An-
txiko?

JAKIN

EUSKAL KULTUR ALDIZKARIA

hiruhilabetero

Bederatzigarren zenbakiaren gai nagusia:

IPAR EUSKAL HERRIA:

Demografia - Historia - Politika
Ekonomia - Nekazaritza

1978.ko euskal liburugintza

Biolentzia Euskal Herrian

JAKIN

900 pta. urtean. 275 alea

Eskabideak eta harpidetza:

Gral. Mola, 23, 1º
Tel. (943) 27 17 13

DONOSTIA

bertsotan nahiz ez izan / zuk hain-
beste arte,
omenaldi honetan / hartu nahi nun
parte,
zorianak bihotzez / Manuel Lasarte.

Jakinik nungua dan / zure jatorria,
pozik egon liteke / Leitzako herria;
Plazaola errekan / FRANKI baserria,
han ikusi zenduan / lenbizi argia,
horregatikan zera / euskaldun garbia.

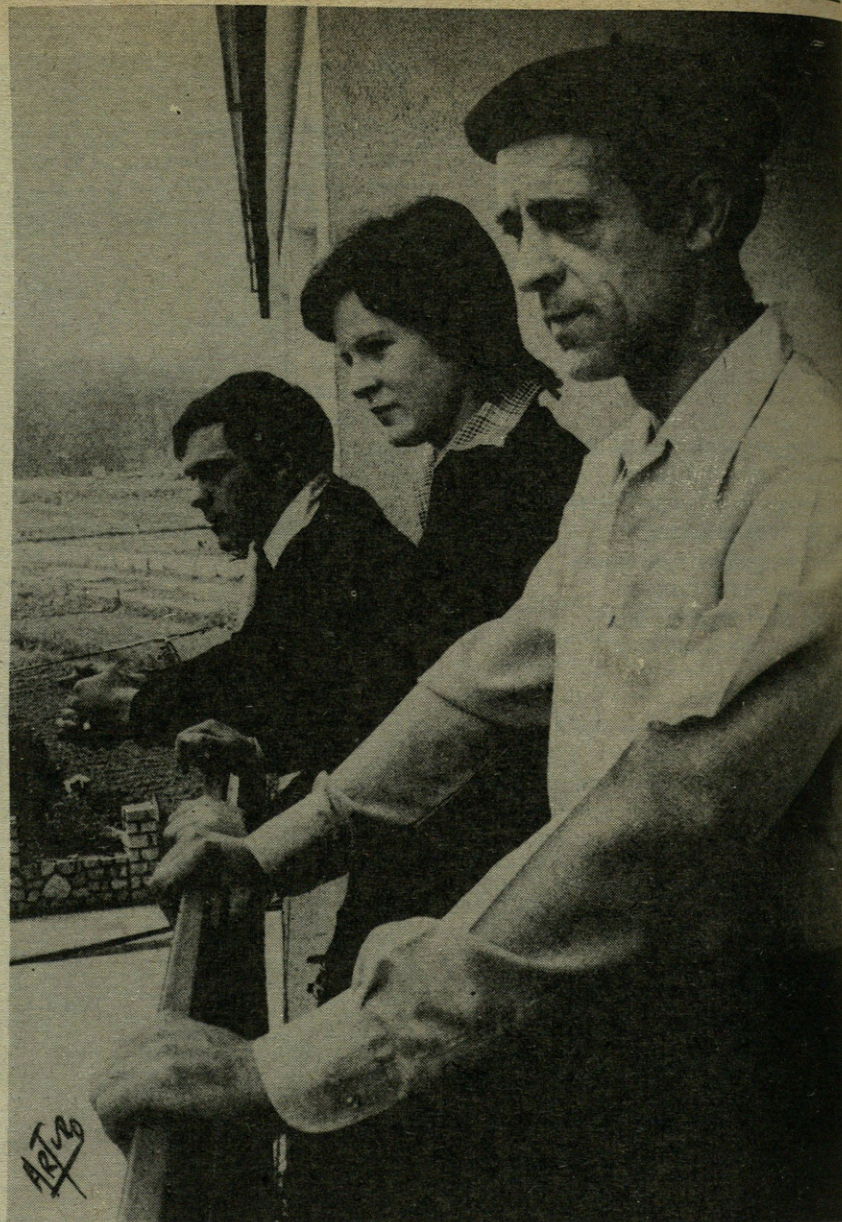
FRANKIn hazia zinan / urte batzue-
tan,
lehenbiziko aldian / ama'n besuetan;
gero mutiko danak / lagun hauzue-
tan,
xori kantu politak / hango basuetan,
haiekin nahasi hasi / zinan bertsue-
tan.

Gero Aiara etorri / zure sendi dana,
anai-arrebak eta / aita eta ama;
berehala entzun zan / bertsolari fa-
ma,
jaietan bertsuetan / eta astian lana,
nunahi bizitzen baita / saiatutzen
dana.

Nola ibiltzen ginan / ia atzenduan,
aspaldin lozorruak / hartuta nen-
guan;
hamaika ume eder / udaro genduan
pake eder askuak / alkarren onduan,
jaunak luzaro bizi / zaitzala mun-
duan.

Bertso bikainak benetan, deskrip-
zio sentikor eta aberatsez orniturik.
Azkenik, Lasarte berak lau bertso
bota zituen; mikrofonora hurbildu
zenean ixiltasun haundia sortu zen
eta ahots sakon, ozenez eta ahots
honi zegokion doinuaz, honela kan-
tatu zuen:

Jende jatorra daukagu Aian
lehen ere halaxe esan da;
ezagutzen det gazte denboran
hemen bizitu nintzan da;
bihotz haundiko herria zera
zu hitz batean esanda
zergatik maite nazu hainbeste
ni ezerez bat izanda.

"Zu jaio ziñanetik... gaurdaino bitarte".

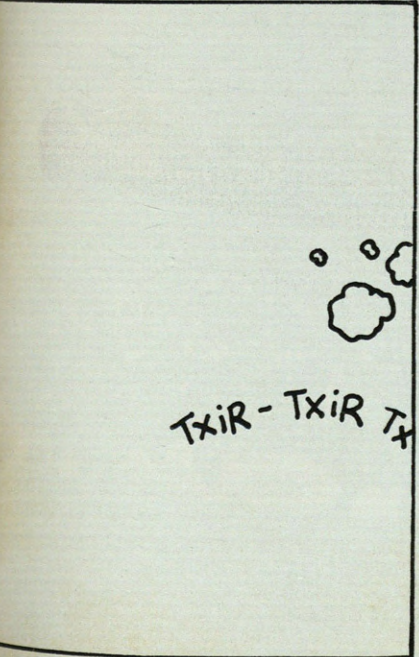
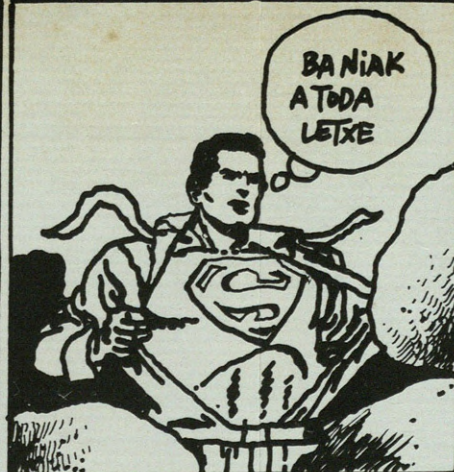
Hau egunaren edertasuna,
hau pozaren txoramena;
nahiz eta jakin ni ez nintzala
hainbat merezi nuena;
bainan badakit Aiak ahal dana
bihotzez egin duena,
bedeinka zazu herri polit hau
Aita zeruan zaudena.

Lehendabiziko eskertzen ditut
jai hau eratu dutenak
eta hurrengo lan guztietan
parte hartu dezutenak;
zer esanik ez ni erregalitz
hola jantzi nazutenak,
danok zerate esker beroak
merezi dituzutenak.

Euskal Herrian lagun maiteak
baditu alde danetan,
hau baino gauza haundiagorik
zer leike mundu honetan;
agur anaiak agur arrebak
hitzikan goxoenetan,
leial portatzen zeratelako
maite zaituztet benetan.

Eta zer esan honoko bertsoez...
irakurri baino entzuteak gehiago me-
rezi du. Zenbaitek eskainiriko erre-
galiak eman ondoren, Aiako herria-
ren izenean Esnaiek kantatutako
bertso batez amaiera eman zitzalon
Lasarteren baitan ezin ahantzizkoa
izango den egun eder honi.

XALBARDIN

Skateboards

INDUSTRIAS

NAI

LEGARRE, 9 EIBAR

Gure herriaren nahi eta izpirituaren arauera dihardugu

Horrexegatik, hain zuzen, Gipuzkoako 100.000 familiatik gora gutaz fidatzen dira.

Gipuzkoan bizi diren familia guzientzat, soluziobide aproposak sortzen ditugu beren Aurrezki, Kreditu, premiak... etab. konpontzeko.

Gure herriaren nahi eta izpirituarekin zerikusi estua duten hainbat ekintza ere burutzen dugu. Horrela, gure lurralde

honetako kultur, folklore eta kirol adierazpenetan parte hartzen dugu; euskal kulturaren aldeko ekintzak bultzatu eta babesten ditugu (liburu argitalpenak, literatur txapelketak, margolaritza txapelketak, kontzertuak eta koralak, hitzaldiak eta kultur asteak...) eta Euskal

Hiztegi Arauemailearen argitalpena bezelako proiektu garrantzitsuak burutzen ditugu.

**LA CAJA TRABAJA POR GUIPUZCOA
Y PARA LOS GUIPUZCOANOS.**

**CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA
GIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA**